

Σχολή Θετικών Επιστήμων και Τεχνολογίας
Διαχείριση και Τεχνολογία Ποιότητας

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Οι περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις των ξενοδοχειακών
καταλυμάτων της Περιφέρειας Πελοποννήσου**

Ελένη Τριανταφυλλοπούλου

Επιβλέπων καθηγητής: Πέτρος Καρκαλούσος

Πάτρα, Σεπτέμβριος 2023

Η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία της φοιτήτριας («Ελένης Τριανταφυλλοπούλου») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Η συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

**Οι περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις των ξενοδοχειακών
καταλυμάτων της Περιφέρειας Πελοποννήσου**

Ελένη Τριανταφυλλοπούλου

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:

Πέτρος Καρκαλούσος

Αναπληρωτής Καθηγητής

του Τμήματος Βιοϊατρικών Σπουδών του

Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:

Δημήτριος Αντζουλάκος

Αναπληρωτής Καθηγητής του Τμήματος

Στατιστικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης

Πανεπιστημίου Πειραιώς

Πάτρα, Σεπτέμβριος 2023

«Θα ήθελα από καρδιάς να ευχαριστήσω την οικογένεια μου και συγκεκριμένα τον σύζυγο μου Βαγγέλη, την μητέρα μου Αναστασία και την Αντιγόνη, που καθόλη την διάρκεια της διαδρομής των σπουδών μου, με στήριζαν έμπρακτα, με κατανόηση στις επιλογές μου και στις προσπάθειες μου. Τέλος επιθυμώ να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέπων καθηγητή μου κ. Καρκαλούσο για την βοήθεια και την καθοδήγησή του.»

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια, ο ξενοδοχειακός κλάδος στοχεύει σε μια στρατηγική δημιουργίας εξειδικευμένων προϊόντων και υπηρεσιών, με σκοπό την συνεχή βελτίωση του προορισμού, καθώς και στην υιοθέτηση ενός πιο βιώσιμου τουριστικού μοντέλου. Σκοπός της παρούσας εργασίας, ήταν να εξετάσει το βαθμό χρήσης, τις απόψεις και τις στάσεις των επαγγελματιών του ξενοδοχειακού κλάδου της Περιφέρειας Πελοποννήσου σχετικά με τις περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις. Για να προσεγγιστούν οι παραπάνω ερευνητικοί στόχοι, ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν σε ένα δείγμα εργαζομένων και επαγγελματιών του ξενοδοχειακού κλάδου στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, που προέρχονταν από 60 επιχειρήσεις. Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με το λογισμικό SPSS. Τα αποτελέσματα της έρευνας υπέδειξαν ότι στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, τα συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης υιοθετούνται σε μικρό βαθμό από τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, σε ποσοστό μόλις στο 33% του συνόλου των ξενοδοχειακών καταλυμάτων. Πιο συγκεκριμένα αποδεικνύεται ότι, ο κύριος λόγος μη υιοθέτησης περιβαλλοντικών πιστοποιητικών από τις τουριστικές επιχειρήσεις της Περιφέρειας Πελοποννήσου, αποτελεί το κόστος, σε συνδυασμό με την πολυπλοκότητα των γραφειοκρατικών διαδικασιών και κατά συνέπεια διαμορφώνεται ένα μη εύφορο κλίμα σχετικά με την χρήση περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων. Η βιώσιμη μελλοντική τουριστική ανάπτυξη της Περιφέρειας Πελοποννήσου, όμως προϋποθέτει την αντιστροφή της παρούσας κατάστασης, εφαρμόζοντας πολιτικές που θα ενδυναμώσουν και τις μικρότερες επιχειρήσεις του τουριστικού κλάδου, που αποτελούν και την αριθμητική πλειοψηφία, να υιοθετήσουν περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις, προκειμένου να εκσυγχρονίσουν και να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα του τοπικού τουριστικού προϊόντος, θέτοντας και αναγνωρίζοντας την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος ως το πιο σημαντικό αναπτυξιακό πόρο.

Λέξεις – Κλειδιά

Περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις, Ξενοδοχεία, Τουρισμός, Πελοπόννησος.

The environmental certifications of hotel accommodations in the Region of Peloponnese

Eleni Triantafylloulou

Abstract

Over the last few years, the hotel industry has been aiming at a strategy of creating specialised products and services, in order to continuously improve the destination, as well as, to adopt a more sustainable tourism model. The purpose of this paper, was to examine the extent of use, the opinions and the attitudes of the professionals of the hotel industry in the Region of Peloponnese, regarding environmental certifications. In order to approach the above research objectives, questionnaires were distributed to a sample of employees and professionals of the hotel industry in the Region of Peloponnese, coming from 60 companies. Data analysis was performed using SPSS software. The results of the survey indicated that in the Region of Peloponnese, environmental management systems are adopted to a small extent by the hotel businesses, with only 33% of the total number of accommodations. More specifically, it turns out that the main reason for non-adoption of environmental certificates by tourism businesses in the Region of Peloponnese is the cost, combined with the complexity of bureaucratic procedures, with the effect of leading to an unfavorable climate regarding the use of environmental certifications. The sustainable future tourism development of the Region of Peloponnese, however, requires the reversal of the current situation, by implementing policies that will strengthen, even the smallest businesses in the sector which are also the numerical majority, in order to modernise and improve the competitiveness of the local tourism product, setting and recognising the protection of the natural environment as the most important development resource.

Keywords

Environmental certifications, Hotels, Tourism, Peloponnese.

Περιεχόμενα

Περίληψη	v
Abstract	vi
Κατάλογος Εικόνων	ix
Κατάλογος Διαγραμμάτων	ix
Κατάλογος Πινάκων.....	x
1. Εισαγωγή.....	1
1.1 Σκοπός, ερευνητικά ερωτήματα και στόχοι της διατριβής	1
1.2 Σημασία της μελέτης.....	3
1.3 Η σημασία του τουρισμού για την Ελληνική οικονομία (σύντομη παρουσίαση δεικτών).....	3
1.4 Υφιστάμενη κατάσταση της Περιφέρειας Πελοποννήσου	5
1.5 Τουριστικοί Πόροι της Περιφέρειας Πελοποννήσου	6
1.6 Τουριστικές υποδομές καταλυμάτων της Περιφέρειας Πελοποννήσου	11
1.7 Περιβαλλοντικές Πιστοποιήσεις στον Ξενοδοχειακό κλάδο	16
2. Ερευνητική μεθοδολογία	21
2.1 Υλικό-Μέθοδος	21
2.2 Το ερωτηματολόγιο.....	22
2.3 Τρόποι ανάλυσης των δεδομένων	25
3. Ανάλυση Δεδομένων.....	26
3.1 Εισαγωγή.....	26
3.2 Περιγραφικά χαρακτηριστικά ξενοδοχειακών καταλυμάτων με ή χωρίς περιβαλλοντική πιστοποίηση	26
3.3 Ξενοδοχειακά καταλύματα με περιβαλλοντική πιστοποίηση	31
3.4 Ξενοδοχειακά καταλύματα χωρίς περιβαλλοντική πιστοποίηση.....	35
3.5 Έλεγχος κανονικότητας ως προς τα ξενοδοχειακά καταλύματα με ή χωρίς περιβαλλοντική πιστοποίηση	38
3.6 Στατιστική ανάλυση των περιβαλλοντικά πιστοποιημένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων.....	38
3.6.1 Σύγκριση μεταξύ των διαφορετικών ειδών καταλυμάτων.....	38
3.6.2 Σύγκριση ξενοδοχειακών καταλυμάτων μεταξύ διαφορετικών περιφερειακών ενοτήτων της Περιφέρειας Πελοποννήσου.....	42

3.6.3 Σύγκριση των ξενοδοχειακών καταλυμάτων μεταξύ διαφορετικών περιβαλλόντων χώρων.....	47
3.6.4 Σύγκριση των ξενοδοχειακών καταλυμάτων μεταξύ της κατηγοριοποίησης του αριθμού των εργαζομένων	48
3.6.5 Σύγκριση των ξενοδοχειακών καταλυμάτων μεταξύ διαφορετικών ετών λειτουργίας.....	49
3.7. Στατιστική ανάλυση των μη περιβαλλοντικά πιστοποιημένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων.....	51
3.7.1 Σύγκριση μεταξύ των διαφορετικών ειδών καταλυμάτων.....	51
3.7.2 Σύγκριση ξενοδοχειακών καταλυμάτων μεταξύ διαφορετικών περιφερειακών ενοτήτων της Περιφέρειας Πελοποννήσου.....	53
3.7.3 Σύγκριση των ξενοδοχειακών καταλυμάτων μεταξύ διαφορετικών περιβαλλόντων χώρων.....	54
3.7.4 Σύγκριση των ξενοδοχειακών καταλυμάτων μεταξύ της κατηγοριοποίησης του αριθμού των εργαζομένων	55
3.7.5 Σύγκριση των ξενοδοχειακών καταλυμάτων μεταξύ διαφορετικών ετών λειτουργίας.....	56
4. Συμπεράσματα.....	58
4.1 Συμπεράσματα – Συζήτηση	58
4.2 Οι στόχοι του Παγκόσμιου Τουρισμού.....	65
4.3 Προτάσεις για την προώθηση της χρήσης περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων για τα ξενοδοχειακά καταλύματα	67
4.4 Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες.....	69
Βιβλιογραφικές Αναφορές	70
Παράρτημα: «Ερωτηματολόγιο».....	74

Κατάλογος Εικόνων

ΕΙΚΟΝΑ 1: ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΠΗΓΗ: ΣΕΤΕ (2022)/ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΩΝ ΚΥΚΛΩΝ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΛΟΓΟ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΚΑΘΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ.....	5
--	---

Κατάλογος Διαγραμμάτων

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΔΩΜΑΤΙΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ, ΠΗΓΗ: <i>ΙΝΣΕΤΕ(2022)</i>	11
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΩΝ ΔΩΜΑΤΙΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ, ΠΗΓΗ: <i>ΙΝΣΕΤΕ(2022)</i>	13
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3: ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΣΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ, 2010-2021, ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ, ΑΝΑ ΠΕ, ΠΗΓΗ: <i>ΙΝΣΕΤΕ (2022)</i>	14
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΔΩΜΑΤΙΩΝ ΑΠΟ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ ΚΑΙ ΕΠΑΥΛΕΙΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ, ΠΗΓΗ: <i>ΙΝΣΕΤΕ (2022)</i>	15
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ, ΠΗΓΗ: <i>ΙΝΣΕΤΕ (2022)</i>	15

Κατάλογος Πινάκων

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟ 2019 (ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ) ΠΗΓΗ: ΣΕΤΕ 2023	3
ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	12
ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΩΝ ΔΩΜΑΤΙΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	13
ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ 2021	16
ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ (2Η ΕΝΟΤΗΤΑ)	23
ΠΙΝΑΚΑΣ 6: ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ (3Η ΕΝΟΤΗΤΑ)	24
ΠΙΝΑΚΑΣ 7: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ (ΜΕ Η ΧΩΡΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ).....	28
ΠΙΝΑΚΑΣ 8: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ (ΜΕ Η ΧΩΡΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ)	28
ΠΙΝΑΚΑΣ 9: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΤΟΥΣ.....	29
ΠΙΝΑΚΑΣ 10: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ (ΜΕ Η ΧΩΡΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ).....	29
ΠΙΝΑΚΑΣ 11: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΑΝΑ ΕΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ (ΜΕ Η ΧΩΡΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ).....	30
ΠΙΝΑΚΑΣ 12: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΗ Η ΟΧΙ ΚΑΠΟΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ	30
ΠΙΝΑΚΑΣ 13: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΗ Η ΟΧΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ISO 9001.....	30
ΠΙΝΑΚΑΣ 14: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΗ Η ΟΧΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ISO 9001 (ΜΕ Η ΧΩΡΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ)	31
ΠΙΝΑΚΑΣ 15: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΜΕ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ISO 14001.....	31
ΠΙΝΑΚΑΣ 16: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΜΕ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΜΕ EMAS	31
ΠΙΝΑΚΑΣ 17: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΜΕ ΣΗΜΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ «GREENKEY»	32
ΠΙΝΑΚΑΣ 18: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΜΕ ΤΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΑ «ECOLABEL»	32
ΠΙΝΑΚΑΣ 19: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΜΕ ΤΟ ΣΗΜΑ «ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΡΩΙΝΟ».....	32
ΠΙΝΑΚΑΣ 20: ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ	33

ΠΙΝΑΚΑΣ 21: ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΝΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	33
ΠΙΝΑΚΑΣ 22: ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	34
ΠΙΝΑΚΑΣ 23: ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	34
ΠΙΝΑΚΑΣ 24: ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΜΗ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ	35
ΠΙΝΑΚΑΣ 25: ΔΥΝΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΝΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	36
ΠΙΝΑΚΑΣ 26: ΕΜΠΟΔΙΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΠΙΤΡΕΠΟΥΝ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	36
ΠΙΝΑΚΑΣ 27: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΜΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΤΟΥΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΤΟΥΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ	37
ΠΙΝΑΚΑΣ 28: ΈΛΕΓΧΟΣ WILCOXON-MANN-WHITNEYΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ «ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ» ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ (ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ – ΜΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ).....	41
ΠΙΝΑΚΑΣ 29: ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ «ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ» ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ (ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ – ΜΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ).....	41
ΠΙΝΑΚΑΣ 30: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΜΕ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝ ΘΕΩΡΟΥΝ ΟΤΙ Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΤΟΥΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΥΜΒΑΛΕΙ ΣΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΤΟΥΣ. Η ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΦΟΡΟΥΣΕ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ. .	43
ΠΙΝΑΚΑΣ 31: ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΔΥΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΜΒΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ.	43
ΠΙΝΑΚΑΣ 32: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΜΕ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝ Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΒΟΗΘΑ ΣΤΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ.	44
ΠΙΝΑΚΑΣ 33: ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΡΙΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΜΒΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.	44
ΠΙΝΑΚΑΣ 34: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΜΕ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝ ΣΤΑ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΝΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ, ΣΥΓΚΑΤΑΛΕΓΕΤΑΙ Η ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ.	45

ΠΙΝΑΚΑΣ 35: ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΔΥΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΣΤΑ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΝΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	45
ΠΙΝΑΚΑΣ 36: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΜΕ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝ ΣΤΑ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΝΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ, ΣΥΓΚΑΤΑΛΕΓΕΤΑΙ Η ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΟΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ.	46
ΠΙΝΑΚΑΣ 37: ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΔΥΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΗΣ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΟΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΣΤΑ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΝΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	46
ΠΙΝΑΚΑΣ 38: ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ ΜΕ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ	47
ΠΙΝΑΚΑΣ 39: ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ ΜΕ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ	48
ΠΙΝΑΚΑΣ 40: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΜΕ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝ ΣΤΑ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΝΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ, ΣΥΓΚΑΤΑΛΕΓΕΤΑΙ Η ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΜΕ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΗΛΙΚΙΑΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ	49
ΠΙΝΑΚΑΣ 41: ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΔΥΟ ΗΛΙΚΙΑΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΜΕ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΑ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΝΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ.....	50
ΠΙΝΑΚΑΣ 42: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΜΕ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝ ΣΤΑ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΝΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ, ΣΥΓΚΑΤΑΛΕΓΕΤΑΙ Η ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΟΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΗΛΙΚΙΑΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ.....	50
ΠΙΝΑΚΑΣ 43: ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΔΥΟ ΗΛΙΚΙΑΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΗΣ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΟΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΣΤΑ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΝΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	51
ΠΙΝΑΚΑΣ 44: ΈΛΕΓΧΟΣ WILCOXON-MANN-WHITNEY ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΜΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ «ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ» ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ (ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ – ΜΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ).....	52

ΠΙΝΑΚΑΣ 45: ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΜΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ «ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ» ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ (ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ – ΜΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ).....	53
ΠΙΝΑΚΑΣ 46: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΧΩΡΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝ ΘΕΩΡΟΥΝ ΟΤΙ ΟΙ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΗ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΚΑΠΟΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ. Η ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΦΟΡΟΥΣΕ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ.	54
ΠΙΝΑΚΑΣ 47: ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΔΥΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΝ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ ΜΗ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΚΑΠΟΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ.....	54
ΠΙΝΑΚΑΣ 48: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΧΩΡΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝ ΘΕΩΡΟΥΝ ΟΤΙ Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΦΟΡΕΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΕΜΠΟΔΙΟ ΣΤΗΝ ΜΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ. Η ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΦΟΡΟΥΣΕ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΩΝ ΧΩΡΩΝ.	55
ΠΙΝΑΚΑΣ 49: ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΔΥΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝ ΘΕΩΡΟΥΝ ΟΤΙ Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΦΟΡΕΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΕΜΠΟΔΙΟ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ.	55
ΠΙΝΑΚΑΣ 50: ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ ΜΕ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ	56
ΠΙΝΑΚΑΣ 51: ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ ΜΕ ΤΑ ΕΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ	57

1. Εισαγωγή

1.1 Σκοπός, ερευνητικά ερωτήματα και στόχοι της διατριβής

Ο κλάδος του τουρισμού αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους στην εγχώρια οικονομία, τόσο από άποψη απασχόλησης όσο και κύκλου εργασιών (ΕΛΣΤΑΤ, 2023; ΣΕΤΕ, 2022). Ο κλάδος του τουρισμού, υπέστη ιδιαίτερα σοβαρές συνέπειες, από την κατάσταση που προκλήθηκε λόγω της πανδημίας του COVID-19 και κλήθηκε να αντιμετωπίσει τις συνέπειες της υγειονομικής και οικονομικής κρίσης του 2020 (Pelikánová et al., 2021).

Η ικανότητα παραγωγής υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας για την απόκτηση και διατήρηση πελατών αποτελεί μια ύψιστη προτεραιότητα που έχει θέσει ο τομέας της φιλοξενίας. Ως εκ τούτου, λαμβάνοντας υπόψη ότι σε μια παγκόσμια οικονομία, στην οποία οι ανεπτυγμένες χώρες έχουν χάσει μεγάλο μέρος του πλεονεκτήματος των τιμών τους, η διαφοροποίηση της προστιθέμενης αξίας είναι μια από τις στρατηγικές που μπορούν να ακολουθήσουν, προκειμένου να επιτύχουν διατήρηση ή αύξηση της ανταγωνιστικότητας. Τα τελευταία χρόνια, ο ξενοδοχειακός κλάδος έχει επικεντρωθεί σε μια στρατηγική δημιουργίας εξειδικευμένων προϊόντων και υπηρεσιών, που συνεπάγονται την συνεχή βελτίωση του προορισμού, καθώς και την υιοθέτηση ενός πιο βιώσιμου τουριστικού μοντέλου. Από την άλλη πλευρά, πρέπει να αναλογιστούμε ότι ο τομέας του Τουρισμού είναι μια βιομηχανία που αφήνει ένα σημαντικό αποτύπωμα στο περιβάλλον, επομένως θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή (Segarra-Oña et al., 2012). Ανταποκρινόμενος στις περιβαλλοντικές ανησυχίες, ο ξενοδοχειακός κλάδος στρέφεται στην υιοθέτηση ενός συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης, με σκοπό την παρακολούθηση ενός ευρέως φάσματος διαδικασιών παραγωγής, με σκοπό την εφαρμογή προληπτικών περιβαλλοντικών στρατηγικών (Frondel et al., 2018).

Η βιωσιμότητα προσανατολίζει τους καταναλωτές προς την προστασία του περιβάλλοντος, με αποτέλεσμα οι επιχειρηματικοί οργανισμοί να δέχονται ολοένα και αυξανόμενες πιέσεις από διάφορες ομάδες ενδιαφερομένων, όπως πελάτες, κυβερνήσεις και μέτοχοι περί εφαρμογής στρατηγικών βιωσιμότητας, οι οποίες θα συμβάλλουν στην επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων (Singh et al., 2023). Οι De Haes and De Snoo (1996) αναφέρουν ότι η περιβαλλοντική πιστοποίηση των επιχειρήσεων είναι ένα

πολλά υποσχόμενο εργαλείο για την καθοδήγηση της οικονομίας προς μια πιο περιβαλλοντικά ορθή κατεύθυνση.

Η εφαρμογή ενός συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, βοηθά τις επιχειρήσεις να κινηθούν σε ένα πλαίσιο καθορισμού στόχων, εφαρμογής περιβαλλοντικών πρακτικών, καταμερισμού περιβαλλοντικών ευθυνών, αξιολόγησης της προόδου και εισαγωγής διορθωτικών ενεργειών (González-Benito & González-Benito, 2005).

Τα κύρια κίνητρα για την πλειονότητα των επιχειρήσεων που επιλέγουν να εφαρμόσουν προγράμματα περιβαλλοντικής πιστοποίησης είναι: η παροχή ηθικών υπηρεσιών απέναντι στους καταναλωτές, η μεταστροφή προς τη βιώσιμη ανάπτυξη, η απόκτηση καλύτερης σχέσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη και η επίτευξη υψηλότερου κέρδους (Gonzalez-Benito & Gonzalez-Benito, 2005).

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, η παρούσα εργασία στοχεύει στη διερεύνηση του βαθμού χρήσης, των απόψεων και τις στάσεων των επαγγελματιών του ξενοδοχειακού κλάδου, αναφορικά με τις περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις, επικεντρώνοντας σε μια περιοχή, αυτή της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Ειδικότερα, μέσω ποσοτικής έρευνας περί εφαρμογής ή μη των προτύπων περιβαλλοντικής διαχείρισης, τα ξενοδοχειακά καταλύματα θα εκτιμήσουν αντικειμενικά τον βαθμό αειφορίας τους, με σκοπό την εκπλήρωση των περιβαλλοντικών στόχων τους. Σύμφωνα με τον παραπάνω σκοπό, οι ερευνητικοί στόχοι της εργασίας διαμορφώνονται ως εξής:

- Ποιος είναι ο βαθμός χρήσης των περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων από τα ξενοδοχειακά καταλύματα της Περιφέρειας Πελοποννήσου;
- Ποιες είναι οι απόψεις των επαγγελματιών του ξενοδοχειακού κλάδου της Περιφέρειας Πελοποννήσου, που διαθέτουν περιβαλλοντική πιστοποίηση σχετικά με τα οφέλη και τους λόγους χρήσης των περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων;
- Ποιες είναι οι απόψεις των επαγγελματιών του ξενοδοχειακού κλάδου της Περιφέρειας Πελοποννήσου, που δεν διαθέτουν περιβαλλοντική πιστοποίηση σχετικά με τα οφέλη και τους λόγους χρήσης των περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων;

1.2 Σημασία της μελέτης

Στην παρούσα διπλωματική εργασία, γίνεται προσπάθεια προς την κατεύθυνση των επαγγελματιών του τουρισμού της Περιφέρειας Πελοποννήσου, να αποκτήσουν μια βαθύτερη αντίληψη αναφορικά με τη σημασία και τη χρησιμότητα των περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων, με στόχο να θέσουν σε εφαρμογή πολιτικές που θα ενδυναμώσουν την περιβαλλοντική και οικονομική βιωσιμότητα των επιχειρήσεών τους. Αν αναλογιστούμε, την βαρύτητα που έχει ο τουριστικός και ξενοδοχειακός τομέας για την τοπική οικονομία (Ετήσια Έκθεση Ανταγωνιστικότητας Και Διαρθρωτικής Προσαρμογής Στον Τομέα Του Τουρισμού: Περιφέρεια Πελοποννήσου - Insete, 2022b), καθώς και τις επιπτώσεις που υπέστησαν οι επιχειρήσεις του κλάδου λόγω της οικονομικής και υγειονομικής κρίσης (ΟΟΣΑ, 2022), τα αποτελέσματα της διπλωματικής εργασίας συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον. Συνεπώς, η Διπλωματική εργασία στοχεύει στην ενίσχυση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας που είναι σχετική με την διερεύνηση της χρήσης των περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων από τον τομέα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων στην Ελλάδα.

1.3 Η σημασία του τουρισμού για την Ελληνική οικονομία (σύντομη παρουσίαση δεικτών)

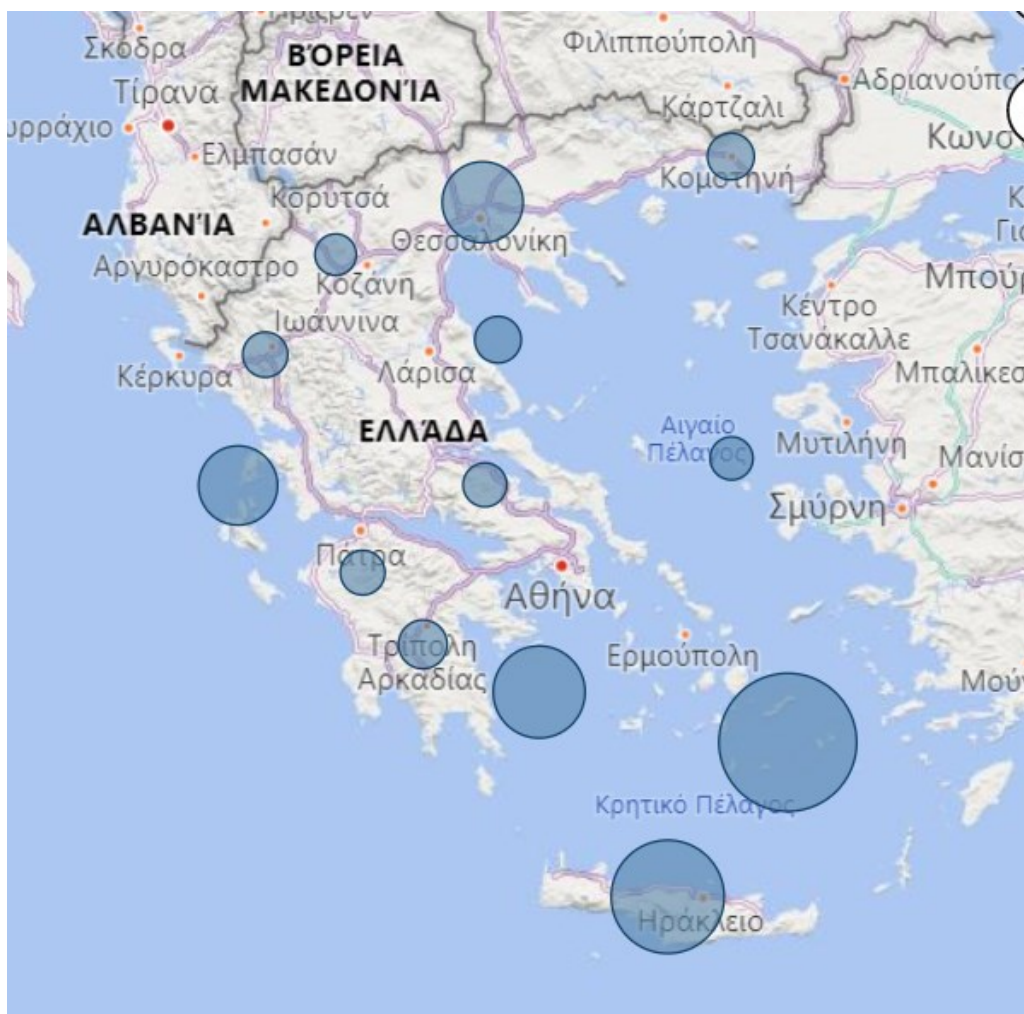
Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, ο τουρισμός στην Ελλάδα σημειώνει εξαιρετικά αναπτυσσόμενη και δυναμική πορεία. Ο αντίκτυπος της πανδημίας εμπόδισε σημαντικά την ανοδική του εξέλιξη, με αποτέλεσμα η τουριστική αγορά να ζητάει εκ νέου την επάνοδο της στην οικονομική και κοινωνική κανονικότητα. Η σημαντική συμβολή του τουρισμού στην εγχώρια οικονομία αποτυπώνεται στους βασικούς χρηματοοικονομικούς δείκτες του τουριστικού κλάδου που παρουσιάζονται στον Πίνακα 1.

Πίνακας 1: Βασικά μεγέθη Ελληνικού Τουρισμού για το 2019 (Δείκτες απόδοσης) Πηγή: ΣΕΤΕ 2023

Δείκτης	Απόδοση
Συνολική συμμετοχή στο ΑΕΠ	20,8%
Συνολική συμμετοχή στην απασχόληση	21,7% της συνολικής απασχόλησης
Συνολική Απασχόληση	846.200
Έσοδα από εισερχόμενο τουρισμό	17,7 δισ. €(δεν περιλαμβάνονται τα έσοδα από την αγορά της κρουαζιέρας)
Αφίξεις μη κατοίκων	31,3εκατ.(δεν περιλαμβάνονται οι αφίξεις από κρουαζιέρα)
Μέση κατά κεφαλή δαπάνη	564 €(δεν περιλαμβάνονται τα ποσά κρουαζιέρας)
Εποχικότητα	56% των αφίξεων αλλοδαπών πραγματοποιείται Ιούλιο - Αύγουστο - Σεπτέμβριο
Συγκέντρωση Προσφοράς	70% των ξενοδοχειακών κλινών συγκεντρώνονται σε 4 περιοχές της Ελλάδας
Ξενοδοχειακή Υποδομή	10.121 ξενοδοχεία / 798.650 κλίνες

Με βάση τα παραπάνω, στα θετικά κατατάσσονται η ιδιαίτερα υψηλή συμμετοχή του τουριστικού τομέα στο ΑΕΠ και την απασχόληση (20,8% και 21,7% αντίστοιχα). Ομοίως, τα έσοδα και οι αφίξεις κυμαίνονται σε ιδιαίτερα ικανοποιητικά επίπεδα. Ωστόσο, δύο σημεία απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή διότι αποτελούν απειλή για τη μελλοντική απόδοση του κλάδου. Πρώτον, ο αυξημένος δείκτης εποχικότητας, στοιχείο που προσδίδει στη χώρα το χαρακτηρισμό του καλοκαιρινού προορισμού. Δεύτερον, η υψηλή συγκέντρωση της προσφοράς που προκαλεί ζητήματα χωρικών ανισοτήτων. Προς αυτή την κατεύθυνση, ακόμα πιο διαφωτιστικός είναι ο χάρτης που παρουσιάζεται στην Εικόνα 1.1. Ειδικότερα, οι Περιφέρειες της Κρήτης, των Νησιών του Νοτίου Αιγαίου, της Κεντρικής Μακεδονίας, της Αττικής και των Ιόνιων Νησιών διαθέτουν σημαντικό προβάδισμα σε τουριστική ανάπτυξη, σε αντιδιαστολή με τις άλλες περιοχές της χώρας. Ενδεικτικά, τα έσοδα στην Περιφέρεια Πελοποννήσου αντιστοιχούν μόλις στο 2,5% των συνολικών τουριστικών εσόδων της Ελλάδας, υποδηλώνοντας έτσι τις ανισότητες που υφίστανται στον τρόπο που αναπτύσσεται η τουριστική αγορά. Όλα τα παραπάνω αναδεικνύουν την ανάγκη διερεύνησης παραγόντων, όπως οι περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις, που δύναται να ενισχύσουν τη τουριστική ζήτηση σε περιοχές που βρίσκονται σε υστέρηση.

Εικόνα 1: Συμβολή του Τουρισμού στην Περιφερειακή Ανάπτυξη, Πηγή: Σετε (2022)/Το μέγεθος των κύκλων είναι ανάλογο των Τουριστικών Εσόδων κάθε Περιφέρειας

1.4 Υφιστάμενη κατάσταση της Περιφέρειας Πελοποννήσου

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου εντοπίζεται στο νότιο τμήμα της Ηπειρωτικής Ελλάδας, με έκταση 15.490 τ.χλμ, το οποίο ανέρχεται στο 11,7% της συνολικής έκτασης της χώρας. Συνολικά αποτελείται από τους νομούς Αρκαδίας, Αργολίδας, Κορινθίας, Λακωνίας και Μεσσηνίας και διαβρέχεται στην βόρεια πλευρά από τον Κορινθιακό Κόλπο, στην ανατολική πλευρά από τον Σαρωνικό Κόλπο και το Μυρτώο Πέλαγος και στην νότια πλευρά από τον Λακωνικό και Μεσσηνιακό Κόλπο. Η Περιφέρεια Πελοποννήσου με πληθυσμό 539.535 κατοίκους, χαρακτηρίζεται ως μια από τις αραιοκατοικημένες περιφέρειες της χώρας, σύμφωνα με τα πρόσφατα αποτελέσματα της απογραφής του Πληθυσμού κατοικιών της Ελστατ (Απογραφή Πληθυσμού-Κατοικιών 2021 - ELSTAT, n.d.). Η γεωφυσική θέση της Πελοποννήσου, θεωρείται κομβική για την επικοινωνία της

Ελλάδας και κατ' επέκταση της Ευρώπης, με τις χώρες της Μέσης Ανατολής, με την Κύπρο, γεγονός που προσθέτει θετικές προοπτικές ανάπτυξης, δημιουργώντας μια νέα παραγωγική και οικονομική βάση και ιδιαιτέρως στον τομέα του Τουρισμού, εκτός των παραγωγικών δραστηριοτήτων που μέχρι σήμερα βασιζόταν η οικονομία και η κοινωνία της Πελοποννήσου.

Την τελευταία πενταετία σημειώθηκαν σημαντικές κοινωνικοοικονομικές και γεωπολιτικές εξελίξεις σε παγκόσμιο επίπεδο, που επηρέασαν σε σημαντικό βαθμό την κοινωνικό-οικονομική διάρθρωση της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Συγκεκριμένα, η διεθνοποίηση των αγορών, η μεταστροφή των καταναλωτικών συνηθειών των κατοίκων της Πελοποννήσου, σταδιακά οδήγησαν στην υποκατάσταση των παραδοσιακών προϊόντων με εισαγόμενα και στην αδυναμία των παραγωγικών επιχειρήσεων της Πελοποννήσου να καθιερωθούν στις διεθνείς αγορές. Επιπλέον στην διαμόρφωση της υφιστάμενης κατάστασης έχουν συντελέσει αρνητικά οι δημογραφικές εξελίξεις των τελευταίων δεκαετιών, η εξασθένιση της παραγωγικής βάσης, οι μειωμένες θέσεις απασχόλησης, που τείνουν να υιοθετούν έναν τύπο παραδοσιακού αναπτυξιακού μοντέλου, με στοιχεία χαμηλού εκσυγχρονισμού και διαφοροποίησης.

1.5 Τουριστικοί Πόροι της Περιφέρειας Πελοποννήσου

Με βάση τα τελευταία στοιχεία του INSETE (Ετήσια Έκθεση Ανταγωνιστικότητας Και Διαρθρωτικής Προσαρμογής Στον Τομέα Του Τουρισμού: Περιφέρεια Πελοποννήσου - Insete, 2022), οι τουριστικοί πόροι που συνθέτουν την τουριστική ζήτηση στην Περιφέρεια Πελοποννήσου είναι οι εξής:

α) Παραδοσιακοί Οικισμοί είναι οικισμοί που χαρακτηρίζονται από μια μοναδική «ιστορική, πολεοδομική, αρχιτεκτονική, λαογραφική, κοινωνική και αισθητική» και αποτελούνται από ιστορικά κέντρα πόλεων, παραδοσιακά κτήρια και γενικότερα κτηριακά σύνολα που αποτελούν σημείο αναφοράς του παρελθόντος της εκάστοτε περιοχής. Σύμφωνα με το αρχείο του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, περιλαμβάνονται 149 παραδοσιακοί οικισμοί. Ειδικότερα η Περιφερειακή ενότητα Λακωνίας περιλαμβάνει 90 παραδοσιακούς οικισμούς, η Περιφερειακή ενότητα Αρκαδίας περιλαμβάνει 50 παραδοσιακούς οικισμούς, η Περιφερειακή ενότητα Μεσσηνίας περιλαμβάνει 5 παραδοσιακούς οικισμούς και η Περιφερειακή ενότητα Αργολίδας διαθέτει 4 παραδοσιακούς οικισμούς (Παραδοσιακά Κτίρια Και Σύνολα -, 2020).

β) Οι Πολιτιστικοί χώροι της Περιφέρειας Πελοποννήσου περιλαμβάνουν πλήθος εμβληματικών αρχαιολογικών χώρων ύψιστης αξίας, όπως τα μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, που περιέχονται στον κατάλογο της UNESCO και αναφερόμαστε στον Αρχαιολογικό χώρο Ασκληπιείου Επιδαύρου, στον Μυστρά και στις Μυκίνες. Επίσης αξίζει να επισημανθεί το πλήθος των αρχαιολογικών χώρων εκκλησιαστικού χαρακτήρα, όπως βυζαντινά κάστρα, μονές οχυρωματικού χαρακτήρα, βυζαντινοί ναοί αλλά και νεότεροι ναοί, καθώς επίσης το σύνολο των μουσείων, των λαογραφικών κέντρων και των πινακοθηκών.

γ) Γαλάζιες σημαίες 2023

Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, με βάση τον κατάλογο βραβεύσεων, 41 ακτές βραβεύτηκαν με τη Γαλάζια Σημαία για το έτος 2023, ειδικότερα στην Περιφερειακή ενότητα Κορινθίας βραβεύτηκαν 15 ακτές, στην Περιφερειακή ενότητα Λακωνίας βραβεύτηκαν 10 ακτές, στην Περιφερειακή ενότητα Μεσσηνίας 7 ακτές, στην Περιφερειακή ενότητα Αρκαδίας 4 ακτές και στην Περιφερειακή ενότητα Αργολίδας 5 ακτές. Στο σημείο αξίζει να αναφέρουμε, πως η Ελλάδα κατέχει την δεύτερη θέση σε παγκόσμιο επίπεδο με 617 βραβευμένες ελληνικές ακτές με την Γαλάζια Σημαία (Γαλάζια Σημαία 2023 - Κατάλογος Βραβευμένων Ακτών, Μαρινών Και Σκαφών | ΓΑΛΑΖΙΑ ΣΗΜΑΙΑ, n.d.).

δ) Μαρίνες

Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου εντοπίζονται επτά μαρίνες, οι οποίες στο σύνολο τους διαθέτουν 1.909 θέσεις ελλιμενισμού. Συγκεκριμένα ανά Περιφερειακή ενότητα περιέχονται οι κάτωθι μαρίνες:

- Η Περιφερειακή ενότητα Κορινθίας διαθέτει 700 θέσεις στο Λουτράκι και 220 θέσεις στο Ξυλόκαστρο.
- Η Περιφερειακή ενότητα Μεσσηνίας διαθέτει 250 θέσεις στην Καλαμάτα και 220 θέσεις στην Πύλο.
- Η Περιφερειακή ενότητα Αργολίδας διαθέτει 199 θέσεις στην Ερμιόνη και 210 θέσεις στο Ναύπλιο
- Η Περιφερειακή ενότητα Λακωνίας διαθέτει 110 θέσεις στη Μονεμβασιά

ε) Ιαματικοί φυσικοί Πόροι

Σύμφωνα με το Μητρώο Αναγνωρισμένων Ιαματικών Φυσικών Πόρων του Υπουργείου Τουρισμού, στην Περιφέρεια Πελοποννήσου τέσσερεις Ιαματικοί Φυσικοί Πόροι διαθέτουν επίσημη αναγνώριση, οι όποιοι βρίσκονται στην περιοχή της Περιφερειακής ενότητας Κορινθίας και ειδικότερα στην περιοχή του Λουτρακίου Περαχώρας, στο νερό Λουτρών Ωραίας Ελένης, στην πηγή Λουτρακίου και στην Περιφερειακή ενότητα Αρκαδίας και συγκεκριμένα στα Λουτρά Δ.Ε. Ηραίας (Greek ministry of tourism, 2022b).

στ) Σπήλαια

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου διαθέτει πολυάριθμο και ποικιλόμορφο σπηλαιολογικό δυναμικό, ωστόσο διαθέτει δύο οργανωμένα και επισκέψιμα σπήλαια στην Περιφερειακή ενότητα Λακωνίας, τα οποία είναι το Σπήλαιο Βλυχάδα Διρού και το Σπήλαιο Καστανιάς.

ζ) Καταδυτικοί προορισμοί

Με βάση την γνωμοδότηση του Κεντρικού Συμβουλίου των Νεωτέρων Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού έχουν αποδοθεί στην Περιφέρεια Πελοποννήσου 2 οργανωμένες, κατευθυνόμενες καταδύσεις σε 2 ναυάγια αντίστοιχα στον κόλπο των Πλύτρων στην Λακωνία και στον κόλπο Βουριάς στην Μεσσηνία. Επιπλέον η Περιφέρεια Πελοποννήσου διαθέτει δύο καταδυτικά Πάρκα, το ένα πάρκο τοποθετείται στον αρχαιολογικό χώρο της Μεθώνης και το δεύτερο πάρκο το συναντάμε στον όρμο του Ναυαρίνου συνδεδεμένα με πολιτιστικά αγαθά και ναυάγιο αντίστοιχα.

η) Πεζοπορικοί Προορισμοί

Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου συναντάμε ένα ευρύτερο δίκτυο μονοπατιών, το οποίο αποτελείται από μικρότερα σκέλη. Ειδικότερα τα μονοπάτια, βάσει της υπ' αρ.151344/165/18.01.2017 κοινής υπουργικής απόφασης ταξινομούνται στις κάτωθι κατηγορίες μονοπατιών:

- μονοπάτια αναψυχής: απευθύνονται σε πεζοπόρους που αναζητούν εμπειρίες εξερεύνησης και σύνδεσης με την φύση.
- μονοπάτια θεματικού χαρακτήρα: προορίζονται για επισκέπτες που επιδιώκουν την επαφή τους με τα φυσικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά μιας περιοχής
- ποδηλατικά μονοπάτια: τα συγκεκριμένα μονοπάτια διαθέτουν χαρακτηριστικά των μονοπατιών αναψυχής, με την διαφοροποίηση ότι προορίζονται κατάλληλα για την χρήση ποδηλασίας.

Με βάση τις τελευταίες καταχωρήσεις στην δημοφιλή πλατφόρμα AllTrails για την Περιφέρεια Πελοποννήσου συναντάμε 155 καταχωρήσεις αναφορικά με Πεζοπορικά Μονοπάτια και παρακάτω παρατίθενται οι 10 δημοφιλέστερες περιπατητικές διαδρομές, όπως έχουν διαμορφωθεί με βάση τις εμπειρίες των χρηστών (AllTrails: Trail Guides & Maps for Hiking, Camping, and Running, n.d.):

1. MenalonTrail Σκέλος 1: Στεμνίτσα – Δημητσάνα
2. Φαράγγι Λούσιου (Δημητσάνα)
3. Φρούριο Παλαμηδίου στο Ναύπλιο
4. Αρχαιολογικός Χώρος Μυστρά
5. Καρδαμύλη - Αρχαία Καρδαμύλη - Αγία Σοφία
6. Λευκός Σταυρός σε Κόκκινο (Καρδαμύλη)
7. Μονή Φιλοσόφου - Μονή Προδρόμου: Το Φαράγγι των Προσευχών (Δημητσάνα)
8. Παλαιά πόλη Καρδαμύλης - Αγία Σοφία – Πετροβούνι
9. Menalon Trail Σκέλος 4: Ελάτη – Βυτίνα
10. Πηγή Μαγγανιάρη - Καταφύγιο Ταυγέτου - Κορυφή Προφήτης Ηλίας

θ) Αναρριχητικά πεδία

Τα γεωμορφολογικά γνωρίσματα της Περιφέρειας Πελοποννήσου προσφέρουν τις κατάλληλες συνθήκες για ανάπτυξη αναρριχητικών δραστηριοτήτων. Σύμφωνα με την δημοφιλή πλατφόρμα για αναρρίχηση Thecrag, περισσότερες από 3.000 αναρριχητικές διαδρομές έχουν καταγραφεί, τα οποία είναι κατανεμημένα σε 20 αναρριχητικά πεδία σε όλη την Περιφέρεια Πελοποννήσου, εκ των οποίων τα δημοφιλέστερα αναρριχητικά πάρκα ανά Περιφερειακή ενότητα είναι τα παρακάτω (Peloponnese, Sport Climbing | theCrag, n.d.):

- Αρκαδία: αναρριχητικό πάρκο Λεωνιδίου
- Μεσσηνία: αναρριχητικό πεδίο Νεδούσα, αναρριχητικό πεδίο Στάνη Λαγκάδας, αναρριχητικό πεδίο Τουρλίτσα Λαγκάδας, αναρριχητικό πεδίο Αλώνι Λαγκάδας, αναρριχητικό πεδίο Πέτσανες Λαγκάδας,
- Κορινθία: αναρριχητικό πεδίο Χούνη Κορινθίας, αναρριχητικό πεδίο Σολωμός
- Αργολίδα: αναρριχητικό πεδίο Δίδυμα

ι) Χιονοδρομικά Κέντρα

Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου λειτουργούν δύο χιονοδρομικά κέντρα, το χιονοδρομικό κέντρο Μαινάλου, που βρίσκεται εντός της Περιφερειακής ενότητας Αρκαδίας σε υψόμετρο 1.600 μέτρων και το χιονοδρομικό κέντρο Ζήρειας, που τοποθετείται στο βόρειοανατολικό άκρο της Κυλλήνης σε υψόμετρο 1500 μέτρων.

κ) Γαστρονομία

Η γαστρονομία της Πελοποννήσου βασίζεται σε εξαιρετικής ποιότητας πρώτες ύλες, συνδυασμένες με τεχνικά άρτιο τρόπο, ώστε να προσφέρουν στον επισκέπτη μια ολοκληρωμένη γαστρονομική-ταξιδιωτική εμπειρία. Η χρήση υλικών όπως του ελαιολάδου, του μελιού, του οίνου και των τοπικών κρεάτων συνθέτουν την εδραίωση μιας τοπικής γευστικής ταυτότητας, που προσδίδει μια μοναδικότητα στα πελοποννησιακά εδέσματα της Πελοποννήσου, που είναι συνυφασμένα με την εποχικότητα, τις θρησκευτικές εορτές και τους πολιτιστικούς δεσμούς του κάθε τόπου.

Με βάση τον κατάλογο Ελληνικών Τυριών Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, συναντούμε τα ελληνικά τυριά της Πελοποννήσου όπως τη φέτα και τη σφέλα, χαρακτηρισμένα ως Προϊόντα Ονομασίας Προέλευσης. Εν συνεχεία, στον κατάλογο Προϊόντων Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης και Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης στα πλαίσια του υπ. αριθ.510/06 κανονισμού του συμβουλίου, περιέχονται το ελαιόλαδο Λυγουριό Ασκληπιείου (ΠΟΠ), το ελαιόλαδο Κροκεές Λακωνίας (ΠΟΠ), το ελαιόλαδο Πετρίνα Λακωνίας (ΠΟΠ), το ελαιόλαδο Κρανίδι Αργολίδας (ΠΟΠ), το ελαιόλαδο Λακωνίας (ΠΓΕ), το ελαιόλαδο Καλαμάτα (ΠΟΠ), το ελαιόλαδο Φοινίκι Λακωνίας (ΠΟΠ) και η ελιά Καλαμάτας (ΠΟΠ). Αναφορικά με την κατηγορία φρούτα, λαχανικά, ξηροί καρποί και όσπρια, στον κατάλογο περιλαμβάνονται εξίσου η Τσακωνική μελιτζάνα Λεωνιδίου (ΠΟΠ), το Φιστίκι Μεγάρων (ΠΟΠ), τα Μήλα Ντελίσιους Πιλαφά Τριπόλεως (ΠΟΠ), η Κορινθιακή Σταφίδα Βοστίτσα (ΠΟΠ), η Σταφίδα Ηλείας (ΠΓΕ), τα Φασόλια Βανίλιες Φενεού (ΠΓΕ), η Φάβα Φενεού (ΠΓΕ) και το μέλι Ελάτης Μαινάλου Βανίλια (ΠΟΠ) (Ελληνικά Προϊόντα ΠΟΠ-ΠΓΕ-ΕΠΙΠ Και Προδιαγραφές, 2012).

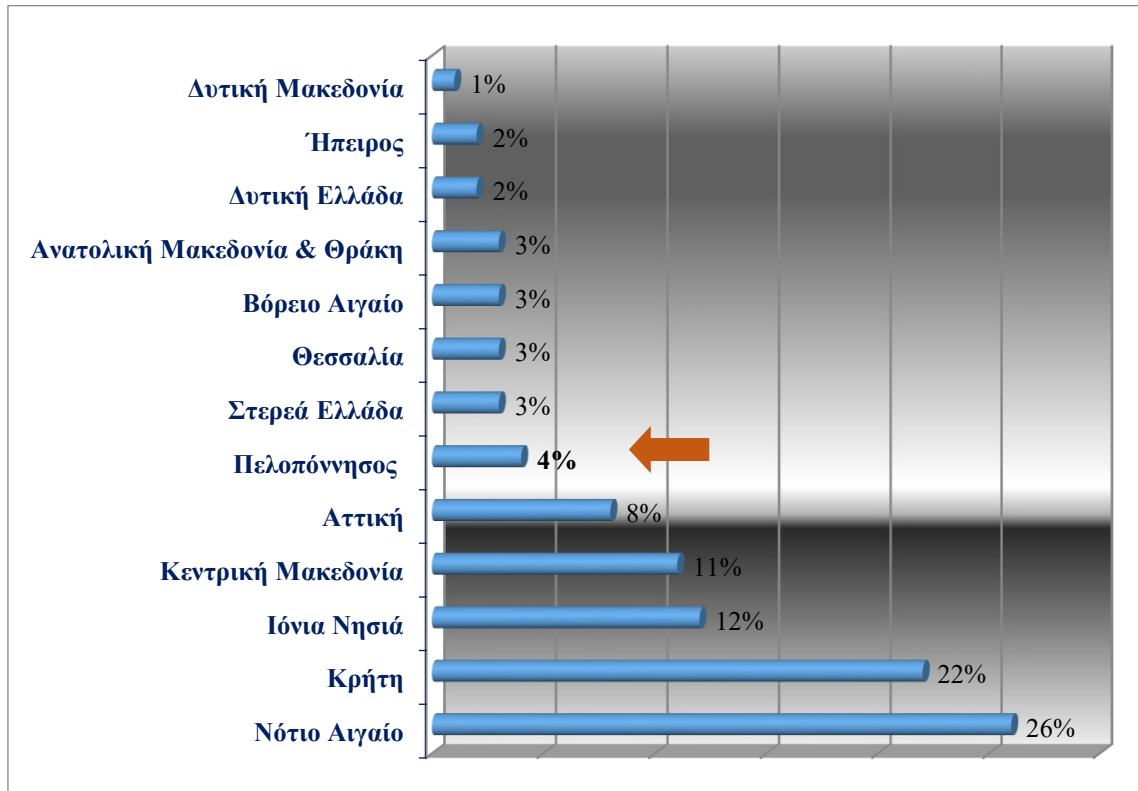
λ) Οινοτουρισμός

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου διαθέτει στο σύνολο της 29 επισκέψιμα οινοποιεία, με δυνατότητες οινοτουρισμού σε όλες τις περιφερειακές ενότητες. Οι οίνοι Προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης είναι οι εξής: ΠΟΠ Μαντίνεια, ΠΟΠ Νεμέα, και ΠΟΠ Μονεμβασία-Malvasia. Οι οίνοι της Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης

Πελοποννήσου είναι ανά διαμέρισμα: ΠΓΕ Πελοπόννησος, ανά περιφερειακή ενότητα: ΠΓΕ Αργολίδα, ΠΓΕ Αρκαδία, ΠΓΕ Κορινθία, ΠΓΕ Λακωνία, ΠΓΕ Μεσσηνία και ανά περιοχή: ΠΓΕ Πισάτις, ΠΓΕ Πυλία, ΠΓΕ Τριφυλία, ΠΓΕ Κλημέντι, ΠΓΕ Τεγέα (ΠΟΠ-ΠΓΕ -Εγγυημένα Παραδοσιακά Ιδιότυπα Προϊόντα (ΕΠΙΠ), 2012).

1.6 Τουριστικές υποδομές καταλυμάτων της Περιφέρειας Πελοποννήσου

Σύμφωνα με το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο (ΞΕΕ) και τον Σύνδεσμο Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (Ετήσια Έκθεση Ανταγωνιστικότητας Και Διαρθρωτικής Προσαρμογής Στον Τομέα Του Τουρισμού: Περιφέρεια Πελοποννήσου - Insete, 2022), τα καταλύματα φιλοξενίας στην Ελλάδα διακρίνονται σε τέσσερις βασικές κατηγορίες: 1) ξενοδοχεία, 2) ενοικιαζόμενα δωμάτια, 3) επιπλωμένες κατοικίες και επαύλεις και 4) μονάδες κάμπινγκ. Ξεκινώντας με την ανάλυση του ξενοδοχειακού δυναμικού στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, και όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 1, τα ξενοδοχειακά δωμάτια αποτελούν το 4% στο σύνολο της χώρας, με Περιφέρειες όπως αυτές του Νοτίου Αιγαίου και της Κρήτης να κατέχουν αντίστοιχα την πρώτη θέση με 26% και την δεύτερη θέση με 22%.

Διάγραμμα 1: Κατανομή Ξενοδοχειακών δωματίων ανά Περιφέρεια, Πηγή: INSETE(2022)

Στο σύνολο της Περιφέρειας Πελοποννήσου τα περισσότερα δωμάτια και κλίνες είναι τριών και τεσσάρων αστέρων. Παρατηρώντας το δυναμικό ανά Περιφερειακή Ενότητα, και όπως φαίνεται στον Πίνακα 2, οι Περιφερειακές Ενότητες Μεσσηνίας και Αργολίδας έχουν το μεγαλύτερο ξενοδοχειακό δυναμικό, ειδικώς όσον αφορά τα δωμάτια και τις κλίνες. Στη Μεσσηνία βρίσκονται και οι περισσότερες μονάδες πέντε αστέρων, σε σχέση με τις άλλες Περιφερειακές Ενότητες της Πελοποννήσου.

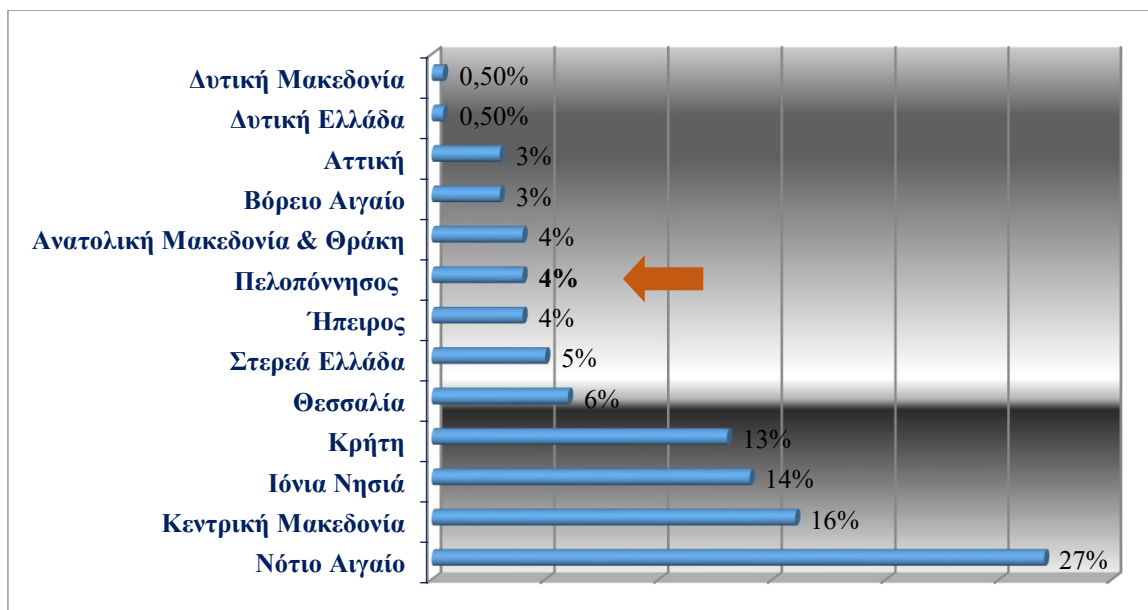
Πίνακας 2: Ξενοδοχειακό δυναμικό ανά Περιφερειακή Ενότητα στην Περιφέρεια Πελοποννήσου

Περιφερειακή Ενότητα		5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Αργολίδας	Μονάδες	7	31	38	50	20	146
	Δωμάτια	769	1.802	1.562	1.182	220	5.535
	Κλίνες	1.548	3.529	3.132	2.290	426	10.925
Αρκαδίας	Μονάδες	4	27	40	29	10	110
	Δωμάτια	45	336	690	493	154	1.718
	Κλίνες	116	730	1.410	905	291	3.452
Κορινθίας	Μονάδες	2	13	38	32	10	95
	Δωμάτια	615	810	1.323	842	127	3.717
	Κλίνες	1.184	1.538	2.728	1.606	255	7.311
Λακωνίας	Μονάδες	7	50	75	34	7	173
	Δωμάτια	258	877	1.572	707	83	3.497
	Κλίνες	497	1.824	3.072	1.313	180	6.886
Μεσσηνίας	Μονάδες	9	24	45	64	15	157
	Δωμάτια	1.156	1.302	1.215	1.413	224	5.310
	Κλίνες	2.759	2.625	2.265	2.691	427	10.767
Σύνολο	Μονάδες	29	145	236	209	62	681
	Δωμάτια	2.843	5.127	6.362	4.637	808	19.777
	Κλίνες	6.104	10.246	12.607	8.805	1.579	39.341

Πηγή: INΣΕΤΕ (2022)

Σχετικά με τα ενοικιαζόμενα δωμάτια στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, αποτελούν επίσης το 4% του συνόλου της χώρας (Διάγραμμα 2), με την Περιφέρεια Νότιου Αιγαίου να βρίσκεται στην πρώτη θέση με 27%. Τα περισσότερα δωμάτια και κλίνες βρίσκονται στις

Περιφερειακές Ενότητες Μεσσηνίας και Αργολίδας, αναδεικνύοντας έτσι τον τουριστικό χαρακτήρα τους (Πίνακας 3).

Διάγραμμα 2.: Κατανομή Ενοικιαζόμενων δωματίων ανά Περιφέρεια, Πηγή: *INSETE(2022)*

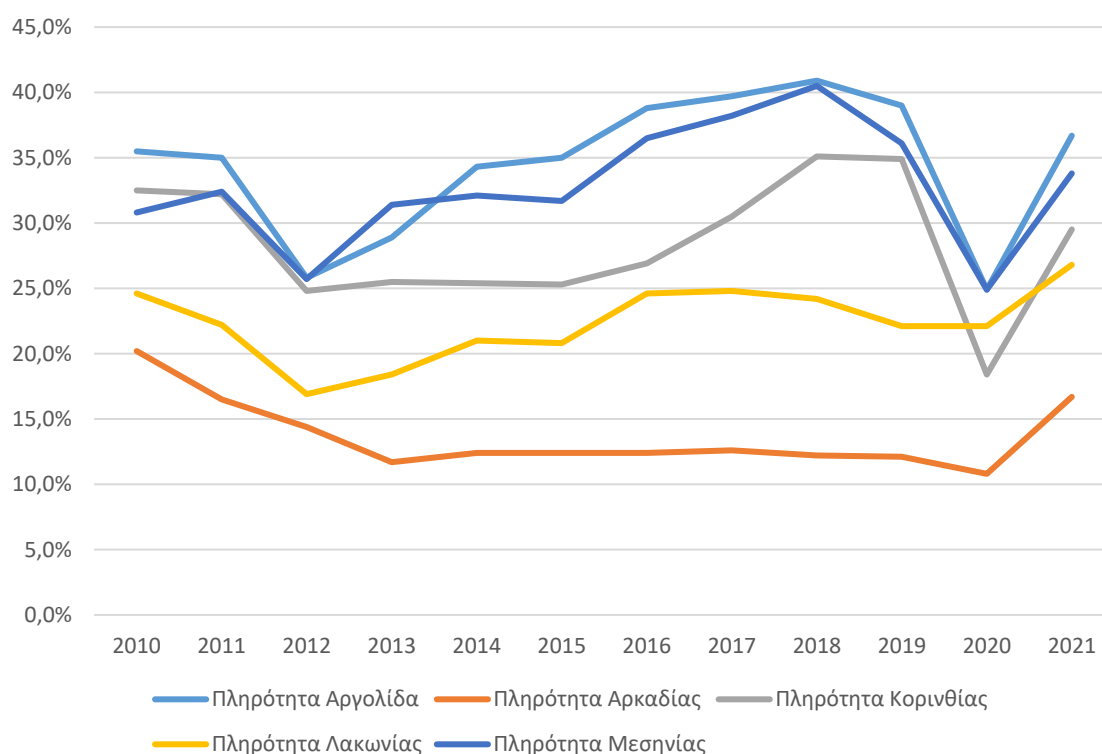
Πίνακας 3: Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων ανά Περιφερειακή Ενότητα στην Περιφέρεια
Πελοποννήσου

Ενότητα		4K	3K	2K	1K	Σύνολο
Μεσσηνίας	Μονάδες	9	80	205	126	420
	Δωμάτια	60	460	1.071	582	2.173
	Κλίνες	166	1.214	2.849	1.433	5.662
Αργολίδας	Μονάδες	28	141	120	10	299
	Δωμάτια	197	1.091	828	58	2.174
	Κλίνες	505	2.602	1.792	134	5.033
Λακωνίας	Μονάδες	15	111	109	26	261
	Δωμάτια	154	750	688	132	1.724
	Κλίνες	400	1.787	1.673	283	4.143
Αρκαδίας	Μονάδες	5	48	131	29	213
	Δωμάτια	31	310	741	131	1.213
	Κλίνες	71	776	1.714	319	2.880
Κορίνθου	Μονάδες	9	31	43	5	88
	Δωμάτια	66	203	190	36	495
	Κλίνες	194	499	466	98	1.257
Σύνολο	Μονάδες	66	411	608	196	1.281
	Δωμάτια	508	2.814	3.518	939	7.779

Κλίνες	1.336	6.878	8.494	2.267	18.975
--------	-------	-------	-------	-------	--------

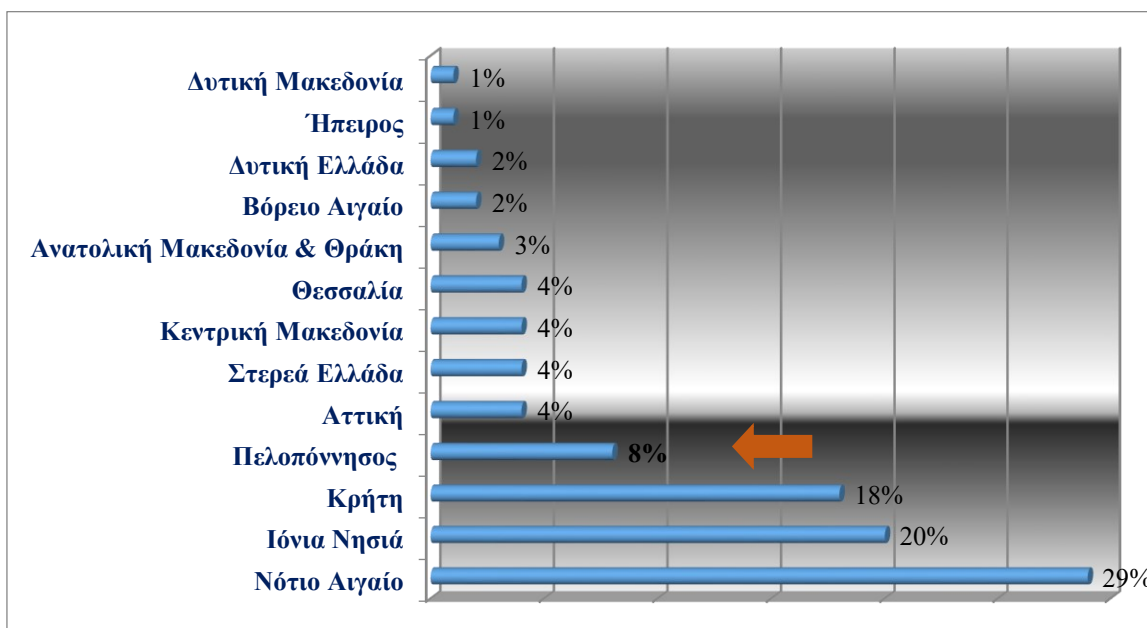
Πηγή: INΣΕΤΕ (2022)

Παράλληλα, το Διάγραμμα 3 δείχνει την πληρότητα στα ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Πελοποννήσου ανά Περιφερειακή Ενότητα από το 2010 και μετά. Πιο αναλυτικά, οι Περιφερειακές Ενότητες Αργολίδας και Μεσσηνίας παρουσιάζουν τα υψηλότερα ποσοστά πληρότητας, όπου το 2018 έφτασαν και το 40%. Η εμφάνιση της πανδημίας ανέκοψε την ανοδική τάση που σημειώθηκε από το 2012 και μετά, αλλά το 2021 η αγορά παρουσίασε σημαντικά σημάδια ανάκαμψης, τάση που αναμένεται να συνεχιστεί στο μέλλον. Από τη άλλη πλευρά, στις Περιφερειακές Ενότητες Αρκαδίας και Λακωνίας τα ποσοστά πληρότητας κινούνται σημαντικά χαμηλότερα.

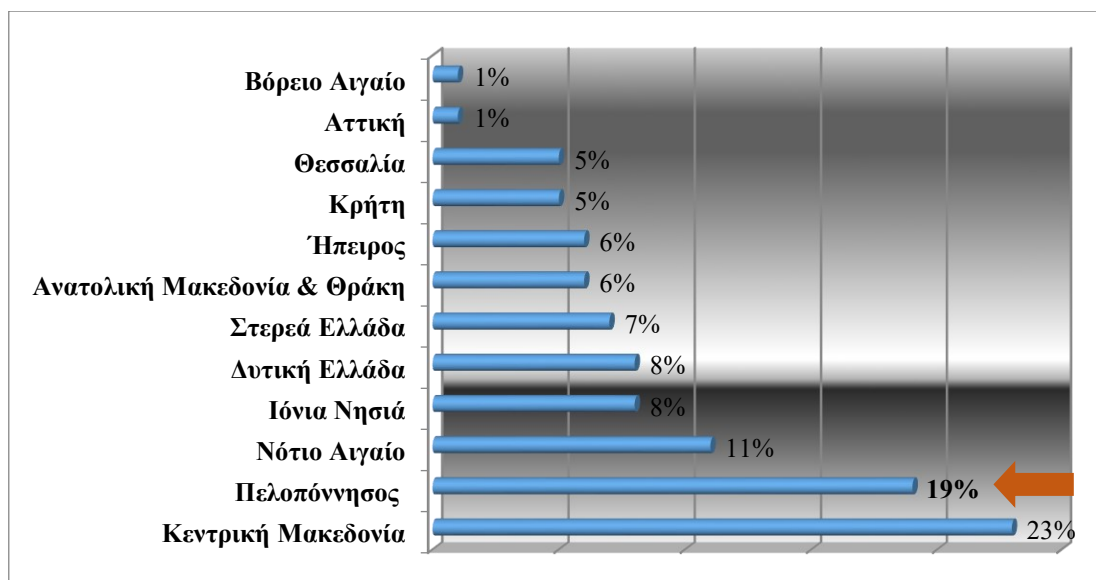
Διάγραμμα 3: Πληρότητα σε ξενοδοχειακά καταλύματα, 2010-2021, στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, ανά ΠΕ, Πηγή: INΣΕΤΕ (2022)

Η επόμενη κατηγορία είναι οι επιπλωμένες κατοικίες και οι επαύλεις, οι οποίες συνολικά σε όλη την Περιφέρεια Πελοποννήσου αντιπροσωπεύουν το 8% του εγχώριου δυναμικού (Διάγραμμα 4).

Διάγραμμα 4: Κατανομή δωματίων από επιπλωμένες κατοικίες και επαύλεις ανά Περιφέρεια, Πηγή: *ΙΝΣΕΤΕ (2022)*

Ιδιαίτερα υψηλή είναι η θέση της Πελοποννήσου σχετικά με τις μονάδες κάμπινγκ, κατέχοντας το 19% του συνολικού δυναμικού της συγκεκριμένης κατηγορίας, δεδομένο που τη τοποθετεί στη δεύτερη θέση μετά την Κεντρική Μακεδονία (Διάγραμμα 5).

Διάγραμμα 5: Κατανομή μονάδων κάμπινγκ ανά Περιφέρεια, Πηγή: *ΙΝΣΕΤΕ (2022)*

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι τόσο από αριθμό επισκέψεων όσο και σε εισπράξεις και διανυκτερεύσεις, ο τουρισμός στη Περιφέρεια Πελοποννήσου αντιπροσωπεύει περίπου το

2,5-3% του συνόλου της χώρας, δείχνοντας έτσι ότι υπάρχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσης (Πίνακας 4).

Πίνακας 4: Βασικά Μεγέθη Εισερχόμενου Τουρισμού της Περιφέρειας Πελοποννήσου 2021

Χώρες Προέλευσης	Επισκέψεις(σε χιλ.)	Εισπράξεις(σε εκ. €)	Διανυκτερεύσεις(σε χιλ.)
Γερμανία	62,8	30,2	687,5
Γαλλία	69,9	44,5	526,2
Ην. Βασίλειο	46,2	28,8	512,6
ΗΠΑ	29,0	19,4	183,2
Λοιπές	269,1	126,7	2.183,7
Σύνολο	477,0	249,6	4.093,2
% επί του συνόλου	2,9%	2,4%	3,1%

Πηγή: INΣΕΤΕ (2022)

1.7 Περιβαλλοντικές Πιστοποιήσεις στον Ξενοδοχειακό κλάδο

Ο κλάδος του τουρισμού και της φιλοξενίας ανέκαθεν απολάμβανε οικονομικά οφέλη από την εκμετάλλευση περιβαλλοντικών και κοινωνικών πόρων, χωρίς να επωμίζονται το αντίστοιχο μερίδιο του κοινωνικού και περιβαλλοντικού κόστους που συνδέεται άρρηκτα με τις δραστηριότητες του. Ως εκ τούτου, ορισμένες επιχειρήσεις φιλοξενίας και τουρισμού επιδιώκουν την πιστοποίηση βιωσιμότητας και αειφόρου ανάπτυξης, γεγονός που απορρέει από την επιθυμία τους να αντιμετωπίσουν τις αρνητικές κοινωνικές και περιβαλλοντικές εξωτερικότητες που συνδέονται με τις δραστηριότητες τους. Αναμφισβήτητα η ευαισθητοποίηση για τα περιβαλλοντικά ζητήματα έχει αυξηθεί και συνεπώς οι επιχειρήσεις σε διάφορους τομείς επιδιώκουν όλο και περισσότερο να υιοθετήσουν περιβαλλοντικά υπεύθυνες πρακτικές. Η ξενοδοχειακή βιομηχανία δεν αποτελεί εξαίρεση και τα τελευταία χρόνια, πολλά ξενοδοχειακά καταλύματα προσπάθησαν να αποκτήσουν περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις για να αποδείξουν τη δέσμευσή τους σε βιώσιμες πρακτικές.

Σε αυτό το πλαίσιο, μία από τις πιο ευρέως αναγνωρισμένες περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις για ξενοδοχεία είναι η πιστοποίηση Green Key, ένα διεθνές εξέχον σύστημα πιστοποίησης που λειτουργεί σε 66 χώρες. Αυτή η πιστοποίηση απονέμεται σε ξενοδοχεία και άλλες επιχειρήσεις φιλοξενίας που πληρούν ένα σύνολο αυστηρών περιβαλλοντικών προτύπων, που συνιστούν σε ένα οικολογικό προφίλ. Για να είναι επιλέξιμα για την πιστοποίηση Green Key, τα ξενοδοχεία πρέπει να επιδείξουν τη

δέσμευσή τους σε βιώσιμες πρακτικές σε τομείς, όπως ο περιορισμός της σπατάλης των αποθεμάτων ενέργειας και νερού, η μείωση των απορριμμάτων και οι βιώσιμες αγορές (Mzembe et al. 2020). Για να απονεμηθεί το βραβείο Green Key, πρέπει η συμμετέχουσα επιχείρηση να ολοκληρώσει με επιτυχία όλα τα στάδια της διαδικασίας συμμετοχής και να υποβληθεί σε έλεγχο τρίτων για να διασφαλιστεί ότι πληρεί τα απαιτούμενα πρότυπα. Τα ξενοδοχεία που λαμβάνουν με επιτυχία την πιστοποίηση Green Key αναγνωρίζονται ως ηγέτες στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα και μπορούν να εμφανίζουν το αντίστοιχο λογότυπο τόσο στις εγκαταστάσεις τους όσο και στο προωθητικό υλικό τους.

Τα κυριότερα πλεονεκτήματα εκ των οποίων, αποκομίζει μια τουριστική επιχείρηση με την ένταξη της στο πρόγραμμα Green Key, είναι τα κάτωθι:

- Μείωση λειτουργικών εξόδων της επιχείρησης, υιοθετώντας ένα προτεινόμενο πρωτόκολλο διαδικασιών παρακολούθησης λειτουργίας της, που αφορούν στην διαχείριση ενέργειας, νερού, απορριμμάτων κ.λπ.
- Διεύρυνση πελατολογίου σε μια αυξανόμενη ομάδα πελατών με φιλοπεριβαλλοντικό προφίλ.
- Ηλεκτρονική προβολή των βραβευμένων επιχειρήσεων μέσω σχετικών τουριστικών πρακτορείων και σε πλατφόρμες κρατήσεων τουριστικών καταλυμάτων, καθώς και μέσα από την ελληνική (www.Green Key.gr) και διεθνή ιστοσελίδα του προγράμματος (www.Green Key.global).
- Περιορισμό κατανάλωσης φυσικών πόρων.
- Μείωση του ενεργειακού αποτυπώματος.
- Υψηλότερη κατάταξη των καταλυμάτων από το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο της Ελλάδος, με επιπλέον 150 μόρια.
- Απόκτηση τεχνογνωσίας για την ενεργοποίηση του προσωπικού και την συμμετοχή των επισκεπτών.

Μια άλλη ευρέως αναγνωρισμένη περιβαλλοντική πιστοποίηση για τα ξενοδοχεία είναι το πρότυπο ΕΛΟΤ EN ISO 14001, για βιώσιμη λειτουργία. Πρόκειται για ένα σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης, που βοηθά τα ξενοδοχεία να εντοπίζουν, να διαχειρίζονται, να παρακολουθούν και να ελέγχουν τα περιβαλλοντικά τους ζητήματα με μια ολιστική προσέγγιση. Για να λάβουν πιστοποίηση ISO 14001, τα ξενοδοχεία πρέπει να εξετάζουν όλα τα περιβαλλοντικά θέματα που σχετίζονται με τις δραστηριότητές τους, όπως η ατμοσφαιρική ρύπανση, τα θέματα νερού, αποχέτευσης, τη διαχείριση αποβλήτων, τη

ρύπανση του εδάφους, την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, καθώς και τον περιορισμό της χρήσης των πόρων και την αύξηση της αποδοτικότητας. Επομένως τα ξενοδοχεία καλούνται να επιδείξουν τη δέσμευσή τους για περιβαλλοντική βιωσιμότητα, εφαρμόζοντας πολιτικές και διαδικασίες που προάγουν την ενεργειακή απόδοση, την αποδοτικότητα του νερού, την μείωση των αποβλήτων και των εκπομπών ρύπων και τέλος την προώθηση βιώσιμων πρακτικών στην εφοδιαστική αλυσίδα τους (Peiro-Signes et al., 2013). Όπως όλα τα πρότυπα συστημάτων διαχείρισης ISO, το ISO 14001 περιλαμβάνει την ανάγκη για συνεχή βελτίωση των συστημάτων ενός οργανισμού και της προσέγγισης των περιβαλλοντικών ζητημάτων. Το πρότυπο ISO 14001 αναθεωρήθηκε τον Οκτώβριο του 2015, με βασικές βελτιώσεις, όπως η αυξημένη περιβαλλοντική διαχείριση, στο πλαίσιο του στρατηγικού σχεδιασμού των διαδικασιών του οργανισμού, με μεγαλύτερη συμβολή της ηγεσίας και ισχυρότερη δέσμευση για προληπτικές πρωτοβουλίες που ενισχύουν τις περιβαλλοντικές επιδόσεις. Τα ξενοδοχεία που λαμβάνουν πιστοποίηση ISO 14001, αναγνωρίζονται για τη δέσμευσή τους στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα και είναι σε θέση να αποδείξουν στους επισκέπτες και τους ενδιαφερόμενους ότι διαθέτουν ένα ισχυρό και αποτελεσματικό σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης (Peiro-Signes et al., 2013).

Τα οφέλη που αποκτούν τα ξενοδοχεία από το σύστημα περιβαλλοντικής πιστοποίησης ISO 14001 συγκαταλέγονται στα παρακάτω (ISO - ISO 14001 and Related Standards — Environmental Management, 2023):

- συμμόρφωση με τις επικρατούσες νομικές και κανονιστικές απαιτήσεις,
- αύξηση της εμπλοκής και της δέσμευσης της ηγεσίας και συμμετοχή των εργαζομένων,
- βελτίωση της εικόνας της εταιρείας και της συνεργασίας των ενδιαφερομένων μερών μέσω στρατηγικής επικοινωνίας,
- επίτευξη επιχειρηματικών στόχων με σκοπό την εισαγωγή περιβαλλοντικών θεμάτων στη διοίκηση των επιχειρήσεων,
- εξασφάλιση ανταγωνιστικού και οικονομικού πλεονεκτήματος μέσω της αύξησης της αποτελεσματικότητας και ελάττωσης του κόστους,
- επίτευξη καλύτερης περιβαλλοντικής επίδοσης των προμηθευτών με την ενσωμάτωσή τους στα επιχειρησιακά συστήματα του οργανισμού.

Μια άλλη σημαντική πιστοποίηση είναι το EU Ecolabel όπου αποτελεί το επίσημο εθελοντικό σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που απονέμεται για την περιβαλλοντική αριστεία. Το οικολογικό σήμα της ΕΕ, ιδρύθηκε το 1992 και διαθέτει μεγάλη αναγνωρισιμότητα σε Ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο, πιστοποιώντας προϊόντα και υπηρεσίες, με ανεξάρτητη και εγγυημένη εξακρίβωση χαμηλής περιβαλλοντικής επίπτωσης. Τα αγαθά και οι υπηρεσίες, στα οποία απονέμονται το οικολογικό σήμα της ΕΕ, πληρούν υψηλά περιβαλλοντικά πρότυπα σε όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους: από την ανάδειξη των πρώτων υλών, την παραγωγή, τη διανομή και τέλος τη διάθεση (Dziuba, 2016). Αποτέλεσμα εισαγωγής της πιστοποίησης και της συμμόρφωσης με το πρότυπο του οικολογικού σήματος, δύναται να είναι η αύξηση της δυναμικής ανταγωνιστικότητας της εγκατάστασης σε σύγκριση με γειτονικά ξενοδοχεία, με την δημιουργία νέων μορφών προώθησης, την αύξηση της ελκυστικότητας των τιμών των καταλυμάτων, με παράλληλη αύξηση της άνεσης της διαμονής, γεγονός που μπορεί να επηρεάσει θετικά προς την κατεύθυνση άντλησης πρόσθετων επενδυτικών κεφαλαίων. Μέσω του οικολογικού σήματος της ΕΕ, η αγορά προσφέρει την δυνατότητα στους καταναλωτές, να κάνουν πιο συνειδητές επιλογές, που αφορούν σε αληθινές και αξιόπιστες φιλικές προς το περιβάλλον εναλλακτικές λύσεις στα συμβατικά προϊόντα, δίνοντας τους την δυνατότητα να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στην πράσινη μετάβαση (EU Ecolabel - Home, 2023).

Επιπρόσθετα, το EMAS (Σχέδιο Οικολογικής Διαχείρισης και Ελέγχου) είναι ένα επιπλέον εθελοντικό εργαλείο περιβαλλοντικής διαχείρισης που αναπτύχθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση για να υποστηρίξει τους οργανισμούς στην προσπάθεια τους, να βελτιώσουν τις περιβαλλοντικές τους επιδόσεις. Το EMAS έχει σχεδιαστεί για να είναι ευέλικτο και προσαρμόσιμο στις ανάγκες διαφορετικών οργανισμών, ανεξάρτητα του τομέα ή του μεγέθους τους. Το σύστημα απαιτεί από τους οργανισμούς να διεξάγουν μια ολοκληρωμένη περιβαλλοντική ανασκόπηση και να αναπτύξουν ένα σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης (EMAS) για τον εντοπισμό, την καταγραφή και τη διευθέτηση των περιβαλλοντικών τους επιπτώσεων (Priego & Palacios, 2008). Το EMAS περιλαμβάνει ένα σύνολο διαδικασιών και πολιτικών που βοηθούν τους οργανισμούς να διαχειριστούν τις περιβαλλοντικές τους επιπτώσεις, επανεξετάζεται και ελέγχεται ετησίως από ανεξάρτητο τρίτο ελεγκτή.

Το EMAS απαιτεί επίσης από τους οργανισμούς την περιοδική κοινοποίηση των περιβαλλοντικών τους επιδόσεων στα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των

εργαζομένων, των πελατών και του κοινού. Αυτό βοηθά στην οικοδόμηση της εμπιστοσύνης και διαφάνειας με τα ενδιαφερόμενα μέρη και καταδεικνύει τη δέσμευση του οργανισμού για βιωσιμότητα και κοινωνική ευθύνη (Priego & Palacios, 2008). Για αυτό τον λόγο έχει υιοθετηθεί ευρέως από οργανισμούς σε διεθνές επίπεδο. Ακόμα, είναι ιδιαίτερα δημοφιλές μεταξύ των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) που θέλουν να επιδείξουν τη δέσμευσή τους για τη προστασία του περιβάλλοντος (Priego & Palacios, 2008).

Τέλος, ειδικώς για τα ξενοδοχεία της Ελλάδας, το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος ανέπτυξε την πιστοποίησή με τον τίτλο «Ελληνικό Πρωινό». Το «Ελληνικό Πρωινό» πιστοποιεί την ποιότητα των τοπικών προϊόντων διατροφής που συμπεριλαμβάνονται στα πρωινά των ξενοδοχείων, δημιουργώντας μια ξεχωριστή εμπειρία για τον επισκέπτη του ξενοδοχείου, παρέχοντας του την ευκαιρία να ανακαλύψει την γαστρονομική και πολιτιστική ταυτότητα του προορισμού. Το «Ελληνικό Πρωινό» είναι ένα δομημένο πρόγραμμα, που καλεί τα ξενοδοχεία-μέλη της κάθε περιοχής να τηρούν συγκεκριμένους παραμέτρους, προκειμένου να επιτυγχάνεται η υψηλή ποιότητα των παρεχόμενων προϊόντων και υπηρεσιών. Όλα τα προϊόντα που είναι διαθέσιμα στο «Ελληνικό Πρωινό» είτε χωριστά είτε ως συστατικά διαφόρων συνταγών, αποτελούν την βάση της μεσογειακής διατροφής. Η ανάγκη για βιωσιμότητα και η στροφή προς αυτή την κατεύθυνση οδήγησε στην ανάδειξη των τοπικών προϊόντων και συνεπώς στην καθιέρωση της πιστοποίησης «Ελληνικό Πρωινό» (Greek Breakfast, 2023).

Συμπερασματικά, οι περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις για ξενοδοχεία γίνονται όλο και πιο σημαντικές στη σύγχρονη οικονομία. Σε ένα γενικότερο πλαίσιο, οι πιστοποιήσεις καταδεικνύουν τη δέσμευση ενός ξενοδοχείου για βιωσιμότητα και υπεύθυνες επιχειρηματικές πρακτικές και μπορούν να βοηθήσουν στην προσέλκυση περιβαλλοντικά συνειδητοποιημένων επισκεπτών, στην ελάττωση του λειτουργικού κόστους και στην ενίσχυση της φήμης, της εικόνας και της επωνυμίας ενός ξενοδοχείου. Όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά στη βιβλιογραφία, με την επίτευξη πιστοποιήσεων όπως το Green Key, το ISO 14001, EU Ecolabel κτλ., τα ξενοδοχεία μπορούν να γίνουν ηγέτες στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα και να αποτελέσουν παράδειγμα προς μίμηση για τον κλάδο της φιλοξενίας (Mzembe et al. 2020, Peiro-Signes et al., 2013; Dziuba, 2016; Priego & Palacios, 2008).

2. Ερευνητική μεθοδολογία

2.1 Υλικό-Μέθοδος

Το ερευνητικό σχέδιο, στο πλαίσιο του οποίου θα κινηθούμε για την διεξαγωγή της έρευνας, περιλαμβάνει λεπτομερώς διαδικασίες που απαιτούνται για τη λήψη των πληροφοριών, με σκοπό την επίλυση προβλημάτων της ανάλυσης. Ένας καλός σχεδιασμός της έρευνας θα διασφαλίσει ότι το έργο διεξάγεται αποτελεσματικά και αποδοτικά. Σύμφωνα με τους Malhotra και Birks (2007), συνήθως ένας ερευνητικός σχεδιασμός περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία ή εργασίες.

1. Καθορισμός των πληροφοριών που απαιτούνται.
2. Απόφαση περί καθορισμού του είδους σχεδιασμού, ήτοι διερευνητικού, περιγραφικού ή αιτιολογικού.
3. Σχεδιασμός της σειράς των τεχνικών μέτρησης.
4. Κατασκευή κατάλληλου εντύπου για την συλλογή δεδομένων.
5. Καθορισμός της διαδικασίας δειγματοληψίας ποιοτικής ή/και ποσοτικής καθώς και του μεγέθους του δείγματος
6. Ανάπτυξη ενός σχεδίου ποιοτικής ή/και ποσοτικής ανάλυσης δεδομένων

Η συλλογή των πρωτογενών δεδομένων πραγματοποιήθηκαν με την χρήση της ποσοτικής έρευνας. Οι κυριότεροι λόγοι που οδήγησαν στην λήψη αυτής της απόφασης ήταν οι εξής: α) το πιο σημαντικό πλεονέκτημα των ποσοτικών ερευνών είναι ότι οδηγούν στη στατιστική ανάλυση των δεδομένων, προκειμένου να καταδειχθούν συσχετικές ή αιτιολογικές σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών και β) θεωρείται ως μια ιδιαίτερα αποτελεσματική τεχνική για τη μέτρηση απόψεων και στάσεων των συμμετεχόντων (Rea & Parker, 2014).

Η συλλογή των πρωτογενών δεδομένων πραγματοποιήθηκε με την μέθοδο της δημοσκοπήσης. Ειδικότερα, τα ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν σε ένα δείγμα ξενοδοχειακών καταλυμάτων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου. Η μέθοδος δειγματοληψίας που ακολουθήθηκε είναι η τεχνική της απλής τυχαίας δειγματοληψίας (Simple random sampling), βάση της οποίας κάθε στοιχείο του πληθυσμού έχει μία γνωστή και ίση πιθανότητα επιλογής. Επιπλέον, κάθε πιθανό δείγμα δεδομένου μεγέθους (n) έχει γνωστή και ίση πιθανότητα να είναι το δείγμα που επιλέχθηκε πραγματικά. Αυτό συνεπάγεται ότι κάθε στοιχείο επιλέγεται ανεξάρτητα από κάθε άλλο στοιχείο. Το δείγμα

λαμβάνεται μέσω της τυχαίας διαδικασίας από ένα πλαίσιο δειγματοληψίας (Malhotra & Birks, 2007).

Τα ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν μέσω διαδικτύου. Ειδικότερα, το ερωτηματολόγιο αναρτήθηκε στην πλατφόρμα της Google και προωθήθηκε το σχετικό υπερσύνδεσμο στους συμμετέχοντες μαζί με ένα μήνυμα που εξηγούσε τη φύση και τον σκοπό της έρευνας. Όπως αναφέρουν οι Rea & Parker (2014), οι διαδικτυακές έρευνες έχουν μια σειρά από πλεονεκτήματα με τα πιο σημαντικά από αυτά να είναι: α) επιτρέπουν τη διασπορά του ερευνητικού εργαλείου σχετικά γρήγορα, διευκολύνοντας έτσι τους ερευνητές να συγκεντρώσουν έναν ικανοποιητικό αριθμό απαντήσεων, β) επιτρέπουν την ανωνυμία, γ) οι ερωτώμενοι μπορούν οποιαδήποτε ώρα και από τον χώρο τους να απαντήσουν στις ερωτήσεις δ) η κωδικοποίηση των απαντήσεων γίνεται αυτόματα και ε) πραγματοποιείται ταχεία συλλογή των δεδομένων.

2.2 Το ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε σύμφωνα με την ανάλυση της βιβλιογραφίας. Πιο αναλυτικά, χρησιμοποιήθηκαν μεταβλητές και ερωτήσεις που προέκυψαν από προηγούμενες έρευνες, οι οποίες όμως προσαρμόστηκαν στα χαρακτηριστικά της παρούσας έρευνας. Οι κύριες πηγές που χρησιμοποιήθηκαν ήταν οι μελέτες των Nižić and Matoš (2018), De Leaniz et al. (2017) και Preziosi et al. (2019). Το ερευνητικό εργαλείο περιείχε τρεις βασικές ενότητες. Η δεύτερη από αυτές αφορούσε μόνο τα ξενοδοχεία που είχαν περιβαλλοντική πιστοποίηση. Σε αυτή την περίπτωση, οι συμμετέχοντες εξέφρασαν τον βαθμό συμφωνίας/διαφωνίας του χρησιμοποιώντας μια κλίμακα 5 διαβαθμίσεων (1=Διαφωνώ απόλυτα, 5=Συμφωνώ απόλυτα). Οι ερωτήσεις αφορούσαν τους λόγους, τα οφέλη, και τα εμπόδια της εφαρμογής συστημάτων Περιβαλλοντικής διαχείρισης για τα καταλύματα (βλέπε Πίνακα 5).

Πίνακας 5: Μεταβλητές του ερωτηματολογίου (2η ενότητα)

Κατά την άποψη σας, ποιους λόγους θεωρείτε σημαντικούς στην υιοθέτηση κάποιου περιβαλλοντικού πιστοποιητικού.
Βοηθά στην οικονομική ανάπτυξη της επιχείρησης
Ενισχύει την τοπική οικονομία
Αυξάνει την κερδοφορία του ξενοδοχειακού καταλύματος
Βοηθά στη προσέγγιση νέων αγορών
Συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη της επιχείρησης
Αναβαθμίζει τουριστικά την Περιφέρεια Πελοποννήσου
Προστατεύει το περιβάλλον
Βοηθά στη συμμόρφωση του καταλύματος με τις απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας
Βοηθά στη καλύτερη οργάνωση του ξενοδοχειακού καταλύματος
Ποια είναι τα οφέλη από την εφαρμογή ενός συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης
Εξοικονόμηση ενέργειας
Μείωση της κατανάλωσης των καυσίμων
Μείωση της κατανάλωσης των υδάτινων πόρων
Αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων
Συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο
Αύξηση της ικανοποίησης των πελατών
Απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών
Αναβάθμιση του εργασιακού περιβάλλοντος
Ποιοι λόγοι εμποδίζουν την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης για το ξενοδοχειακό κατάλυμα
Απειρία σε συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης
Αδυναμία υποστήριξης από την πλευρά της Διοίκησης
Ελλιπή συνεργασία του φορέα πιστοποίησης με το ξενοδοχειακό κατάλυμα
Αδυναμία προσαρμογής των εργαζομένων στις απαιτήσεις του προτύπου
Αυξημένες γραφειοκρατικές διαδικασίες
Υψηλό κόστος για μεταρρυθμιστικές επενδύσεις
Μελλοντικές προθέσεις
Σκέφτεστε να διατηρήσετε το Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης στο ξενοδοχειακό σας κατάλυμα.

Σχεδόν πανομοιότυπη ήταν η επόμενη ενότητα του ερωτηματολογίου που αφορούσε όμως τα καταλύματα που δεν είχαν Συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης. Και σε αυτή την περίπτωση χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα Likert πέντε διαβαθμίσεων (1=Διαφωνώ απόλυτα, 5=Συμφωνώ απόλυτα) με τις δηλώσεις να αφορούν τους λόγους για τη μη υιοθέτηση κάποιου περιβαλλοντικού πιστοποιητικού, τα προσδοκώμενα οφέλη και τα εμπόδια (βλέπε Πίνακα 6).

Πίνακας 6: Μεταβλητές του ερωτηματολογίου (3η ενότητα)

Ποιους λόγους θεωρείται σημαντικούς για την μη υιοθέτηση κάποιου περιβαλλοντικού πιστοποιητικού.

Κόστος εφαρμογής του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης
Πολυπλοκότητα του συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης
Μη απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών.
Κόστος εκπαίδευσης προσωπικού
Έλλειψη συμμετοχής των εργαζομένων
Επιφανειακές εσωτερικές επιθεωρήσεις
Οικονομική αστάθεια

Ποια οφέλη θεωρείτε ότι αποκτάτε από την εφαρμογή ενός συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης;

Εξοικονόμηση ενέργειας
Μείωση της κατανάλωσης των καυσίμων
Μείωση της κατανάλωσης των υδάτινων πόρων
Αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων
Συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο
Απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών
Αναβάθμιση του εργασιακού περιβάλλοντος

Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζει το τουριστικό κατάλυμα στη εφαρμογή συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης.

Απειρία σε συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης
Έλλειψη περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης
Αδυναμία υποστήριξης από την πλευρά της Διοίκησης
Συνεργασία με τον φορέα πιστοποίησης και του ξενοδοχειακού καταλύματος
Αδυναμία προσαρμογής των εργαζομένων στις απαιτήσεις του προτύπου
Αυξημένες γραφειοκρατικές διαδικασίες
Υψηλό κόστος για μεταρρυθμιστικές επενδύσεις

Μελλοντικές προθέσεις

Μελλοντικά επιθυμείτε την πιστοποίηση του τουριστικού καταλύματος σας με κάποιο από τα παρακάτω Περιβαλλοντικά πρότυπα:

Τέλος, η πρώτη ενότητα συγκέντρωσε τις δημογραφικές πληροφορίες των συμμετεχόντων και ειδικότερα δεδομένα, αναφορικά με τα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεών τους (Κατηγορία Καταλύματος, Περιφερειακή Ενότητα, Περιβάλλον χώρος του καταλύματος, Αριθμός εργαζομένων, Έτη λειτουργίας, κτλ.).

2.3 Τρόποι ανάλυσης των δεδομένων

Η στατιστική ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με το λογισμικό SPSS. Πρώτον, χρησιμοποιήθηκαν μέτρα περιγραφικής στατιστικής (μέσοι, τυπικές αποκλίσεις, κτλ.) που αποτελούν το πρώτο στάδιο της κάθε ανάλυσης (Creswell, 2012). Στη συνέχεια, χρησιμοποιήθηκαν μη παραμετρικά τεστ, προκειμένου να διερευνηθεί ο βαθμός διαφοροποίησης των απόψεων των επαγγελματιών σε σχέση με τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά αλλά και τα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεών τους.

3. Ανάλυση Δεδομένων

3.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται η ανάλυση των πρωτογενών δεδομένων που πραγματοποιήθηκε με το στατιστικό πρόγραμμα IBM SPSS Statistics Version: 29.0.0.0 (241). Η ανάλυση διενεργήθηκε βάση της διαφοροποίησης του δείγματος, η οποία αφορούσε ξενοδοχειακά καταλύματα με περιβαλλοντική πιστοποίηση και ξενοδοχειακά καταλύματα χωρίς περιβαλλοντική πιστοποίηση.

3.2 Περιγραφικά χαρακτηριστικά ξενοδοχειακών καταλυμάτων με ή χωρίς περιβαλλοντική πιστοποίηση

Η συλλογή των απαντήσεων των ερωτηματολογίων διενεργήθηκε ηλεκτρονικά μέσω της πλατφόρμας googleforms και πραγματοποιήθηκε κατά το χρονικό διάστημα 18/01/2023 έως 31/03/2023. Συγκεντρώθηκαν συνολικά 60 απαντημένα ερωτηματολόγια από τα ξενοδοχειακά καταλύματα της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Για τις ανάγκες της στατιστικής ανάλυσης, πραγματοποιήθηκαν συμπύξεις. Ειδικότερα στην κατηγορία καταλύματος, οι κατηγορίες καταλύματος: «οργανωμένη τουριστική κατασκήνωση», «σύνθετο τουριστικό κατάλυμα», «ξενοδοχείο συνιδιοκτησίας», «μικτό τουριστικό κατάλυμα μικρής κλίμακας» συμπύχθηκε στην κατηγορία «μη ξενοδοχείο» και η κατηγορία «ξενοδοχείο» παραμένει ως έχει. Στην συνέχεια, η δεύτερη σύμπτυξη πραγματοποιήθηκε στην κατηγορία «περιβάλλον χώρος», συγκεκριμένα οι δύο κατηγορίες «πεδινό» και «ορεινό» περιβάλλοντα χώρο συμπύχθηκαν σε μια κατηγορία «πεδινό-ορεινό».

Αναφορικά με τα ξενοδοχειακά καταλύματα με περιβαλλοντική πιστοποίηση, όπως φαίνεται στον Πίνακα 7, το 75% των καταλυμάτων ανήκει στην κατηγορία «ξενοδοχείο» και το 25% των καταλυμάτων ανήκει στην κατηγορία «μη ξενοδοχείο».

Όσον αφορά την γεωγραφική διασπορά, το 40% των ξενοδοχειακών καταλυμάτων τοποθετείται στην Περιφερειακή ενότητα Αργολίδας, το 30% στην Περιφερειακή ενότητα Κορινθίας, το 20% στην Περιφερειακή ενότητα Μεσσηνίας και τέλος το 10% στην Περιφερειακή ενότητα Λακωνίας (Πίνακας 8). Η πλειοψηφία των περιβαλλοντικά πιστοποιημένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων, που βρίσκεται σε παραθαλάσσιο

περιβάλλοντα χώρο, ανέρχεται σε ποσοστό της τάξης του 75%, ενώ το 15% των ξενοδοχειακών καταλυμάτων τοποθετείται σε πεδινό-ορεινό περιβάλλοντα χώρο. Τέλος το 10% των ξενοδοχειακών καταλυμάτων τοποθετείται σε αστικό περιβάλλον (Πίνακας 9). Επιπλέον αναφορικά με τον αριθμό εργαζομένων, το 75% των καταλυμάτων με περιβαλλοντική πιστοποίηση διαθέτει αριθμό εργαζομένων μέχρι 10 άτομα, ενώ το 15% έχει αριθμό εργαζομένων που κυμαίνεται από 11-50 άτομα και τέλος μόλις το 10% έχει προσωπικό πάνω από 50 άτομα (Πίνακας 10). Τέλος, το 35% των ξενοδοχειακών καταλυμάτων έχουν από 11-20 έτη λειτουργίας και ομοίως στο ίδιο ποσοστό, συναντούμε την περίπτωση των ξενοδοχειακών καταλυμάτων με περισσότερα από 20 έτη λειτουργίας, ενώ το 25% των καταλυμάτων διαθέτει από 5 έως 10 έτη λειτουργίας και τέλος μόλις το 5% των ξενοδοχειακών καταλυμάτων με περιβαλλοντική πιστοποίηση έχουν από 1 έως 4 έτη λειτουργίας (Πίνακας 11).

Εν συνεχεία, αναφορικά με τα ξενοδοχειακά καταλύματα χωρίς περιβαλλοντική πιστοποίηση, όπως διακρίνεται παρακάτω στον Πίνακα 7, το 80% των μη περιβαλλοντικά πιστοποιημένων καταλυμάτων αποτελούνται από «ξενοδοχεία» και το 20% αποτελούνται από «μη ξενοδοχεία». Τα στοιχεία της γεωγραφικής διασποράς, υποδηλώνουν πως το 32,5% των καταλυμάτων βρίσκεται στην Περιφερειακή ενότητα Αρκαδίας, το 20,0% στην Λακωνία, το 17,5% στις Περιφερειακές ενότητες Μεσσηνίας και Κορινθίας αντίστοιχα και τέλος το 12,5% των καταλυμάτων τοποθετείται στην Περιφερειακή ενότητα Αργολίδας (Πίνακας 8). Παράλληλα το 52,5% των καταλυμάτων τοποθετείται σε παραθαλάσσιο χώρο, το 27,5% σε πεδινό-ορεινό και το 20% των καταλυμάτων χαρακτηρίζεται από αστικό περιβάλλον (Πίνακας 9). Αναφορικά με τον αριθμό των εργαζομένων, το 82,5% των μη περιβαλλοντικά πιστοποιημένων καταλυμάτων διαθέτει μέχρι 10 εργαζομένους, το 12,5% έχει προσωπικό από 11-50 άτομα και τέλος στην κατηγορία με περισσότερο από 50 εργαζόμενους, ανήκει το 5% των μη πιστοποιημένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων (Πίνακας 10). Τέλος, το 50% των μη περιβαλλοντικά πιστοποιημένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων διαθέτει πάνω από 20 έτη λειτουργίας, το 40% κυμαίνεται μεταξύ 11-20 έτη λειτουργίας, το 7,5% των ξενοδοχειακών καταλυμάτων λειτουργεί μεταξύ 5-10 έτη και τέλος μόλις το 2,5% των ξενοδοχειακών καταλυμάτων είναι νεοσύστατο με 1-4 έτη λειτουργίας (Πίνακας 11).

Επιπρόσθετα, προέκυψε ότι το 33,3% των ξενοδοχειακών καταλυμάτων διαθέτει περιβαλλοντική πιστοποίηση με βάση τα εξής περιβαλλοντικά πρότυπα: ISO 14001, EMAS, GREEN KEY, ECO LABEL και Σήμα «Ελληνικό Προϊνό» (Πίνακας 12). Αναφορικά με την πιστοποίηση των ξενοδοχειακών καταλυμάτων με το πρότυπο ISO 9001, πρότυπο που αφορά στην διαχείριση της ποιότητας, διαπιστώθηκε ότι το 13,3% των ξενοδοχειακών καταλυμάτων είναι πιστοποιημένο με το εν λόγω πρότυπο ποιότητας (Πίνακας 13). Ειδικότερα, διαπιστώθηκε πως σε σχέση με τα περιβαλλοντικά πιστοποιημένα ξενοδοχειακά καταλύματα με κάποιο περιβαλλοντικό πρότυπο, μόλις το 20% είχε πιστοποιηθεί και με το πρότυπο ISO 9001, σε αντίθεση με το 80% που δεν διαθέτει πιστοποίηση ISO 9001. Προχωρώντας στα μη περιβαλλοντικά πιστοποιημένα ξενοδοχειακά καταλύματα με κάποιο περιβαλλοντικό πρότυπο, προέκυψε πως μόλις 10% έχει πιστοποιηθεί με το ISO 9001, σε αντιδιαστολή με το 90% που δεν έχει πιστοποιηθεί με το συγκεκριμένο πρότυπο (Πίνακας 14).

Πίνακας 7: Κατανομή συχνοτήτων των δύο κατηγοριών καταλυμάτων (με ή χωρίς περιβαλλοντική πιστοποίηση)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ			
ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ		Πλήθος απαντήσεων	%
ΝΑΙ	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	15	75,0%
	ΜΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	5	25,0%
ΟΧΙ	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	32	80,0%
	ΜΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	8	20,0%

Πίνακας 8: Κατανομή συχνοτήτων των καταλυμάτων των τεσσάρων περιφερειακών ενοτήτων (με ή χωρίς περιβαλλοντική πιστοποίηση)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ			
ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ		Πλήθος απαντήσεων	%
ΝΑΙ	ΑΡΓΟΛΙΔΑ	8	40,0%
	ΚΟΡΙΝΘΙΑ	6	30,0%
	ΛΑΚΩΝΙΑ	2	10,0%
	ΜΕΣΣΗΝΙΑ	4	20,0%

ΟΧΙ	ΑΡΓΟΛΙΔΑ	5	12,5%
	ΑΡΚΑΔΙΑ	13	32,5%
	ΚΟΡΙΝΘΙΑ	7	17,5%
	ΛΑΚΩΝΙΑ	8	20,0%
	ΜΕΣΣΗΝΙΑ	7	17,5%

**Πίνακας 9: Κατανομή συχνοτήτων των καταλυμάτων ανάλογα με την τοποθεσία τους
(με ή χωρίς περιβαλλοντική πιστοποίηση)**

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΧΩΡΟΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ			
ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ		Πλήθος απαντήσεων	%
ΝΑΙ	ΑΣΤΙΚΟ	2	10,0%
	ΠΑΡΑΘΑΛΑΣΣΙΟ	15	75,0%
	ΠΕΔΙΝΟ-ΟΡΕΙΝΟ	3	15,0%
ΟΧΙ	ΑΣΤΙΚΟ	8	20,0%
	ΠΑΡΑΘΑΛΑΣΣΙΟ	21	52,5%
	ΠΕΔΙΝΟ-ΟΡΕΙΝΟ	11	27,5%

**Πίνακας 10: Κατανομή συχνοτήτων των καταλυμάτων ανάλογα με τον αριθμό των εργαζομένων (με ή
χωρίς περιβαλλοντική πιστοποίηση)**

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ			
ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ		Πλήθος απαντήσεων	%
ΝΑΙ	ΜΕΧΡΙ 10	15	75,0%
	11-50	3	15,0%
	50+	2	10,0%
ΟΧΙ	ΜΕΧΡΙ 10	33	82,5%
	11-50	5	12,5%
	50+	2	5,0%

Πίνακας 11: Κατανομή συχνότητας των καταλυμάτων ανά έτη λειτουργίας (με ή χωρίς περιβαλλοντική πιστοποίηση)

ΕΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ			
ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ		Πλήθος απαντήσεων	%
ΝΑΙ	1-4	1	5,0%
	5-10	5	25,0%
	11-20	7	35,0%
	20+	7	35,0%
ΟΧΙ	1-4	1	2,5%
	5-10	3	7,5%
	11-20	16	40,0%
	20+	20	50,0%

Πίνακας 12: Κατανομή συχνότητας των καταλυμάτων ανάλογα με την κατοχή ή όχι κάποιου περιβαλλοντικού προτύπου

ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ		
	Πλήθος Απαντήσεων	%
ΝΑΙ	20	33,3%
ΟΧΙ	40	66,7%

Πίνακας 13: Κατανομή συχνότητας των καταλυμάτων ως προς την κατοχή ή όχι της πιστοποίησης ISO 9001

ΕΧΕΤΕ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΘΕΙ ΜΕ ISO9001;		
	Πλήθος Απαντήσεων	%
ΝΑΙ	8	13,3%
ΟΧΙ	52	86,7%

Πίνακας 14: Κατανομή συχνοτήτων των καταλυμάτων ως προς την κατοχή ή όχι της πιστοποίησης ISO 9001 (με ή χωρίς περιβαλλοντική πιστοποίηση)

ΕΧΕΤΕ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΘΕΙ ΜΕ ISO9001;			
ΕΧΕΤΕ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΘΕΙ ΜΕ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ;		Πλήθος Απαντήσεων	%
ΝΑΙ	ΝΑΙ	4	20,0%
	ΟΧΙ	16	80,0%
ΟΧΙ	ΝΑΙ	4	10,0%
	ΟΧΙ	36	90,0%

3.3 Ξενοδοχειακά καταλύματα με περιβαλλοντική πιστοποίηση

Ως προς τις περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις, βρέθηκε πως το 15% των περιβαλλοντικά πιστοποιημένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων έχει πιστοποιηθεί με το ISO14001:2015 (Πίνακας 15), το 25% με το διεθνές οικολογικό σήμα ποιότητας «Green Key» (Πίνακας 17), το 10% με το με το ευρωπαϊκό οικολογικό σήμα «Ecolabel» (Πίνακας 18), το 90% με το σήμα «Ελληνικό Πρωινό» (Πίνακας 19) και τέλος δεν βρέθηκε κάποιο ξενοδοχειακό κατάλυμα να διαθέτει περιβαλλοντική πιστοποίηση EMAS (Σύστημα Οικολογικής Διαχείρισης και Οικολογικού Ελέγχου) (Πίνακας 16).

Πίνακας 15: Κατανομή συχνοτήτων των καταλυμάτων με πιστοποίηση περιβαλλοντικής διαχείρισης ISO 14001

ΕΧΕΤΕ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΘΕΙ ΜΕ «ISO 14001»		
	Πλήθος	%
ΟΧΙ	17	85,0%
ΝΑΙ	3	15,0%

Πίνακας 16: Κατανομή συχνοτήτων των καταλυμάτων με πιστοποίηση περιβαλλοντικής διαχείρισης με EMAS

ΕΧΕΤΕ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΘΕΙ ΜΕ «EMAS»;		
	Πλήθος Απαντήσεων	%
ΟΧΙ	20	100,0%

Πίνακας 17: Κατανομή συχνοτήτων των καταλυμάτων με σήμα ποιότητας «GREENKEY»

ΕΧΕΤΕ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΘΕΙ ΜΕ «GREEN KEY»;		
	Πλήθος Απαντήσεων	%
OXI	15	75,0%
NAI	5	25,0%

Πίνακας 18: Κατανομή συχνοτήτων των καταλυμάτων με το οικολογικό σήμα «ECOLABEL»

ΕΧΕΤΕ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΘΕΙ ΜΕ «ECOLABEL»;		
	Πλήθος Απαντήσεων	%
OXI	18	90,0%
NAI	2	10,0%

Πίνακας 19: Κατανομή συχνοτήτων των καταλυμάτων με το σήμα «Ελληνικό Πρωινό»

ΕΧΕΤΕ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΘΕΙ ΜΕ «ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΡΩΙΝΟ»;		
	Πλήθος Απαντήσεων	%
OXI	2	10,0%
NAI	18	90,0%

Οι βασικοί παράγοντες υιοθέτησης περιβαλλοντικού πιστοποιητικού είναι (με σειρά σημαντικότητας): i) Προστατεύει το περιβάλλον, ii) Συμβάλλει στην βιώσιμη ανάπτυξη της επιχείρησης, iii) Αναβαθμίζει τουριστικά την Περιφέρεια Πελοποννήσου, iv) Ενισχύει την τοπική οικονομία, v) Βοηθά στη συμμόρφωση του καταλύματος με τις απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας, vi) Βοηθά στην προσέγγιση νέων αγορών, vii) Βοηθά την οικονομική ανάπτυξη της επιχείρησης, viii) Αυξάνει την κερδοφορία του ξενοδοχειακού καταλύματος και ix) Βοηθά στην καλύτερη οργάνωση του ξενοδοχειακού καταλύματος (Πίνακας 20).

Πίνακας 20: Παράγοντες υιοθέτησης περιβαλλοντικού πιστοποιητικού

Κατά την άποψη σας, ποιους λόγους θεωρείτε σημαντικούς στην υιοθέτηση κάποιου περιβαλλοντικού πιστοποιητικού;			
	Πλήθος απαντήσεων	Μέσος όρος απαντήσεων (1 – 5*)	Τυπική Απόκλιση απαντήσεων
Προστατεύει το περιβάλλον	20	4,65	,48936
Συμβάλλει στην βιώσιμη ανάπτυξη της επιχείρησης	20	4,45	,60481
Αναβαθμίζει τουριστικά την Περιφέρεια Πελοποννήσου	20	4,35	,67082
Ενισχύει την τοπική οικονομία	20	4,30	,57124
Βοηθά στη συμμόρφωση του καταλύματος με τις απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας	20	4,30	,92338
Βοηθά στην προσέγγιση νέων αγορών	20	4,25	,91047
Βοηθά την οικονομική ανάπτυξη της επιχείρησης	20	4,20	,76777
Αυξάνει την κερδοφορία του ξενοδοχειακού καταλύματος	20	4,00	,79472
Βοηθά στην καλύτερη οργάνωση του ξενοδοχειακού καταλύματος	20	4,00	,79472

*1: Διαφωνώ απόλυτα, 5: Συμφωνώ απόλυτα

Παράλληλα, τα κυριότερα οφέλη από την εφαρμογή των συστημάτων Περιβαλλοντικής διαχείρισης, με βάση τις απαντήσεις των ερωτώμενων απεικονίζονται στον Πίνακα 21. Όπως φαίνεται παρακάτω, αυτά είναι (με σειρά σημαντικότητας): i) Απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών, ii) Μείωση της κατανάλωσης των υδάτινων πόρων, iii) Μείωση της κατανάλωσης των καυσίμων, iv) Εξοικονόμηση ενέργειας, v) Αναβάθμιση του εργασιακού περιβάλλοντος, vi) Αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων, vii) Αύξηση της ικανοποίησης των πελατών και viii) Συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο.

Πίνακας 21: Οφέλη από την εφαρμογή ενός συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης

Ποια είναι τα οφέλη από την εφαρμογή ενός συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης;			
	Πλήθος απαντήσεων	Μέσος όρος απαντήσεων (1 – 5*)	Τυπική Απόκλιση απαντήσεων
Απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών	20	4,35	,74516
Μείωση της κατανάλωσης των υδάτινων πόρων	20	4,35	,48936
Μείωση της κατανάλωσης των καυσίμων	20	4,35	,48936
Εξοικονόμηση ενέργειας	20	4,35	,48936
Αναβάθμιση του εργασιακού περιβάλλοντος	20	4,10	,64072
Αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων	20	4,10	,78807
Αύξηση της ικανοποίησης των πελατών	20	4,05	,75915

Συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο	20	4,05	,82558
--	----	------	--------

*1: Διαφωνώ απόλυτα, 5: Συμφωνώ απόλυτα

Από την άλλη πλευρά, τα βασικά εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα ξενοδοχειακά καταλύματα στην προσπάθεια εφαρμογής των συστημάτων Περιβαλλοντικής διαχείρισης αφορούν: i) το υψηλό κόστος για μεταρρυθμιστικές επενδύσεις, ii) Αυξημένες γραφειοκρατικές διαδικασίες, iii) Απειρία σε συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, iv) Αδυναμία υποστήριξης από την πλευρά της Διοίκησης, v) Αδυναμία προσαρμογής των εργαζομένων στις απαιτήσεις του προτύπου και vi) Ελλιπή συνεργασία του φορέα πιστοποίησης με το ξενοδοχειακό κατάλυμα (Πίνακας 22).

Πίνακας 22: Εμπόδια στην εφαρμογή συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης

Ποιοι λόγοι εμποδίζουν την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης για το ξενοδοχειακό κατάλυμα;			
	Πλήθος απαντήσεων	Μέσος όρος απαντήσεων (1 – 5*)	Τυπική Απόκλιση απαντήσεων
Υψηλό κόστος για μεταρρυθμιστικές επενδύσεις	20	3,65	1,08942
Αυξημένες γραφειοκρατικές διαδικασίες	20	3,35	1,18210
Απειρία σε συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	20	3,35	1,18210
Αδυναμία υποστήριξης από την πλευρά της Διοίκησης	20	3,25	1,29269
Αδυναμία προσαρμογής των εργαζομένων στις απαιτήσεις του προτύπου	20	2,95	1,09904
Ελλιπή συνεργασία του φορέα πιστοποίησης με το ξενοδοχειακό κατάλυμα	20	2,80	1,19649

*1: Διαφωνώ απόλυτα, 5: Συμφωνώ απόλυτα

Τέλος, η συντριπτική πλειοψηφία των περιβαλλοντικά πιστοποιημένων καταλυμάτων, στην ερώτηση εάν σκέφτονται να διατηρήσουν το Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, απάντησαν όλοι πως συμφωνούν, με μέσο όρο να είναι 4,6 (Πίνακας 23).

Πίνακας 23: Διατήρηση του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης

	Πλήθος απαντήσεων	Μέσος όρος απαντήσεων (1 – 5*)	Τυπική Απόκλιση απαντήσεων
Σκέφτεστε να διατηρήσετε το Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης στο ξενοδοχειακό σας κατάλυμα	20	4,60	,50262

*1: Διαφωνώ απόλυτα, 5: Συμφωνώ απόλυτα

3.4 Ξενοδοχειακά καταλύματα χωρίς περιβαλλοντική πιστοποίηση

Στον Πίνακα 24 φαίνονται οι βασικότεροι παράγοντες που συμβάλλουν στη μη υιοθέτηση περιβαλλοντικού πιστοποιητικού από τα μη περιβαλλοντικά πιστοποιημένα ξενοδοχειακά καταλύματα. Αυτοί, με σειρά σημαντικότητας, είναι: i) Πολυπλοκότητα του συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, ii) Κόστος εφαρμογής του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, iii) Οικονομική αστάθεια, iv) Κόστος εκπαίδευσης προσωπικού, v) Μη απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών, vi) Επιφανειακές εσωτερικές επιθεωρήσεις και vii) Έλλειψη συμμετοχής των εργαζομένων.

Πίνακας 24: Παράγοντες μη υιοθέτησης περιβαλλοντικού πιστοποιητικού

Ποιους λόγους θεωρείται σημαντικούς για την μη υιοθέτηση κάποιου περιβαλλοντικού πιστοποιητικού			
	Πλήθος απαντήσεων	Μέσος όρος απαντήσεων (1 – 5*)	Τυπική Απόκλιση απαντήσεων
Πολυπλοκότητα του συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	40	3,7250	,71567
Κόστος εφαρμογής του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	40	3,6500	,76962
Οικονομική αστάθεια	40	3,4500	1,06096
Κόστος εκπαίδευσης προσωπικού	40	3,3000	,88289
Μη απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών	40	3,2500	,89872
Επιφανειακές εσωτερικές επιθεωρήσεις	40	3,1000	,90014
Έλλειψη συμμετοχής των εργαζομένων	40	2,9250	1,02250

*1: Διαφωνώ απόλυτα, 5: Συμφωνώ απόλυτα

Από την άλλη πλευρά, τα δυνητικά και προσδοκώμενα οφέλη από την εφαρμογή ενός συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης φαίνεται να είναι με σειρά σημαντικότητας: i) Εξοικονόμηση ενέργειας, ii) Μείωση της κατανάλωσης των υδάτινων πόρων, iii) Αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων, iv) μείωση της κατανάλωσης των καυσίμων, v) Συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο, vi) Αναβάθμιση του εργασιακού περιβάλλοντος και vii) Απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών (Πίνακας 25).

**Πίνακας 25: Δυνητικά και προσδοκώμενα οφέλη από την εφαρμογή ενός συστήματος
Περιβαλλοντικής Διαχείρισης**

Ποια οφέλη θεωρείτε ότι αποκτάτε από την εφαρμογή ενός συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης;			
	Πλήθος απαντήσεων	Μέσος όρος απαντήσεων (1 – 5*)	Τυπική Απόκλιση απαντήσεων
Εξοικονόμηση ενέργειας	40	3,7000	,88289
Μείωση της κατανάλωσης των υδάτινων πόρων	40	3,6750	,79703
Αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων	40	3,6500	,83359
Μείωση της κατανάλωσης των καυσίμων	40	3,6000	,87119
Συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο	40	3,5000	,90582
Αναβάθμιση του εργασιακού περιβάλλοντος	40	3,1500	,92126
Απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών	40	3,1250	,93883

*1: Διαφωνώ απόλυτα, 5: Συμφωνώ απόλυτα

Τέλος, τα βασικότερα εμπόδια που δεν επιτρέπουν την εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης στα καταλύματα είναι με σειρά σημαντικότητας τα εξής: i) Υψηλό κόστος για μεταρρυθμιστικές επενδύσεις, ii) Αυξημένες γραφειοκρατικές διαδικασίες, iii) Απειρία σε συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, iv) Αδυναμία προσαρμογής των εργαζομένων στις απαιτήσεις του προτύπου, v) Συνεργασία με τον φορέα πιστοποίησης και του ξενοδοχειακού καταλύματος, vi) Αδυναμία υποστήριξης από την πλευρά της Διοίκησης και vii) Έλλειψη περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης (Πίνακας 26).

Πίνακας 26: Εμπόδια που δεν επιτρέπουν την εφαρμογή συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης

Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζει το τουριστικό κατάλυμα στην εφαρμογή συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης			
	Πλήθος απαντήσεων	Μέσος όρος απαντήσεων (1 – 5*)	Τυπική Απόκλιση απαντήσεων
Υψηλό κόστος για μεταρρυθμιστικές επενδύσεις	40	4,1500	,92126
Αυξημένες γραφειοκρατικές διαδικασίες	40	4,0500	,90441
Απειρία σε συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	40	3,2250	1,04973
Αδυναμία προσαρμογής των εργαζομένων στις απαιτήσεις του προτύπου	40	3,1250	,93883
Συνεργασία με τον φορέα πιστοποίησης και του ξενοδοχειακού καταλύματος	40	3,0500	,71432
Αδυναμία υποστήριξης από την πλευρά της Διοίκησης	40	2,7250	1,10911
Έλλειψη περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης	40	2,7000	1,24447

*1: Διαφωνώ απόλυτα, 5: Συμφωνώ απόλυτα

Σύμφωνα με τον Πίνακα 27, αναφορικά με την μελλοντική προτίμηση των μη περιβαλλοντικά πιστοποιημένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων, σε σχέση με κάποιο είδους περιβαλλοντικού προτύπου, το 60% προτιμά την πιστοποίηση του με το διεθνές οικολογικό σήμα ποιότητας «Green Key», το 47,5% των ξενοδοχειακών καταλυμάτων δηλώνει ενδιαφέρον σχετικά με την πιστοποίηση του με το σήμα «Ελληνικό Πρωινό», το 37,5% προτιμά την πιστοποίηση του με το διεθνές πρότυπο ISO14001:2015, το 30% με το ευρωπαϊκό οικολογικό σήμα «Ecolabel» και το 7,5% των μη περιβαλλοντικά πιστοποιημένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων, συνεχίζει να μην επιθυμεί την πιστοποίηση του με κάποιο περιβαλλοντικό πρότυπο.

Πίνακας 27: Κατανομή συχνότητας των προτιμήσεων των μη περιβαλλοντικά πιστοποιημένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων ως προς την μελλοντική τους περιβαλλοντική τους πιστοποίηση.

Μελλοντικά επιθυμείτε την πιστοποίηση σας με «ISO 14001:2015»;		
	ΠΛΗΘΟΣ	%
OXI	25	62,5%
NAI	15	37,5%

Μελλοντικά επιθυμείτε την πιστοποίηση σας με «EMAS»;		
	ΠΛΗΘΟΣ	%
OXI	38	95,0%
NAI	2	5,0%

Μελλοντικά επιθυμείτε την πιστοποίηση σας με «GREEN KEY»;		
	ΠΛΗΘΟΣ	%
OXI	16	40,0%
NAI	24	60,0%

Μελλοντικά επιθυμείτε την πιστοποίηση σας με «ECO-LABEL»;		
	ΠΛΗΘΟΣ	%
OXI	28	70,0%
NAI	12	30,0%

Μελλοντικά επιθυμείτε την πιστοποίηση σας με «ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΡΩΙΝΟ»;		
	ΠΛΗΘΟΣ	%
OXI	21	52,5%
NAI	19	47,5%

Μελλοντικά επιθυμείτε να μείνετε χωρίς πιστοποίηση;		
	ΠΛΗΘΟΣ	%
OXI	37	92,5%
NAI	3	7,5%

3.5 Έλεγχος κανονικότητας ως προς τα ξενοδοχειακά καταλύματα με ή χωρίς περιβαλλοντική πιστοποίηση

Έλεγχοι κανονικότητας Kolmogorov-Smirnov και Shapiro-Wilk πραγματοποιήθηκαν για να εξεταστεί αν οι μεταβλητές ακολουθούν την κανονική κατανομή. Όπως αναφέρουν οι Malhotra & Bricks (2007), όταν οι έλεγχοι αυτοί είναι στατιστικά σημαντικοί τότε τα δεδομένα δεν ακολουθούν την κανονική κατανομή. Αυτό συνέβη σε κάθε ερώτηση τόσο των ξενοδοχειακών καταλυμάτων με περιβαλλοντική πιστοποίηση, όσο και στα ξενοδοχειακά καταλύματα χωρίς περιβαλλοντική πιστοποίηση. Λόγω μικρού μεγέθους δείγματος, ήταν αναμενόμενο να μην ακολουθείται η κανονική κατανομή, στοιχείο που παραπέμπει στη χρήση των μη παραμετρικών τεστ όπως των Wilcoxon-Mann-Whitney και Kruskal-Wallis.

3.6. Στατιστική ανάλυση των περιβαλλοντικά πιστοποιημένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων

3.6.1 Σύγκριση μεταξύ των διαφορετικών ειδών καταλυμάτων

Προκειμένου να διερευνηθεί εάν υπάρχουν διαφοροποιήσεις μεταξύ της κατηγορίας καταλύματος των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων και των απαντήσεων περί εφαρμογής συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, χρησιμοποιήθηκε η στατιστική δοκιμασία Wilcoxon-Mann Whitney στα περιβαλλοντικά πιστοποιημένα καταλύματα. Βάσει του Πίνακα 28, σε οκτώ περιπτώσεις παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές.

Παρατηρούμε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ της στάσης των ξενοδοχείων και μη ξενοδοχείων σε σχέση με την άποψη ότι αναβαθμίζει τουριστικά την Περιφέρεια Πελοποννήσου, η εφαρμογή ενός περιβαλλοντικού προτύπου ($pvalue = 0,042$) (Πίνακας 28). Ειδικότερα τα ξενοδοχεία συμφωνούν απόλυτα με την άποψη αυτή, ως έναν σημαντικό λόγο για την υιοθέτηση ενός περιβαλλοντικού προτύπου (διάμεσος = 5) (Πίνακας 29) και προς την ίδια κατεύθυνση κινούνται τα μη ξενοδοχεία που συμφωνούν με την παραπάνω άποψη (διάμεσος = 4) (Πίνακας 29). Εν συνεχεία, παρατηρείται μια στατιστική διαφοροποίηση στις απαντήσεις των συμμετεχόντων τουριστικών επιχειρήσεων, σε σχέση με την γνώμη ότι προστατεύει το περιβάλλον η υιοθέτηση ενός περιβαλλοντικού προτύπου, ($pvalue = 0,002$) (Πίνακας 28). Ειδικότερα η κατηγορία «ξενοδοχείο» συμφωνεί απόλυτα με την συγκεκριμένη αντίληψη ότι η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί σημαντικός λόγος υιοθέτησης ενός περιβαλλοντικού προτύπου (διάμεσος = 5) (Πίνακας 29) και στο ίδιο μήκος κύματος κινείται η κατηγορία «μη ξενοδοχείο», η οποία συμφωνεί με την παραπάνω άποψη (διάμεσος = 4) (Πίνακας 29). Συνεχίζοντας, διαπιστώθηκε στατιστική διαφορά, μεταξύ των ξενοδοχείων και μη ξενοδοχείων, βάσει των απαντήσεων, αναφορικά με την άποψη ότι βοηθά στην καλύτερη οργάνωση του ξενοδοχείου, η υιοθέτηση ενός περιβαλλοντικού προτύπου ($pvalue = 0,011$) (Πίνακας 28). Συγκεκριμένα τα ξενοδοχεία, συμφωνούν με την άποψη ότι η καλύτερη οργάνωση του ξενοδοχειακού καταλύματος αποτελεί ένας σημαντικός λόγος στην υιοθέτηση ενός περιβαλλοντικού προτύπου (διάμεσος = 4) (Πίνακας 29), ωστόσο τα μη ξενοδοχεία ούτε διαφωνούν/ούτε συμφωνούν με την παραπάνω άποψη (διάμεσος = 3) (Πίνακας 29). Συνεχίζοντας, διαπιστώνουμε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά στις απαντήσεις των ξενοδοχείων και μη ξενοδοχείων, αναφορικά με την θεώρηση ότι η αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων αποτελεί όφελος από την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης ($pvalue = 0,004$) (Πίνακας 28), συγκεκριμένα τα ξενοδοχεία συμφωνούν με την άποψη ότι η αποτελεσματική διαχείριση των αποβλήτων αποτελεί όφελος από την εφαρμογή ενός Περιβαλλοντικού προτύπου (διάμεσος = 4) (Πίνακας 29), ενώ τα μη ξενοδοχεία ούτε συμφωνούν/ούτε διαφωνούν με την συγκεκριμένη άποψη (διάμεσος = 3) (Πίνακας 29). Επιπρόσθετα, προκύπτει μια στατιστικά σημαντική διαφορά αναφορικά με τις απαντήσεις των ξενοδοχείων και μη ξενοδοχείων, σε σχέση με την άποψη ότι η συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο αποτελεί πλεονέκτημα από την εφαρμογή ενός περιβαλλοντικού προτύπου, ($pvalue = 0,001$) (Πίνακας 28). Αναλυτικότερα, τα ξενοδοχεία συμφωνούν με

την άποψη αυτή και κατ' επέκταση κατατάσσουν την συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο στα οφέλη (διάμεσος = 4) (Πίνακας 29), σε αντιδιαστολή με τα μη ξενοδοχεία που διατηρούν μια ουδέτερη άποψη σε σχέση με την άποψη αυτή (διάμεσος = 3) (Πίνακας 29). Στην συνέχεια, διαπιστώνεται στατιστική διαφορά μεταξύ των ξενοδοχείων και μη ξενοδοχείων, αναφορικά με την παραδοχή ότι η αύξηση της ικανοποίησης των πελατών, ταξινομείται στα οφέλη από την εφαρμογή ενός περιβαλλοντικού προτύπου ($p\text{value} = 0,042$) (Πίνακας 28). Συγκεκριμένα τα ξενοδοχεία συμφωνούν με την συγκεκριμένη οπτική, δηλαδή θεωρούν ότι η αύξηση της ικανοποίησης των πελατών, αποτελεί πλεονέκτημα από την διαδικασία εφαρμογής ενός περιβαλλοντικού προτύπου (διάμεσος = 4) (Πίνακας 29), σε αντίθεση με τα μη ξενοδοχεία που διατηρούν μια ουδέτερη στάση ως προς την συγκεκριμένη άποψη (διάμεσος = 3) (Πίνακας 29). Συνεχίζοντας, διαπιστώθηκε εξίσου στατιστική διαφοροποίηση, βάσει των απαντήσεων των ερωτώμενων ξενοδοχειακών καταλυμάτων, αναφορικά με την άποψη ότι η απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών συγκαταλέγεται στα πλεονεκτήματα από την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης ($p\text{value} = 0,002$) (Πίνακας 28). Συγκεκριμένα, τα ξενοδοχεία συμφωνούν απόλυτα ότι η απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών χαρακτηρίζεται ως όφελος από την εφαρμογή ενός περιβαλλοντικού προτύπου (διάμεσος = 5) (Πίνακας 29), σε αντιδιαστολή με τα μη ξενοδοχεία που ούτε συμφωνούν/ούτε διαφωνούν με την παραπάνω θεώρηση (διάμεσος = 3) (Πίνακας 29). Τέλος υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ της άποψης των ξενοδοχείων και μη ξενοδοχείων, αναφορικά με την άποψη ότι οι αυξημένες γραφειοκρατικές διαδικασίες εμποδίζουν την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης ($p\text{value} = 0,042$) (Πίνακας 28), για την ακρίβεια, τα ξενοδοχεία συμφωνούν και θεωρούν ότι οι αυξημένες γραφειοκρατικές διαδικασίες εμποδίζουν την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης από το ξενοδοχειακό κατάλυμα (διάμεσος = 4) (Πίνακας 29), σε αντίθεση με τα μη ξενοδοχεία που έχουν αντίθετη άποψη και διαφωνούν με την άποψη ότι οι αυξημένες γραφειοκρατικές διαδικασίες δεν αποτελούν εμπόδιο στην εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (διάμεσος = 2) (Πίνακας 29).

Πίνακας 28: Έλεγχος Wilcoxon-Mann-Whitney των απαντήσεων των περιβαλλοντικά «πιστοποιημένων καταλυμάτων» ανά κατηγορία καταλύματος (ξενοδοχεία – μη ξενοδοχεία)

Ερωτήσεις ερωτηματολογίου περιβαλλοντικά πιστοποιημένων καταλυμάτων	p value (Wilcoxon-Mann-Whitney)
Βοηθά την οικονομική ανάπτυξη της επιχείρησης	,306 ^b
Ενισχύει την τοπική οικονομία	,197 ^b
Αυξάνει την κερδοφορία του ξενοδοχειακού καταλύματος	,866 ^b
Βοηθά στην προσέγγιση νέων αγορών	,142 ^b
Συμβάλλει στην βιώσιμη ανάπτυξη της επιχείρησης	,053 ^b
Αναβαθμίζει τουριστικά την Περιφέρεια Πελοποννήσου	,042 ^b
Προστατεύει το περιβάλλον	,002 ^b
Βοηθά στη συμμόρφωση του καταλύματος με τις απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας	,081 ^b
Βοηθά στην καλύτερη οργάνωση του ξενοδοχειακού καταλύματος	,011 ^b
Εξοικονόμηση ενέργειας	,142 ^b
Μείωση της κατανάλωσης των καυσίμων	,142 ^b
Μείωση της κατανάλωσης των υδάτινων πόρων	,142 ^b
Αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων	,004 ^b
Συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο	<,001 ^b
Αύξηση της ικανοποίησης των πελατών	,042 ^b
Απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών	,002 ^b
Αναβάθμιση του εργασιακού περιβάλλοντος	,081 ^b
Απειρία σε συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	,053 ^b
Αδυναμία υποστήριξης από την πλευρά της Διοίκησης	,053 ^b
Ελλιπή συνεργασία του φορέα πιστοποίησης με το ξενοδοχειακό κατάλυμα	,612 ^b
Αδυναμία προσαρμογής των εργαζομένων στις απαιτήσεις του προτύπου	,672 ^b
Αυξημένες γραφειοκρατικές διαδικασίες	,042 ^b
Υψηλό κόστος για μεταρρυθμιστικές επενδύσεις	,053 ^b
Σκέφτεστε να διατηρήσετε το Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης στο ξενοδοχειακό σας κατάλυμα	,081 ^b

Πίνακας 29: Περιγραφικά στατιστικά των απαντήσεων των περιβαλλοντικά «πιστοποιημένων καταλυμάτων» ανά κατηγορία καταλύματος (ξενοδοχεία – μη ξενοδοχεία)

	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ		Τιμή
Αναβαθμίζει τουριστικά την Περιφέρεια Πελοποννήσου	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Διάμεσος	5,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	1,00
	ΜΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Διάμεσος	4,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	,50
Προστατεύει το περιβάλλον	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Διάμεσος	5,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	,00
	ΜΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Διάμεσος	4,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	,00

Βοηθά στην καλύτερη οργάνωση του ξενοδοχειακού καταλύματος	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Διάμεσος	4,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	1,00
	ΜΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Διάμεσος	3,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	,50
Αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Διάμεσος	4,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	1,00
	ΜΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Διάμεσος	3,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	,50
Συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Διάμεσος	4,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	1,00
	ΜΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Διάμεσος	3,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	,00
Αύξηση της ικανοποίησης των πελατών	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Διάμεσος	4,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	1,00
	ΜΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Διάμεσος	3,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	1,00
Απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Διάμεσος	5,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	1,00
	ΜΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Διάμεσος	3,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	1,00
Αυξημένες γραφειοκρατικές διαδικασίες	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Διάμεσος	4,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	2,00
	ΜΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Διάμεσος	2,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	1,00

3.6.2 Σύγκριση ξενοδοχειακών καταλυμάτων μεταξύ διαφορετικών περιφερειακών ενοτήτων της Περιφέρειας Πελοποννήσου

Προκειμένου να εξεταστεί ο βαθμός επιρροής της περιφερειακής ενότητας στην οποία ανήκει το ξενοδοχειακό κατάλυμα, με βάση τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου, πραγματοποιήθηκε η ανάλυση Kruskal-Wallis. Σύμφωνα με τον Πίνακα 30, υπάρχει

στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των περιφερειακών ενοτήτων των ξενοδοχειακών καταλυμάτων και της άποψης ότι συμβάλει στην βιώσιμη ανάπτυξη της επιχείρησης, η υιοθέτηση κάποιου περιβαλλοντικού πιστοποιητικού, ειδικότερα εντοπίζεται μεταξύ των Περιφερειακών Ενοτήτων Κορινθίας και Μεσσηνίας ($p\text{value} = 0,030$) (Πίνακας 30). Πιο αναλυτικά, τα ξενοδοχειακά καταλύματα της Κορινθίας συμφωνούν με την οπτική ότι η συμβολή στην βιώσιμη ανάπτυξη της επιχείρησης, θεωρείται σημαντικός λόγος στην υιοθέτηση κάποιου περιβαλλοντικού πιστοποιητικού (διάμεσος = 4) (Πίνακας 31) και προς την ίδια κατεύθυνση κινούνται τα ξενοδοχειακά καταλύματα της Μεσσηνίας, τα οποία συμφωνούν απόλυτα με την παραπάνω διαπίστωση (διάμεσος = 5) (Πίνακας 31).

Πίνακας 30: Στατιστική σύγκριση των απαντήσεων των καταλυμάτων με περιβαλλοντική πιστοποίηση για το αν θεωρούν ότι η περιβαλλοντική τους πιστοποίηση συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη της επιχείρησης τους. Η σύγκριση αφορούσε καταλύματα των τεσσάρων περιφερειακών ενοτήτων.

	p value (Kruskal-Wallis)
ΚΟΡΙΝΘΙΑ-ΑΡΓΟΛΙΔΑ	,872
ΚΟΡΙΝΘΙΑ-ΛΑΚΩΝΙΑ	,159
ΚΟΡΙΝΘΙΑ-ΜΕΣΣΗΝΙΑ	,030
ΑΡΓΟΛΙΔΑ-ΛΑΚΩΝΙΑ	1,000
ΑΡΓΟΛΙΔΑ-ΜΕΣΣΗΝΙΑ	,565
ΛΑΚΩΝΙΑ-ΜΕΣΣΗΝΙΑ	1,000

Πίνακας 31: Περιγραφικά στατιστικά των απαντήσεων των καταλυμάτων μεταξύ δύο Περιφερειακών Ενοτήτων της Περιφέρειας Πελοποννήσου στην ερώτηση για την συμβολή περιβαλλοντικής πιστοποίησης στην βιώσιμη ανάπτυξη της επιχείρησης.

	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ		Τιμή
Συμβάλει στην βιώσιμη ανάπτυξη της επιχείρησης	ΚΟΡΙΝΘΙΑ	Διάμεσος	4,0000
		Διατεταρτημοριακό εύρος	,00
	ΜΕΣΣΗΝΙΑ	Διάμεσος	5,0000
		Διατεταρτημοριακό εύρος	,00

Εν συνεχεία, εντοπίστηκε στατιστική σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ των περιφερειακών ενοτήτων των ξενοδοχειακών καταλυμάτων και της άποψης ότι προστατεύει το περιβάλλον η υιοθέτηση κάποιου περιβαλλοντικού προτύπου, ειδικότερα εντοπίζεται μεταξύ των Περιφερειακών ενοτήτων Κορινθίας και Αργολίδας ($p\text{value} = 0,006$) (Πίνακας 32). Συγκεκριμένα τα ξενοδοχειακά καταλύματα της Κορινθίας συμφωνούν με την θεώρηση ότι η προστασία του Περιβάλλοντος είναι σημαντικός λόγος στην υιοθέτηση περιβαλλοντικού πιστοποιητικού (διάμεσος = 4) (Πίνακας 33) και προς

την ίδια κατεύθυνση κινούνται τα ξενοδοχειακά καταλύματα της Αργολίδας που συμφωνούν απόλυτα και ως εκ τούτου συμμερίζονται την άνω άποψη (διάμεσος = 5) (Πίνακας 33). Συνεχίζοντας, καταγράφηκε και άλλη μια στατιστική σημαντική διαφορά μεταξύ των περιφερειακών ενοτήτων των ξενοδοχειακών καταλυμάτων και της άποψης ότι συντελεί στην προστασία του περιβάλλοντος η υιοθέτηση κάποιου περιβαλλοντικού προτύπου, συγκεκριμένα εντοπίζεται μεταξύ των Περιφερειακών ενοτήτων Κορινθίας και Μεσσηνίας ($p\text{value} = 0,009$) (Πίνακας 32), αναλυτικότερα τα ξενοδοχειακά καταλύματα της Κορινθίας συμφωνούν με την θεώρηση ότι η προστασία του Περιβάλλοντος είναι σημαντικός λόγος στην υιοθέτηση περιβαλλοντικού πιστοποιητικού (διάμεσος = 4) (Πίνακας 33) και προς την ίδια κατεύθυνση κινούνται τα ξενοδοχειακά καταλύματα της Μεσσηνίας που συμφωνούν απόλυτα και θεωρούν την προστασία του περιβάλλοντος, σημαντικό παράγοντα στην υιοθέτηση ενός περιβαλλοντικού πιστοποιητικού (διάμεσος = 5) (Πίνακας 33).

Πίνακας 32: Στατιστική σύγκριση των απαντήσεων καταλυμάτων με περιβαλλοντική πιστοποίηση για το αν η περιβαλλοντική πιστοποίησης βοηθά στη προστασία του περιβάλλοντος μεταξύ των τεσσάρων περιφερειακών ενοτήτων της Πελοποννήσου.

	p value (Kruskal-Wallis)
KOPINΘIA-APΓOΛIΔA	,006
KOPINΘIA-ΛAKΩNIA	,074
KOPINΘIA-MEΣΣHNI A	,009
APΓOΛIΔA-ΛAKΩNIA	1,000
APΓOΛIΔA-MEΣΣHNI A	1,000
ΛAKΩNIA-MEΣΣHNI A	1,000

Πίνακας 33: Περιγραφικά στατιστικά των απαντήσεων των καταλυμάτων μεταξύ τριών Περιφερειακών Ενοτήτων της Περιφέρειας Πελοποννήσου στην ερώτηση για την συμβολή περιβαλλοντικής πιστοποίησης στην προστασία του περιβάλλοντος.

	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ		Τιμή
Προστατεύει το περιβάλλον	APΓOΛIΔA	Διάμεσος	5,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	,00
	KOPINΘIA	Διάμεσος	4,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	,00
	MEΣΣHNI A	Διάμεσος	5,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	,00

Επιπρόσθετα σημειώθηκε στατιστική σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ των περιφερειακών ενοτήτων των ξενοδοχειακών καταλυμάτων και της άποψης ότι η αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων κατατάσσεται ως πλεονέκτημα από την διαδικασία υιοθέτησης ενός περιβαλλοντικού πιστοποιητικού, ειδικότερα εντοπίζεται μεταξύ της Περιφερειακής ενότητας Κορινθίας και Μεσσηνίας ($p\text{value} = 0,033$) (Πίνακας 34). Πιο αναλυτικά τα ξενοδοχειακά καταλύματα της Κορινθίας διατηρούν μια ουδέτερη στάση απέναντι στην παραδοχή ότι η αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων συγκαταλέγεται στα οφέλη από την χρήση ενός συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (διάμεσος = 3) (Πίνακας 35), σε αντιδιαστολή με τα ξενοδοχειακά καταλύματα της Περιφερειακής ενότητας Μεσσηνίας που συμφωνούν απόλυτα με την άποψη ότι η αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων αποτελεί όφελος από την υιοθέτηση ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (διάμεσος = 5) (Πίνακας 35).

Πίνακας 34: Στατιστική σύγκριση των απαντήσεων των καταλυμάτων με περιβαλλοντική πιστοποίηση για το αν στα οφέλη από την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, συγκαταλέγεται η αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων μεταξύ των τεσσάρων περιφερειακών ενότητων της Πελοποννήσου.

	p value (Kruskal-Wallis)
KOPINΘIA-APΓOΛIΔA	,207
KOPINΘIA-ΛAKΩNIA	,446
KOPINΘIA-MEΣΣHNI A	,033
APΓOΛIΔA-ΛAKΩNIA	1,000
APΓOΛIΔA-MEΣΣHNI A	1,000
ΛAKΩNIA-MEΣΣHNI A	1,000

Πίνακας 35: Περιγραφικά στατιστικά των απαντήσεων των καταλυμάτων μεταξύ δύο Περιφερειακών Ενοτήτων της Περιφέρειας Πελοποννήσου στην ερώτηση για την κατάταξη της αποτελεσματικής διαχείρισης αποβλήτων στα οφέλη από την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης

	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ		Τιμή
Αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων	ΚΟΡΙΝΘΙΑ	Διάμεσος	3,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	1,00
	ΜΕΣΣΗΝΙΑ	Διάμεσος	5,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	,75

Τέλος, εντοπίστηκε στατιστική διαφορά μεταξύ των περιφερειακών ενοτήτων των ξενοδοχειακών καταλυμάτων και της παραδοχής ότι η απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών, θεωρείται όφελος από την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, συγκεκριμένα εντοπίζεται μεταξύ της Περιφερειακής ενότητας Κορινθίας και Αργολίδας ($p\text{-value} = 0,014$) (Πίνακας 36). Αναλυτικότερα τα τουριστικά καταλύματα της Κορινθίας, τείνουν να συμφωνήσουν αναφορικά με την ταξινόμηση της απόκτησης ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών, ως όφελος από την υιοθέτηση ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (διάμεσος = 3,5) (Πίνακας 37), ενώ τα τουριστικά καταλύματα της Αργολίδας συμφωνούν απόλυτα και θεωρούν ότι η απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών συγκαταλέγεται στα οφέλη από την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (διάμεσος = 5) (Πίνακας 37).

Πίνακας 36: Στατιστική σύγκριση των απαντήσεων των καταλυμάτων με περιβαλλοντική πιστοποίηση για το αν στα οφέλη από την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, συγκαταλέγεται η απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών μεταξύ των τεσσάρων περιφερειακών ενοτήτων της Πελοποννήσου.

	p value (Kruskal-Wallis)
KOPINΘIA-ΛΑΚΩΝΙΑ	,752
KOPINΘIA-ΑΡΓΟΛΙΔΑ	,014
KOPINΘIA-ΜΕΣΣΗΝΙΑ	,065
ΛΑΚΩΝΙΑ-ΑΡΓΟΛΙΔΑ	1,000
ΛΑΚΩΝΙΑ-ΜΕΣΣΗΝΙΑ	1,000
ΑΡΓΟΛΙΔΑ-ΜΕΣΣΗΝΙΑ	1,000

Πίνακας 37: Περιγραφικά στατιστικά των απαντήσεων των καταλυμάτων μεταξύ δύο Περιφερειακών Ενοτήτων της Περιφέρειας Πελοποννήσου στην ερώτηση για την κατάταξη της απόκτησης ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών στα οφέλη από την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης

	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ		Τιμή
Απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών	ΑΡΓΟΛΙΔΑ	Διάμεσος	5,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	,75
	ΚΟΡΙΝΘΙΑ	Διάμεσος	3,50
		Διατεταρτημοριακό εύρος	1,00

3.6.3 Σύγκριση των ξενοδοχειακών καταλυμάτων μεταξύ διαφορετικών περιβαλλόντων χώρων

Εν συνεχεία, προκειμένου να αναζητηθεί η ύπαρξη συσχέτισης του περιβάλλοντα χώρου των περιβαλλοντικά πιστοποιημένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων, διενεργήθηκε ανάλυση με βάση τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα. Σύμφωνα με τον Πίνακα 38, δεν προέκυψε κάποια στατιστική σημαντικότητα ανάμεσα στην κατηγορία «Περιβάλλον χώρος του καταλύματος» και στις απαντήσεις των περιβαλλοντικά πιστοποιημένων καταλυμάτων.

Πίνακας 38: Περιληπτικός πίνακας σύγκρισης με το περιβάλλον χώρο του καταλύματος

		p value (Kruskal-Wallis)
1	Βοηθά την οικονομική ανάπτυξη της επιχείρησης	,173
2	Ενισχύει την τοπική οικονομία	,454
3	Αυξάνει την κερδοφορία του ξενοδοχειακού καταλύματος	,998
4	Βοηθά στην προσέγγιση νέων αγορών	,680
5	Συμβάλλει στην βιώσιμη ανάπτυξη της επιχείρησης	,246
6	Αναβαθμίζει τουριστικά την Περιφέρεια Πελοποννήσου	,257
7	Προστατεύει το περιβάλλον	,391
8	Βοηθά στη συμμόρφωση του καταλύματος με τις απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας	,791
9	Βοηθά στην καλύτερη οργάνωση του ξενοδοχειακού	,639
10	Εξοικονόμηση ενέργειας	,317
11	Μείωση της κατανάλωσης των καυσίμων».	,391
12	Μείωση της κατανάλωσης των υδάτινων πόρων».	,391
13	Αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων	,399
14	Συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο	,826
15	Αύξηση της ικανοποίησης των πελατών	,473
16	Απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών	,243
17	Αναβάθμιση του εργασιακού περιβάλλοντος	,628
18	Απειρία σε συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	,729
19	Αδυναμία υποστήριξης από την πλευρά της Διοίκησης	,278
20	Ελλιπή συνεργασία του φορέα πιστοποίησης με το ξενοδοχειακό κατάλυμα	,961
21	Αδυναμία προσαρμογής των εργαζομένων στις απαιτήσεις του προτύπου	,556
22	Αυξημένες γραφειοκρατικές διαδικασίες	,962
23	Υψηλό κόστος για μεταρρυθμιστικές επενδύσεις	,839
24	Σκέφτεστε να διατηρήσετε το Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης στο ξενοδοχειακό σας κατάλυμα	,552

3.6.4 Σύγκριση των ξενοδοχειακών καταλυμάτων μεταξύ της κατηγοριοποίησης του αριθμού των εργαζομένων

Έπειτα, διεξήχθη ανάλυση, με σκοπό να εντοπιστεί η ύπαρξη συσχέτισης του αριθμού των εργαζομένων των περιβαλλοντικά πιστοποιημένων καταλυμάτων, με βάση τις απαντήσεις των ξενοδοχειακών καταλυμάτων. Σύμφωνα με τον Πίνακα 39, δεν βρέθηκε κάποια στατιστική σημαντικότητα ανάμεσα στην μεταβλητή «Αριθμός εργαζομένων» και στις απαντήσεις των περιβαλλοντικά πιστοποιημένων καταλυμάτων.

Πίνακας 39: Περίληπτικός πίνακας σύγκρισης με τον αριθμό εργαζομένων του καταλύματος

		p value (Kruskal- Wallis)
1	Βοηθά την οικονομική ανάπτυξη της επιχείρησης	,347
2	Ενισχύει την τοπική οικονομία	,365
3	Αυξάνει την κερδοφορία του ξενοδοχειακού καταλύματος	,445
4	Βοηθά στην προσέγγιση νέων αγορών	,596
5	Συμβάλλει στην βιώσιμη ανάπτυξη της επιχείρησης	,251
6	Αναβαθμίζει τουριστικά την Περιφέρεια Πελοποννήσου	,926
7	Προστατεύει το περιβάλλον	,182
8	Βοηθά στη συμμόρφωση του καταλύματος με τις απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας	,294
9	Βοηθά στην καλύτερη οργάνωση του ξενοδοχειακού καταλύματος	,639
10	Εξοικονόμηση ενέργειας	,034
11	Μείωση της κατανάλωσης των καυσίμων	,317
12	Μείωση της κατανάλωσης των υδάτινων πόρων	,317
13	Αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων	,398
14	Συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο	,373
15	Αύξηση της ικανοποίησης των πελατών	,210
16	Απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών	,168
17	Αναβάθμιση του εργασιακού περιβάλλοντος	,351
18	Απειρία σε συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	,449
19	Αδυναμία υποστήριξης από την πλευρά της Διοίκησης	,108
20	Ελλιπή συνεργασία του φορέα πιστοποίησης με το ξενοδοχειακό κατάλυμα	,126
21	Αδυναμία προσαρμογής των εργαζομένων στις απαιτήσεις του προτύπου	,126
22	Αυξημένες γραφειοκρατικές διαδικασίες	,385
23	Υψηλό κόστος για μεταρρυθμιστικές επενδύσεις	,817

24	Σκέφτεστε να διατηρήσετε το Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης στο ξενοδοχειακό σας κατάλυμα	,348
----	---	------

3.6.5 Σύγκριση των ξενοδοχειακών καταλυμάτων μεταξύ διαφορετικών ετών λειτουργίας

Εν συνεχεία πραγματοποιήθηκε ανάλυση, προκειμένου να εντοπιστεί η ύπαρξη συσχέτισης μεταξύ των ετών λειτουργίας των περιβαλλοντικά πιστοποιημένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων, με βάση τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα που διενεργήθηκε. Με βάση τον πίνακα 40, εντοπίστηκε στατιστική διαφορά μεταξύ των ετών λειτουργίας και της πεποίθησης ότι η συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο θεωρείται πλεονέκτημα από την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, συγκεκριμένα εντοπίζεται μεταξύ των ξενοδοχειακών καταλυμάτων με 5-10 έτη λειτουργίας και των καταλυμάτων με περισσότερα από 20 έτη λειτουργίας ($p\text{value} = 0,011$) (Πίνακας 40). Ειδικότερα τα ξενοδοχειακά καταλύματα που διαθέτουν 5 έως 10 έτη λειτουργίας, ούτε συμφωνούν/ούτε διαφωνούν με την άποψη ότι η συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο αποτελεί όφελος από την εφαρμογή ενός συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (διάμεσος = 3) (Πίνακας 41), σε αντιδιαστολή με τα ξενοδοχειακά καταλύματα που έχουν πάνω από 20 έτη λειτουργίας στον χώρο του τουρισμού συμφωνούν απόλυτα και θεωρούν την συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο, όφελος από την υιοθέτηση ενός συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (διάμεσος = 5) (Πίνακας 41).

Πίνακας 40: Στατιστική σύγκριση των απαντήσεων των καταλυμάτων με περιβαλλοντική πιστοποίηση για το αν στα οφέλη από την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, συγκαταλέγεται η συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο μεταξύ των τεσσάρων ηλικιακών κατηγοριών των καταλυμάτων

	p value (Kruskal-Wallis)
5-10-1-4	1,000
5-10-11-20	,612
5-10-20+	,011
1-4-11-20	1,000
1-4-20+	1,000
11-20-20+	,620

Πίνακας 41: Περιγραφικά στατιστικά των απαντήσεων των καταλυμάτων μεταξύ δύο ηλικιακών κατηγοριών λειτουργίας στην ερώτηση για την κατάταξη της συμμόρφωσης με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο στα οφέλη από την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης

	ΕΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ		Τιμή
Συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο	5-10	Διάμεσος	3,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	,50
	20+	Διάμεσος	5,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	1,00

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με την πίνακα 42, παρατηρήθηκε στατιστική διαφορά μεταξύ των ετών λειτουργίας των περιβαλλοντικά πιστοποιημένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων, αναφορικά με την άποψη ότι η απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών, κατατάσσεται στα οφέλη από την υιοθέτηση ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, συγκεκριμένα εντοπίζεται μεταξύ των ξενοδοχειακών καταλυμάτων με 5-10 έτη λειτουργίας και των καταλυμάτων με 11-20 έτη λειτουργίας ($p\text{value} = 0,024$) (Πίνακας 42). Αναλυτικότερα, διαπιστώθηκε ότι τα ξενοδοχειακά καταλύματα με 5 έως 10 έτη λειτουργίας εκφράζουν ουδέτερη στάση ως προς την πεποίθηση ότι η απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών συγκαταλέγεται στα οφέλη από την εφαρμογή ενός συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (διάμεσος = 3) (Πίνακας 43), ενώ τα ξενοδοχειακά καταλύματα με 11 έως 20 έτη λειτουργίας συμφωνούν απόλυτα με την άποψη ότι η απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών κατατάσσεται στα οφέλη από την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (διάμεσος = 5) (Πίνακας 43).

Πίνακας 42: Στατιστική σύγκριση των απαντήσεων των καταλυμάτων με περιβαλλοντική πιστοποίηση για το αν στα οφέλη από την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, συγκαταλέγεται η απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών μεταξύ των τεσσάρων ηλικιακών κατηγοριών των καταλυμάτων

	p value (Kruskal-Wallis)
5-10-20+	,077
5-10-11-20	,024
5-10-1-4	,309
20+-11-20	1,000
20+-1-4	1,000
11-20-1-4	1,000

Πίνακας 43: Περιγραφικά στατιστικά των απαντήσεων των καταλυμάτων μεταξύ δύο ηλικιακών κατηγοριών λειτουργίας στην ερώτηση για την κατάταξη της απόκτησης ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών στα οφέλη από την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης

	ΕΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ		Τιμή
Απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών	5-10	Διάμεσος	3,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	1,00
	11-20	Διάμεσος	5,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	1,00

3.7. Στατιστική ανάλυση των μη περιβαλλοντικά πιστοποιημένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων

3.7.1 Σύγκριση μεταξύ των διαφορετικών ειδών καταλυμάτων

Προκειμένου να διερευνηθεί η ύπαρξη διαφοροποιήσεων μεταξύ της κατηγορίας καταλύματος των ξενοδοχειακών καταλυμάτων και των απαντήσεων περί υιοθέτησης συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης έγινε χρήση της στατιστικής δοκιμασίας Wilcoxon-MannWhitney στα ξενοδοχειακά καταλύματα χωρίς περιβαλλοντική πιστοποίηση. Βάσει του Πίνακα 44, σε δύο περιπτώσεις παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές.

Παρατηρούμε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ της στάσης των ξενοδοχείων και μη ξενοδοχείων σε σχέση με την άποψη ότι η έλλειψη περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης αποτελεί εμπόδιο στην εφαρμογή συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης ($p\text{value} = 0,043$) (Πίνακας 44). Ειδικότερα τα ξενοδοχεία ούτε συμφωνούν/ούτε διαφωνούν με την άποψη αυτή, ότι δηλαδή η έλλειψη περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης είναι μια δυσκολία που αντιμετωπίζει το τουριστικό κατάλυμα στην εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (διάμεσος = 3) (Πίνακας 45), ενώ τα μη ξενοδοχεία διαφωνούν με την παραπάνω άποψη και εκ τούτου δεν θεωρούν την έλλειψη περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης ως μια δυσκολία που εμποδίζει το τουριστικό κατάλυμα να εφαρμόσει ένα Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (διάμεσος = 2) (Πίνακας 45). Συνεχίζοντας στην επόμενη στατιστική διαφοροποίηση ξενοδοχείων και μη ξενοδοχείων σε σχέση με την πεποίθηση ότι η αδυναμία υποστήριξης από την πλευρά της Διοίκησης κατατάσσεται ως μια δυσκολία στην υιοθέτηση Συστημάτων Περιβαλλοντικής

Διαχείρισης ($p\text{value} = 0,005$) (Πίνακας 44). Πιο αναλυτικά, τα ξενοδοχεία ούτε συμφωνούν/ούτε διαφωνούν με την θεώρηση ότι η αδυναμία υποστήριξης από την πλευρά της Διοίκησης αποτελεί δυσκολία στην εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης από πλευράς του τουριστικού καταλύματος (διάμεσος = 3) (Πίνακας 45). Σε αντιδιαστολή με τα μη ξενοδοχεία που κινούνται από την απόλυτη διαφωνία προς την διαφωνία και ως εκ τούτου δεν θεωρούν την αδυναμία υποστήριξης από την πλευρά της Διοίκησης εμπόδιο στην εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (διάμεσος = 1,5) (Πίνακας 45).

Πίνακας 44: Έλεγχος Wilcoxon-Mann-Whitney των απαντήσεων των μη περιβαλλοντικά «πιστοποιημένων καταλυμάτων» ανά κατηγορία καταλύματος (ξενοδοχεία – μη ξενοδοχεία)

Ερωτήσεις ερωτηματολογίου μη περιβαλλοντικά πιστοποιημένων καταλυμάτων	p value (Wilcoxon- Mann- Whitney)
Κόστος εφαρμογής του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	,960 ^b
Πολυπλοκότητα του συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	,934 ^b
Μη απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών	,342 ^b
Κόστος εκπαίδευσης προσωπικού	,630 ^b
Έλλειψη συμμετοχής των εργαζομένων	,377 ^b
Επιφανειακές εσωτερικές επιθεωρήσεις	,829 ^b
Οικονομική αστάθεια	,134 ^b
Εξοικονόμηση ενέργειας	,778 ^b
Μείωση της κατανάλωσης των καυσίμων	,561 ^b
Μείωση της κατανάλωσης των υδάτινων πόρων	,934 ^b
Αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων	,584 ^b
Συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο	,908 ^b
Απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών	,185 ^b
Αναβάθμιση του εργασιακού περιβάλλοντος	,060 ^b
Απειρία σε συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	,249 ^b
Έλλειψη περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης	,043 ^b
Αδυναμία υποστήριξης από την πλευρά της Διοίκησης	,005 ^b
Συνεργασία με τον φορέα πιστοποίησης και του ξενοδοχειακού καταλύματος	,475 ^b
Αδυναμία προσαρμογής των εργαζομένων στις απαιτήσεις του προτύπου	,309 ^b
Αυξημένες γραφειοκρατικές διαδικασίες	,703 ^b
Υψηλό κόστος για μεταρρυθμιστικές επενδύσεις	,293 ^b

Πίνακας 45: Περιγραφικά στατιστικά των απαντήσεων των μη περιβαλλοντικά «πιστοποιημένων καταλυμάτων» ανά κατηγορία καταλύματος (ξενοδοχεία – μη ξενοδοχεία)

	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ		Τιμή
Έλλειψη περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Διάμεσος	3,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	2,00
	ΜΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Διάμεσος	2,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	1,00
Αδυναμία υποστήριξης από την πλευρά της Διοίκησης	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Διάμεσος	3,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	2,00
	ΜΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Διάμεσος	1,50
		Διατεταρτημοριακό εύρος	1,00

3.7.2 Σύγκριση ξενοδοχειακών καταλυμάτων μεταξύ διαφορετικών περιφερειακών ενοτήτων της Περιφέρειας Πελοποννήσου

Για να διερευνηθεί ο βαθμός συσχέτισης της περιφερειακής ενότητας στην οποία ανήκει το ξενοδοχειακό κατάλυμα, σύμφωνα με τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου, διενεργήθηκε η στατιστική ανάλυση Kruskal-Wallis. Με βάση τον πίνακα 46, εντοπίζεται στατιστική διαφοροποίηση μεταξύ των περιφερειακών ενοτήτων των ξενοδοχειακών καταλυμάτων και της θεώρησης ότι οι επιφανειακές εσωτερικές επιθεωρήσεις αποτελούν έναν παράγοντα μη υιοθέτησης κάποιου περιβαλλοντικού πιστοποιητικού, συγκεκριμένα συναντάται μεταξύ των Περιφερειακών ενοτήτων Μεσσηνίας και Λακωνίας ($p\text{value} = 0,028$) (Πίνακας 46). Ειδικότερα, τα ξενοδοχειακά καταλύματα της Μεσσηνίας διαφωνούν με την πεποίθηση ότι οι επιφανειακές εσωτερικές επιθεωρήσεις αποτελούν έναν παράγοντα μη υιοθέτησης κάποιου περιβαλλοντικού πιστοποιητικού (διάμεσος = 2) (Πίνακας 47), ενώ τα ξενοδοχειακά καταλύματα της Λακωνίας συμφωνούν με την άποψη ότι οι επιφανειακές εσωτερικές επιθεωρήσεις θεωρούνται ένας σημαντικός λόγος για την μη απόκτηση ενός περιβαλλοντικού πιστοποιητικού (διάμεσος = 4) (Πίνακας 47).

Πίνακας 46: Στατιστική σύγκριση των απαντήσεων των καταλυμάτων χωρίς περιβαλλοντική πιστοποίηση για το αν θεωρούν ότι οι επιφανειακές εσωτερικές επιθεωρήσεις αποτελούν παράγοντα για την μη υιοθέτηση κάποιου περιβαλλοντικού πιστοποιητικού. Η σύγκριση αφορούσε καταλύματα των πέντε περιφερειακών ενοτήτων.

	p value (Kruskal-Wallis)
ΜΕΣΣΗΝΙΑ-ΚΟΡΙΝΘΙΑ	1,000
ΜΕΣΣΗΝΙΑ-ΑΡΓΟΛΙΔΑ	1,000
ΜΕΣΣΗΝΙΑ-ΑΡΚΑΔΙΑ	,164
ΜΕΣΣΗΝΙΑ-ΛΑΚΩΝΙΑ	,028
ΚΟΡΙΝΘΙΑ-ΑΡΓΟΛΙΔΑ	1,000
ΚΟΡΙΝΘΙΑ-ΑΡΚΑΔΙΑ	1,000
ΚΟΡΙΝΘΙΑ-ΛΑΚΩΝΙΑ	1,000
ΑΡΓΟΛΙΔΑ-ΑΡΚΑΔΙΑ	1,000
ΑΡΓΟΛΙΔΑ-ΛΑΚΩΝΙΑ	1,000
ΑΡΚΑΔΙΑ-ΛΑΚΩΝΙΑ	1,000

Πίνακας 47: Περιγραφικά στατιστικά των απαντήσεων των καταλυμάτων μεταξύ δύο Περιφερειακών Ενοτήτων της Περιφέρειας Πελοποννήσου στην ερώτηση για την κατάταξη των επιφανειακών εσωτερικών επιθεωρήσεων ως παράγοντα μη υιοθέτησης κάποιου περιβαλλοντικού πιστοποιητικού.

	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ		Τιμή
Επιφανειακές εσωτερικές επιθεωρήσεις	ΛΑΚΩΝΙΑ	Διάμεσος	4,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	,75
	ΜΕΣΣΗΝΙΑ	Διάμεσος	2,00
		Διατεταρτημοριακό εύρος	2,00

3.7.3 Σύγκριση των ξενοδοχειακών καταλυμάτων μεταξύ διαφορετικών περιβαλλόντων χώρων

Για να διερευνηθεί ο βαθμός επιρροής του περιβάλλοντα χώρου του ξενοδοχειακού καταλύματος, σύμφωνα με τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου, πραγματοποιήθηκε η στατιστική ανάλυση Kruskal-Wallis. Με βάση τον Πίνακα 48, εντοπίζεται στατιστική διαφοροποίηση μεταξύ των περιβαλλόντων χώρων των ξενοδοχειακών καταλυμάτων και της θεώρησης ότι η συνεργασία με τον φορέα πιστοποίησης και του ξενοδοχειακού καταλύματος αποτελεί εμπόδιο στην εφαρμογή Συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης από το τουριστικό κατάλυμα, συγκεκριμένα συναντάται μεταξύ των παραθαλάσσιων και πεδινών-ορεινών ξενοδοχειακών καταλυμάτων (pvalue = 0,027) (Πίνακας 48). Συγκεκριμένα τα παραθαλάσσια ξενοδοχειακά καταλύματα ούτε συμφωνούν/ούτε διαφωνούν με την οπτική ότι η συνεργασία με τον φορέα πιστοποίησης

και του ξενοδοχειακού καταλύματος συγκαταλέγεται στις δυσκολίες που αντιμετωπίζει το ξενοδοχειακό κατάλυμα στην υιοθέτηση ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (διάμεσος = 3) (Πίνακας 49), σε αντίθεση με τα πεδινά-ορεινά ξενοδοχειακά καταλύματα που συμφωνούν με την άποψη ότι η συνεργασία με τον φορέα πιστοποίησης και του ξενοδοχειακού καταλύματος αποτελεί δυσκολία που αντιμετωπίζει το ξενοδοχειακό κατάλυμα στην εφαρμογή των εν λόγω συστημάτων (διάμεσος = 4) (Πίνακας 49).

Πίνακας 48: Στατιστική σύγκριση των απαντήσεων των καταλυμάτων χωρίς περιβαλλοντική πιστοποίηση για το αν θεωρούν ότι η συνεργασία με τον φορέα πιστοποίησης και του ξενοδοχειακού καταλύματος αποτελεί εμπόδιο στην μη εφαρμογή Συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης. Η σύγκριση αφορούσε καταλύματα των τριών περιβαλλόντων χώρων.

	p value (Kruskal-Wallis)
ΠΑΡΑΘΑΛΑΣΣΙΟ-ΑΣΤΙΚΟ	,322
ΠΑΡΑΘΑΛΑΣΣΙΟ-ΠΕΔΙΝΟ-ΟΡΕΙΝΟ	,027
ΑΣΤΙΚΟ-ΠΕΔΙΝΟ-ΟΡΕΙΝΟ	1,000

Πίνακας 49: Περιγραφικά στατιστικά των απαντήσεων των καταλυμάτων μεταξύ δύο περιβαλλόντων χώρων στην ερώτηση για το αν θεωρούν ότι η συνεργασία με τον φορέα πιστοποίησης και του ξενοδοχειακού καταλύματος αποτελεί εμπόδιο στην εφαρμογή Συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης.

	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΧΩΡΟΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ	Τιμή
Συνεργασία με τον φορέα πιστοποίησης και του ξενοδοχειακού καταλύματος	ΠΑΡΑΘΑΛΑΣΣΙΟ	Διάμεσος
		Διατεταρτημοριακό εύρος
	ΠΕΔΙΝΟ-ΟΡΕΙΝΟ	Διάμεσος
		Διατεταρτημοριακό εύρος

3.7.4 Σύγκριση των ξενοδοχειακών καταλυμάτων μεταξύ της κατηγοριοποίησης του αριθμού των εργαζομένων

Στην συνέχεια, διεξήχθη αντίστοιχα ανάλυση, προκειμένου να εντοπιστεί η ύπαρξη συσχέτισης του αριθμού των εργαζομένων των ξενοδοχειακών καταλυμάτων χωρίς περιβαλλοντική πιστοποίηση, με τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στο ερωτηματολόγιο. Σύμφωνα με τον Πίνακα 50, δεν εντοπίστηκε κάποια στατιστική σημαντικότητα ανάμεσα στην μεταβλητή «Αριθμός εργαζομένων» και στις απαντήσεις των μη περιβαλλοντικά πιστοποιημένων καταλυμάτων.

Πίνακας 50: Περιληπτικός πίνακας σύγκρισης με τον αριθμό εργαζομένων του καταλύματος

		p value (Kruskal-Wallis)
1	Κόστος εφαρμογής του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	,898
2	Πολυπλοκότητα του συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	,230
3	Μη απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών	,646
4	Κόστος εκπαίδευσης προσωπικού	,582
5	Έλλειψη συμμετοχής των εργαζομένων	,376
6	Επιφανειακές εσωτερικές επιθεωρήσεις	,324
7	Οικονομική αστάθεια	,107
8	Εξοικονόμηση ενέργειας	,424
9	Μείωση της κατανάλωσης των καυσίμων	,600
10	Μείωση της κατανάλωσης των υδάτινων πόρων	,860
11	Αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων	,456
12	Συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο	,576
13	Απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος	,317
14	Αναβάθμιση του εργασιακού περιβάλλοντος	,840
15	Απειρία σε συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	,577
16	Έλλειψη περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης	,139
17	Αδυναμία υποστήριξης από την πλευρά της Διοίκησης	,086
18	Συνεργασία με τον φορέα πιστοποίησης και του ξενοδοχειακού καταλύματος	,305
19	Αδυναμία προσαρμογής των εργαζομένων	,404
20	Αυξημένες γραφειοκρατικές διαδικασίες	,043
21	Υψηλό κόστος για μεταρρυθμιστικές επενδύσεις	,774

3.7.5 Σύγκριση των ξενοδοχειακών καταλυμάτων μεταξύ διαφορετικών ετών λειτουργίας

Στην συνέχεια, διεξήχθη αντίστοιχα ανάλυση, προκειμένου να εντοπιστεί η ύπαρξη συσχέτισης των ετών λειτουργίας των ξενοδοχειακών καταλυμάτων, που δεν διαθέτουν κάποια περιβαλλοντική πιστοποίηση, με βάση τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στο ερωτηματολόγιο. Σύμφωνα με τον Πίνακα 51, δεν εντοπίστηκε κάποια στατιστική σημαντικότητα ανάμεσα στα έτη λειτουργίας των μη περιβαλλοντικά πιστοποιημένων καταλυμάτων.

Πίνακας 51: Περίληπτικός πίνακας σύγκρισης με τα έτη λειτουργίας του καταλύματος

		p value (Kruskal- Wallis)
1	Κόστος εφαρμογής του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	,807
2	Πολυπλοκότητα του συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	,713
3	Μη απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών	,953
4	Κόστος εκπαίδευσης προσωπικού	,826
5	Έλλειψη συμμετοχής των εργαζομένων	,706
6	Επιφανειακές εσωτερικές επιθεωρήσεις	,682
7	Οικονομική αστάθεια	,801
8	Εξοικονόμηση ενέργειας	,764
9	Μείωση της κατανάλωσης των καυσίμων	,663
10	Μείωση της κατανάλωσης των υδάτινων πόρων	,611
11	Αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων	,904
12	Συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο	,846
13	Απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών	,622
14	Αναβάθμιση του εργασιακού περιβάλλοντος	,446
15	Απειρία σε συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	,207
16	Έλλειψη περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης	,897
17	Αδυναμία υποστήριξης από την πλευρά της Διοίκησης	,871
18	Αδυναμία προσαρμογής των εργαζομένων	,873
19	Αυξημένες γραφειοκρατικές διαδικασίες	,969
20	Υψηλό κόστος για μεταρρυθμιστικές επενδύσεις	,687

4. Συμπεράσματα

4.1 Συμπεράσματα – Συζήτηση

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν να εξετάσει το βαθμό χρήσης, τις απόψεις και τις στάσεις των επαγγελματιών του ξενοδοχειακού κλάδου, σχετικά με τις περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις, εστιάζοντας στην Περιφέρεια Πελοποννήσου. Σε σχέση με τον παραπάνω σκοπό, τα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας ήταν τα εξής:

- Ποιος είναι ο βαθμός χρήσης των περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων από τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις της Πελοποννήσου;
- Ποιες είναι οι απόψεις των επαγγελματιών του ξενοδοχειακού κλάδου της Περιφέρειας Πελοποννήσου σχετικά με τα οφέλη και τη χρήση των περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων;
- Διαφοροποιούνται οι απόψεις των επαγγελματιών ανάλογα με τα χαρακτηριστικά των ξενοδοχειακών καταλυμάτων (κατηγορία καταλύματος, γεωγραφική διασπορά, περιβάλλον χώρος, αριθμός εργαζομένων, έτη λειτουργίας των ξενοδοχειακών καταλυμάτων);

Παρόλα αυτά, στην Περιφέρεια Πελοποννήσου ο βαθμός χρήσης των περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων από τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις είναι χαμηλός και κινείται μόλις στο 33,3% του συνόλου των επιχειρήσεων του κλάδου (Πίνακας 12). Αυτό το χαμηλό ποσοστό πιθανώς αναδεικνύει τον χαμηλό βαθμό ωριμότητας του τουριστικού κλάδου στην Περιφέρεια Πελοποννήσου ή/και την απουσία πολιτικών και κρατικών παρεμβάσεων που θα αναβαθμίσουν την τοπική τουριστική αγορά, προωθώντας τη χρήση περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων.

Με βάση τη σύγκριση των αποτελεσμάτων των περιβαλλοντικά πιστοποιημένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων, η έρευνα έδειξε πως 9 στα 10 ξενοδοχειακά καταλύματα που διαθέτουν περιβαλλοντική πιστοποίηση, έχουν πιστοποιηθεί με το σήμα «Ελληνικό Πρωινό» (Πίνακας 19), γεγονός που υπογραμμίζει το επιτυχημένο εγχείρημα του Ελληνικού Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος και την απλοποιημένη διαδικασία χορήγησης του σήματος «Ελληνικό Πρωινό» και ως εκ τούτου, με βάση τα μέχρι τώρα δεδομένα, 1367 ξενοδοχεία στην Ελλάδα έχουν πιστοποιηθεί με το εν λόγω σήμα (Greek Breakfast, 2023). Δεύτερη θέση στις επιλογές των ξενοδοχειακών καταλυμάτων,

συναντούμε το διεθνές οικολογικό σήμα ποιότητας «Green Key», το πιο διαδεδομένο σε διεθνές επίπεδο Eco-label, σε ποσοστό 25% (Πίνακας 17). Σύμφωνα με τον επίσημο ιστότοπο της «Green Key», η Ελλάδα βρίσκεται στην 3^η θέση ανάμεσα σε 65 χώρες, αναλυτικότερα κατά το έτος 2021, 459 τουριστικά καταλύματα βραβεύτηκαν με το σήμα «Green Key» (Green Key, n.d.-d). Εν συνεχεία, παρατηρούμε πως το 15% των ξενοδοχειακών καταλυμάτων με περιβαλλοντική πιστοποίηση, διαθέτουν πιστοποίηση σύμφωνα με το πρότυπο ΕΛΟΤ EN ISO 14001 (Πίνακας 15), ένα από το πλέον αναγνωρισμένο παγκοσμίως πρότυπο περιβαλλοντικής διαχείρισης. Προς αυτή την κατεύθυνση, αξίζει να αναφέρουμε ότι το 67% των περιβαλλοντικά πιστοποιημένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων με το πρότυπο ΕΛΟΤ EN ISO 14001, έχουν συγχρόνως πιστοποιηθεί με το ΕΛΟΤ EN ISO 9001, αυτό συμβαίνει διότι το πρότυπο ΕΛΟΤ EN ISO 14001 έχει σχεδιαστεί με κατάλληλο τρόπο, ώστε το ξενοδοχειακό κατάλυμα να λειτουργεί βάσει ενός ενιαίου ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης. Από την άλλη πλευρά, αναφορικά με τις προτιμήσεις των ξενοδοχειακών καταλυμάτων, που μέχρι στιγμής δεν διαθέτουν περιβαλλοντική πιστοποίηση, σε πιθανή μελλοντική τους πιστοποίηση με ορισμένο περιβαλλοντικό πρότυπο, η έρευνα ανέδειξε πως 6 στους 10 προτιμούν την πιστοποίηση τους με το οικολογικό σήμα ποιότητας «Green Key», το 47,5% προτιμούν την πιστοποίηση τους με το σήμα «Ελληνικό Πρωινό», το 37,5% δείχνουν ενδιαφέρον προς το πρότυπο ΕΛΟΤ EN ISO 14001 και το 30% επιθυμούν μελλοντικά να πιστοποιηθούν με το ευρωπαϊκό οικολογικό σήμα «ECO-LABEL» και ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 7,5% των μη πιστοποιημένων περιβαλλοντικά ξενοδοχειακών καταλυμάτων δεν επιθυμεί στο επόμενο διάστημα να αποκτήσει κάποια περιβαλλοντική πιστοποίηση (Πίνακας 27).

Στην συνέχεια, αναφορικά με τα μη περιβαλλοντικά πιστοποιημένα ξενοδοχειακά καταλύματα, από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι τα βασικά εμπόδια για τη μη υιοθέτηση περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων από τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις της Περιφέρειας Πελοποννήσου είναι (με σειρά σημαντικότητας): α) Υψηλό κόστος για μεταρρυθμιστικές επενδύσεις, β) Αυξημένες γραφειοκρατικές διαδικασίες, γ) Απειρία σε συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, δ) Αδυναμία προσαρμογής των εργαζομένων στις απαιτήσεις του προτύπου και ε) Συνεργασία με τον φορέα πιστοποίησης και του ξενοδοχειακού καταλύματος. Από την άλλη πλευρά, παράγοντες όπως η αδυναμία υποστήριξης από την πλευρά της Διοίκησης και η έλλειψη περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης δεν έχουν μεγάλη ισχύ στο να εμποδίσουν τις επιχειρήσεις να

υιοθετήσουν συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης (Πίνακας 26). Φαίνεται λοιπόν ότι το κόστος είναι ο κύριος ανασταλτικός παράγοντας μη εφαρμογής περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων από τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις της Περιφέρειας Πελοποννήσου, όπου σε συνδυασμό με το ασταθές εξωτερικό οικονομικό περιβάλλον και τη γραφειοκρατία του εγχώριου θεσμικού πλαισίου, εντείνουν τα αισθήματα ανασφάλειας των επιχειρηματιών σχετικά με την υγιή ανάπτυξη των επιχειρήσεών τους και διαμορφώνουν ένα μη ελκυστικό πλαίσιο σχετικά με τη χρήση περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων. Εν συνεχεία, η έρευνα έδειξε πως τα μη περιβαλλοντικά πιστοποιημένα ξενοδοχειακά καταλύματα, θεωρούν πως τα οφέλη που προκύπτουν από την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης είναι τα εξής (σε σειρά σημαντικότητας): α) Εξοικονόμηση ενέργειας, β) Μείωση της κατανάλωσης των υδάτινων πόρων γ) Αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων δ) Μείωση της κατανάλωσης των καυσίμων ε) Συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο, στ) Αναβάθμιση του εργασιακού περιβάλλοντος και ζ) Απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών (Πίνακας 25). Αξιοσημείωτο αποτελεί το γεγονός, όπως θα δούμε παρακάτω, ότι παρατηρείται μια διαφοροποίηση απόψεων, αναφορικά με την απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, όπου τα ξενοδοχειακά καταλύματα που δεν διαθέτουν περιβαλλοντική πιστοποίηση, το τοποθετούν στην τελευταία θέση φθίνουσας σημασίας, σε αντίθεση με τα περιβαλλοντικά πιστοποιημένα ξενοδοχειακά καταλύματα, όπου κατατάσσουν το εν λόγω όφελος στην 1^η θέση. Ωστόσο όπως θα παρατηρήσουμε στην συνέχεια, τα ξενοδοχειακά καταλύματα με ή χωρίς περιβαλλοντική πιστοποίηση, έχουν μια κοινή οπτική και θεωρούν την εξοικονόμηση ενέργειας και φυσικών πόρων από τα πρωταρχικά οφέλη εφαρμογής ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης.

Από την άλλη πλευρά, βάση της θεωρίας, τα δυνητικά και προσδοκώμενα οφέλη από την εφαρμογή ενός συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, αφορούν σε παροχή βάσης ενός σχεδίου βιωσιμότητας, που βοηθά τα ξενοδοχειακά καταλύματα να έρθουν σε επαφή με τις απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας, οι οποίες επιβάλλονται από κυβερνήσεις, πελάτες και εταίρους, με σκοπό την μείωση των λειτουργικών δαπανών, την εισαγωγή της επιχείρησης σε ένα νέο τμήμα της αγοράς των πράσινων καταναλωτών, την καθιέρωση της αναγνώρισης της αγοράς, την αύξηση της ικανοποίησης των πελατών, την αυξημένη κερδοφορία, τη βελτίωση της εικόνας, φήμης και της συμμετοχής της ξενοδοχειακής επιχείρησης στην τοπική κοινωνία (Nižić & Matoš, 2018).

Συνδέοντας τη θεωρία με την εμπειρική εφαρμογή, χαρακτηριστικό είναι ότι για τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, οι βασικοί λόγοι και παράγοντες που τις κάνουν τα τις υιοθετήσουν είναι: η ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος, η εναρμόνιση με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης, η συμβολή στη συνολική τουριστική αναβάθμιση της περιοχής, η ενίσχυση της τοπικής οικονομίας, η συμμόρφωση της ξενοδοχειακής επιχείρησης με τις απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας και η προσέγγιση νέων αγορών (Πίνακας 20). Απαιτείται λοιπόν η ανάπτυξη περιβαλλοντικής συνείδησης και η κατανόηση ότι το φυσικό περιβάλλον είναι ένας από τους σημαντικότερους πόρους και ως εκ τούτου ο κλάδος του τουρισμού έχει έννομο συμφέρον από την προστασία του περιβάλλοντος, δεδομένου ότι το βασικό ελληνικό τουριστικό προϊόν εξαρτάται από το ελκυστικό και ασφαλές περιβάλλον στο οποίο αναπτύσσεται. Αναφορικά με τα οφέλη από την εφαρμογή των συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης, αυτά αφορούν στα εξής: την απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών, τη μείωση της κατανάλωσης υδάτινων πόρων, τη μείωση της κατανάλωσης καυσίμων, την εξοικονόμηση ενέργειας, την αναβάθμιση του εργασιακού περιβάλλοντος και την αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων (Πίνακας 21).

Ακόμα όμως και οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις που εφαρμόζουν συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης, αντιμετωπίζουν μια σειρά από εμπόδια που σχετίζονται με το υψηλό κόστος για μεταρρυθμιστικές επενδύσεις, τις αυξημένες γραφειοκρατικές διαδικασίες, την απειρία σε συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, την αδυναμία υποστήριξης από την πλευρά της Διοίκησης, την αδυναμία προσαρμογής των εργαζομένων στις απαιτήσεις του προτύπου και την ελλιπή συνεργασία του φορέα πιστοποίησης με το ξενοδοχειακό κατάλυμα (Πίνακας 22). Παρά όμως τα προαναφερθέντα εμπόδια, ομόφωνα όλες οι επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις σκέφτονται να τις διατηρήσουν στο μέλλον, αναδεικνύοντας έτσι τις ιδιαίτερα θετικές τους στάσεις απέναντι σε αυτές, αλλά και τη χρησιμότητά τους (Πίνακας 23).

Ακόμα, βρέθηκε ότι το προφίλ των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου που εφαρμόζει συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης έχει τα εξής χαρακτηριστικά: είναι ξενοδοχεία, που τοποθετούνται στις Περιφερειακές Ενότητες Αργολίδας και Κορινθίας, λειτουργούν σε παραθαλάσσιο περιβάλλοντα χώρο με περισσότερα από 11 έτη λειτουργίας. Με άλλα λόγια είναι σχετικά μεγάλες επιχειρήσεις

με πολλά χρόνια δραστηριοποίησης που βασίζονται στην επαφή των επισκεπτών με τη θάλασσα.

Η έρευνα έδειξε ότι υπήρξαν διαφοροποιήσεις στις στάσεις και απόψεις των περιβαλλοντικά πιστοποιημένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων σε σχέση με τα χαρακτηριστικά τους (κατηγορία καταλύματος, γεωγραφική διασπορά και έτη λειτουργίας των ξενοδοχειακών καταλυμάτων). Αναλυτικότερα από την στατιστική ανάλυση διαπιστώθηκε πως τα ξενοδοχεία συμφωνούν απόλυτα με την άποψη ότι η τουριστική αναβάθμιση της Περιφέρειας Πελοποννήσου είναι ένα κίνητρο υιοθέτησης ενός περιβαλλοντικού προτύπου και προς την ίδια κατεύθυνση κινούνται τα μη ξενοδοχεία που συμφωνούν με την παραπάνω άποψη. Στην συνέχεια, βρέθηκε πως τα ξενοδοχεία συμμερίζονται απόλυτα την άποψη ότι η προστασία του περιβάλλοντος είναι ένας σημαντικός λόγος υιοθέτησης ενός περιβαλλοντικού προτύπου, και στο ίδιο μήκος κύματος κινούνται τα μη ξενοδοχεία που αποδέχονται εξίσου την συγκεκριμένη άποψη. Συνεχίζοντας παρατηρήθηκε πως τα ξενοδοχεία συμμερίζονται την άποψη ότι η καλύτερη οργάνωση του ξενοδοχειακού καταλύματος αποτελεί σημαντικός λόγος υιοθέτησης ενός περιβαλλοντικού πιστοποιητικού, σε αντίθεση με τα μη ξενοδοχεία που διατηρούν μια ουδέτερη στάση απέναντι στην διαπίστωση αυτή. Αναφορικά με τα οφέλη από την εφαρμογή ενός συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, στο σημείο αυτό τα ξενοδοχεία αποδέχονται την αποτελεσματική διαχείριση απόβλητων ως όφελος από την διαδικασία εφαρμογής ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, ενώ τα μη ξενοδοχεία διατηρούν μια επιφυλακτική στάση ουδετερότητας ως προς την πεποίθηση αυτή. Επιπλέον τα ξενοδοχεία συμφωνούν με την άποψη ότι η συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο συγκαταλέγεται στα οφέλη, ενώ τα μη ξενοδοχεία κρατούν μια ουδέτερη στάση ως προς την παραπάνω άποψη. Στην συνέχεια τα ξενοδοχεία κατατάσσουν την αύξηση της ικανοποίησης των πελατών στα οφέλη από την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, σε αντίθεση με τα μη ξενοδοχεία που εκφράζουν επιφυλακτικότητα ως προς την συγκεκριμένη άποψη. Αναφορικά με την απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών, τα ξενοδοχεία την συγκαταλέγουν με βεβαιότητα στα οφέλη από την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, σε αντίθεση με τα μη ξενοδοχεία που ούτε συμφωνούν/ούτε διαφωνούν με την κατάταξη αυτή, Τέλος, σε σχέση με τα εμπόδια εφαρμογής ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, τα ξενοδοχεία θεωρούν τις αυξημένες γραφειοκρατικές διαδικασίες ανασταλτικό παράγοντα υιοθέτησης των εν λόγω

συστημάτων, σε αντίθεση με τα μη ξενοδοχεία που διαφωνούν με την παραπάνω άποψη (Πίνακας 28) (Πίνακας 29). Σε γενικό πλαίσιο, διαπιστώνεται ότι η κατηγορία των ξενοδοχείων επιδεικνύει μια κατασταλαγμένη και ώριμη στάση αποδοχής των κινήτρων και πλεονεκτημάτων, σε σχέση με τα μη ξενοδοχεία από την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης.

Εν συνεχεία, στο πλαίσιο των κινήτρων από την υιοθέτηση ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, τα ξενοδοχειακά καταλύματα που διαθέτουν περιβαλλοντική πιστοποίηση και ανήκουν στις Περιφερειακές ενότητες Κορινθίας και Μεσσηνίας θεωρούν πως η βιώσιμη ανάπτυξη της επιχείρησης αποτελεί σημαντικό κίνητρο στην απόκτηση κάποιου περιβαλλοντικού πιστοποιητικού (Πίνακας 30) (Πίνακας 31). Επιπρόσθετα, ένα επιπλέον κίνητρο για την υιοθέτηση περιβαλλοντικού προτύπου, στο οποίο συγκλίνουν τα ξενοδοχειακά καταλύματα των Περιφερειακών ενοτήτων Κορινθίας, Αργολίδας και Μεσσηνίας είναι η προστασία του περιβάλλοντος (Πίνακας 32) (Πίνακας 33). Συνεχίζοντας με τα οφέλη από την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, τα ξενοδοχειακά καταλύματα της Μεσσηνίας κατατάσσουν την αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων στα οφέλη από την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, σε αντίθεση με τα καταλύματα της Περιφερειακής ενότητας Κορινθίας που παραμένουν ουδέτεροι ως προς την παραπάνω άποψη (Πίνακας 34) (Πίνακας 35). Ένα επιπλέον όφελος, στο οποίο συμφωνούν τα ξενοδοχειακά καταλύματα των Περιφερειακών ενοτήτων Κορινθίας και Αργολίδας αποτελεί η απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών (Πίνακας 36) (Πίνακας 37). Σε γενικές γραμμές παρατηρείται πως τα περιβαλλοντικά πιστοποιημένα ξενοδοχειακά καταλύματα των Περιφερειακών ενοτήτων Κορινθίας και Μεσσηνίας συμμερίζονται τις ίδιες απόψεις ως προς τα κίνητρα (βιώσιμη ανάπτυξη της επιχείρησης, προστασία του περιβάλλοντος) και επιπλέον τα περιβαλλοντικά πιστοποιημένα ξενοδοχειακά καταλύματα των Περιφερειακών ενοτήτων Κορινθίας και Αργολίδας, συμφωνούν και αναδεικνύουν την απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών, ως όφελος από την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης.

Συνεχίζοντας, με τα ξενοδοχειακά καταλύματα με περισσότερα από 20 έτη λειτουργίας στον χώρο του τουρισμού, εκείνα με την σειρά τους τοποθετούν την συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο στα οφέλη από την χρήση ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, ενώ τα νεοεισερχόμενα ξενοδοχειακά καταλύματα με 5-10

έτη λειτουργίας διατηρούν μια ουδέτερη στάση ως προς την άποψη αυτή (Πίνακας 40) (Πίνακας 41). Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφέρουμε πως τα ξενοδοχειακά καταλύματα που διαθέτουν περιβαλλοντική πιστοποίηση, με περισσότερα από 20 έτη λειτουργίας, αντιλαμβάνονται την σημασία της τήρησης της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, με σκοπό την ανάπτυξη της σύγχρονης επιχειρηματικότητας και την διασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος. Επιπρόσθετα τα ξενοδοχειακά καταλύματα με 11 έως 20 έτη λειτουργίας αποδέχονται την απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών, ως πλεονέκτημα από την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, σε αντίθεση με τα νεότερα σε ηλικία τουριστικά καταλύματα με 5-10 έτη, που ούτε συμφωνούν/ούτε διαφωνούν με την παραπάνω άποψη (Πίνακας 42) (Πίνακας 43). Με άλλα λόγια, παρατηρείται πως τα ξενοδοχειακά καταλύματα που δραστηριοποιούνται από 11 έως 20 έτη στον χώρο του τουρισμού, δηλαδή κατεστημένων επιχειρήσεων, αντιλαμβάνονται λόγω πολυετούς εμπειρίας, την σημασία του πλεονεκτήματος που προκύπτει από την περιβαλλοντική πιστοποίηση τους, το οποίο είναι η κατοχύρωση ηγετικής θέσης στον χώρο του τουρισμού, σε αντίθεση με νεοεισερχόμενες επιχειρήσεις καταλυμάτων που ακόμα δεν έχουν σχηματίσει ώριμη άποψη, ως προς αυτή την παραδοχή αυτή.

Από την άλλη πλευρά, σε σχέση με τα ξενοδοχειακά καταλύματα της Περιφέρειας Πελοποννήσου που δεν διαθέτουν περιβαλλοντική, εντοπίστηκαν διαφοροποιήσεις σε σχέση με τις απαντήσεις τους, με βάση τα χαρακτηριστικά τους (κατηγορία καταλύματος, γεωγραφική διασπορά, περιβάλλον χώρος και έτη λειτουργίας). Καταρχάς σύμφωνα με την στατιστική ανάλυση, εντοπίστηκε πως τα μη ξενοδοχεία διαφωνούν με την άποψη ότι η έλλειψη περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και η αδυναμία υποστήριξης από την πλευρά της Διοίκησης αποτελούν εμπόδια στην εφαρμογή Συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης από πλευράς του τουριστικού καταλύματος, σε αντιδιαστολή με τα ξενοδοχεία που παραμένουν ουδέτερα ως προς την παραπάνω άποψη (Πίνακας 44) (Πίνακας 45).

Στην συνέχεια τα ξενοδοχειακά καταλύματα της Περιφερειακής ενότητας Μεσσηνίας δεν αποδέχονται τις επιφανειακές εσωτερικές επιθεωρήσεις ως σημαντικό λόγο για την μη υιοθέτηση κάποιου περιβαλλοντικού πιστοποιητικού, σε αντίθεση με τα τουριστικά καταλύματα της Λακωνίας που έχουν αντίθετη άποψη και υποστηρίζουν ότι οι επιφανειακές εσωτερικές επιθεωρήσεις αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα στην υιοθέτηση κάποιου περιβαλλοντικού πιστοποιητικού (Πίνακας 46) (Πίνακας 47). Εν

συνεχεία εντοπίστηκε πως τα ξενοδοχειακά καταλύματα, τα οποία τοποθετούνται σε πεδινό-ορεινό περιβάλλοντα χώρο συμφωνούν με την άποψη ότι η συνεργασία με τον φορέα πιστοποίησης και του ξενοδοχειακού καταλύματος αποτελεί δυσκολία που αντιμετωπίζει το τουριστικό κατάλυμα στην εφαρμογή του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, ενώ τα παραθαλάσσια τουριστικά καταλύματα κρατούν ουδέτερη στάση ως προς την άποψη αυτή (Πίνακας 48) (Πίνακας 49). Με άλλα λόγια, διαπιστώνεται από πλευράς των πεδινών-ορεινών ξενοδοχειακών καταλυμάτων, που χωρικά τοποθετούνται στην ύπαιθρο, σε ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές, μια δυσκολία σε θέματα επικοινωνίας και συνεργασίας με εμπλεκόμενους φορείς, γεγονός το οποίο χρήζει μια κατεύθυνση ενδυνάμωσης της ορεινής τοπικής κοινωνίας, εκπαίδευσης του τοπικού πληθυσμού σε ζητήματα περιβαλλοντικά, κοινωνικά, πολιτισμικά, με στόχο τον εκσυγχρονισμό, εμπλουτισμό των παρεχόμενων προϊόντων και υπηρεσιών τους και κατ'έκταση την ανάδειξη των ορεινών-πεδινών περιοχών.

Εν κατακλείδι, στην Περιφέρεια Πελοποννήσου τα συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης από τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις υιοθετούνται σε μικρό βαθμό. Η βιώσιμη μελλοντική τουριστική ανάπτυξη της περιοχής όμως προϋποθέτει την αντιστροφή της παρούσας κατάστασης, εφαρμόζοντας πολιτικές που να βοηθήσουν και τις μικρότερες επιχειρήσεις του κλάδου, που αποτελούν και την αριθμητική πλειοψηφία, να υιοθετήσουν περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις και να αναβαθμίσουν το τοπικό τουριστικό προϊόν, θέτοντας και αναγνωρίζοντας την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος ως το πιο σημαντικό αναπτυξιακό πόρο.

4.2 Οι στόχοι του Παγκόσμιου Τουρισμού

Συνοψίζοντας, σε σχέση με τα παγκόσμια στοιχεία ανάπτυξης, υπάρχουν ανησυχίες σχετικά με τις αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να έχει ο τομέας, τόσο στις τοπικές κοινότητες όσο και στον πλανήτη, εξαιτίας της αρνητικής επιβάρυνσης που βιώνουν ορισμένα από τα πιο εύθραυστα ή/και φτωχότερα μέρη, λόγω του τουρισμού. Σύμφωνα με την Agenda 2030 των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και των 17 Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (Sustainable Development Goals), η πρόκληση των βιώσιμων ταξιδιών και γενικότερα του Τουρισμού απαιτεί μετατόπιση των κινήτρων προς την κατεύθυνση της προστασίας και της αποκατάστασης των φυσικών συστημάτων, καθώς και μια ριζική αναδιοργάνωση των τεχνολογικών, οικονομικών και κοινωνικών συστημάτων. Επιπρόσθετα, κρίνεται απαραίτητο μέχρι το 2030 να επινοηθούν πολιτικές,

για την προώθηση του βιώσιμου τουρισμού, με σκοπό την δημιουργία θέσεων εργασίας και την προαγωγή του τοπικού πολιτισμού και των προϊόντων. Προς αυτήν την κατεύθυνση, κρίνεται σημαντικό να αναπτυχθούν και να τεθούν σε εφαρμογή εργαλεία για την παρακολούθηση της αειφόρου ανάπτυξης του τουρισμού.

Μέχρι το 2030, για το περιβάλλον έχουν οριστεί ως στόχοι: η παραγωγή και η βέλτιστη χρήση των φυσικών πόρων, η διατήρηση βασικών οικολογικών διαδικασιών, με σκοπό την διατήρηση της φυσικής κληρονομιάς και της βιοποικιλότητας. Στον τομέα της οικονομίας, ως προτεραιότητα έχει οριστεί η διασφάλιση των βιώσιμων, μακροπρόθεσμων οικονομικών λειτουργιών, παρέχοντας δίκαια οφέλη σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Αξίζει να αναφερθεί, πως έχουν γίνει σημαντικά βήματα προς την καθιέρωση της αειφορίας. Συγκεκριμένα το 2008, το Ίδρυμα των Ηνωμένων Εθνών, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού των Ηνωμένων Εθνών, το Εθνικό Πρόγραμμα Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών και η Rainforest Alliance ανέπτυξαν τα Παγκόσμια Κριτήρια Βιώσιμου Τουρισμού (GSTC), για να καθορίσουν τις ελάχιστες απαιτήσεις που κάθε τουριστική επιχείρηση ή δημόσια αρχή διαχείρισης προορισμών θα πρέπει να φιλοδοξεί να επιτύχει για να προστατευθούν και να διατηρηθούν οι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι του κόσμου, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι ο τουρισμός ανταποκρίνεται στις δυνατότητές του ως εργαλείο ανακούφισης της φτώχειας. Κατά την πρόβλεψη των επιπτώσεων του τουρισμού, το Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών επισημαίνει την ανάγκη να υιοθετηθούν πρακτικές αειφορίας. Οι ιδιωτικές ταξιδιωτικές και τουριστικές επιχειρήσεις και οι κυβερνήσεις διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων και στην προώθηση του βιώσιμου ταξιδιού και τουρισμού, ωστόσο, οι προσπάθειές τους έχουν περιορισμένη εμβέλεια. Ενώ ορισμένες επιχειρήσεις καταβάλλουν συντονισμένες προσπάθειες για την ενσωμάτωση βιώσιμων πρακτικών στις δραστηριότητές τους και στις επιδόσεις τους, αυτές συχνά περιορίζονται στην ατζέντα της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και κατ' επέκταση δεν ενσωματώνονται ούτε στην επιχειρηματική στρατηγική ούτε στην εμπειρία των ταξιδιωτών. Ομοίως, η εθνική βιωσιμότητα ή η χάραξη στρατηγικής χαμηλού άνθρακα εκλείπουν, με μόλις το 11% των στόχων για τα ταξίδια και τον τουρισμό να σχετίζονται με τη βιωσιμότητα. Νέες στρατηγικές απαιτούνται, που θα προσθέσουν αξία στους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους, στους οποίους βασίζεται ο τομέας του Τουρισμού και θα τον μετατοπίσουν προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

Μετά την ανάκαμψη από τον Covid 2019, είναι μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για επανεκκίνηση και επαναπροσανατολισμό, με τα Ταξίδια και τον Τουρισμό σε πρώτη προτεραιότητα στην Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών. Υπό αυτού του πρίσματος, μπορεί να στηριχτεί η μακροπρόθεσμη ανθεκτικότητα του τομέα και να του επιτρέψει να συμβάλει στο μέγιστο βαθμό στη βιώσιμη ανάπτυξη. Δεδομένων των προκλήσεων του ταξιδιωτικού, τουριστικού τομέα και της τουριστικής βιομηχανίας, το «χτίσιμο της καλύτερης επιστροφής» είναι απαραίτητο. Η βιωσιμότητα θα πρέπει να αποτελέσει κρίσιμο στοιχείο του «επόμενου φυσιολογικού» (next normal) μετά την κρίση COVID-19. Ο τομέας του Τουρισμού αναγνωρίζει τη σημαντική του συμβολή στην παγκόσμια οικονομία και την ανάγκη να επιταχύνει τα σχέδια βιωσιμότητάς του, ως απάντηση στις αυξανόμενες ανησυχίες. Σε γενικά πλαίσια, στόχος αποτελεί η διασφάλιση των εύθραυστων κοινοτήτων και οικοσυστημάτων, με σκοπό την δημιουργία ενός υγιέστερου μέλλοντος και μιας υγιέστερης οικονομίας για όλα τα μέρη της κοινωνίας, εν ολίγοις πρέπει να αποτελεί κοινό σκοπό, στο πλαίσιο της παγκόσμιας κοινότητας και των ενδιαφερομένων μερών του. Η εγκαθίδρυση της βιωσιμότητας στον τομέα του τουρισμού, μπορεί να την βοηθήσει να πραγματοποιήσει μια δίκαιη μετάβαση στη νέα οικονομία που οικοδομείται μετά την πανδημία του COVID-19, βάζοντας σε προτεραιότητα τη δράση για το κλίμα και την ισότητα. Για την επίλυση των εντάσεων μεταξύ κέρδους και βιωσιμότητας, οι ηγέτες θα πρέπει να καλωσορίσουν τον μετασχηματισμό και την αλλαγή, ενσωματώνοντάς την στρατηγικά. Η αειφορία μπορεί να ενδυναμώσει τους ανθρώπους, να ενισχύσει την παραγωγικότητα και να προωθήσει με βιώσιμο τρόπο την οργανωτική καινοτομία σε περιόδους υψηλής αβεβαιότητας (UNWTO | World Tourism Organization a UN Specialized Agency, n.d.).

4.3 Προτάσεις για την προώθηση της χρήσης περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων για τα ξενοδοχειακά καταλύματα

Σε σχέση με τα συμπεράσματα και ευρήματα της εργασίας, οι προτάσεις για την προώθηση της χρήσης περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων για τα ξενοδοχειακά καταλύματα της Περιφέρειας Πελοποννήσου αφορούν τα εξής:

Αύξηση της ευαισθητοποίησης: η προώθηση της σημασίας των περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων και των πλεονεκτημάτων κρίνεται σημαντική. Τα ξενοδοχειακά καταλύματα μπορούν να επικοινωνήσουν τα οφέλη των πιστοποιήσεων μέσω διαφόρων καναλιών, όπως ο ιστότοπος τους, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι δημόσιες σχέσεις,

κτλ. Μπορούν επίσης να οργανώσουν εκστρατείες ευαισθητοποίησης, σεμινάρια και εργαστήρια για την εκπαίδευση του προσωπικού και των ενδιαφερομένων σχετικά με την περιβαλλοντική βιωσιμότητα και τα οφέλη των πιστοποιήσεων.

Συνεργασία με Φορείς Πιστοποίησης: Τα ξενοδοχειακά καταλύματα μπορούν να συνεργαστούν με φορείς περιβαλλοντικής πιστοποίησης. Η συνεργασία αυτή μπορεί να περιλαμβάνει τη συμμετοχή σε προγράμματα πιστοποίησης, τη λήψη ελέγχων πιστοποίησης και την ανάπτυξη νέων προτύπων και κατευθυντήριων γραμμών.

Αλληλεπίδραση με τους πελάτες: Τα ξενοδοχειακά καταλύματα μπορούν να συνεργαστούν με τους πελάτες και τα ενδιαφερόμενα μέρη τους για την προώθηση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει τη δημιουργία ευκαιριών για τους πελάτες να συμμετάσχουν σε βιώσιμες πρακτικές, όπως προγράμματα ανακύκλωσης ή εθελοντισμό για περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες, καθώς και την αναζήτηση σχολίων και προτάσεων από τους πελάτες σχετικά με τρόπους βελτίωσης των πρακτικών βιωσιμότητας.

Μέτρηση και έλεγχος: Τα ξενοδοχειακά καταλύματα μπορούν να μετρήσουν και να αναφέρουν τις επιδόσεις τους σε περιβαλλοντικά ζητήματα για να αποδείξουν τη δέσμευσή τους στη βιωσιμότητα και την πρόοδό τους στην επίτευξη των απαιτήσεων πιστοποίησης. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει μετρήσεις παρακολούθησης και αναφοράς όπως η κατανάλωση ενέργειας, η χρήση νερού και η μείωση των απορριμμάτων.

Εθνικά Προγράμματα Πιστοποίησης: Στην Ελλάδα υπάρχουν αρκετά εθνικά προγράμματα πιστοποίησης που αναγνωρίζουν πρακτικές περιβαλλοντικής αειφορίας στα ξενοδοχεία. Συμμετέχοντας σε αυτά τα προγράμματα, τα ξενοδοχεία μπορούν να επιδείξουν τη δέσμευσή τους στη βιωσιμότητα και να παρουσιάσουν τις περιβαλλοντικές τους επιδόσεις σε πελάτες και ενδιαφερόμενους φορείς.

Συνεργασία με Τουριστικούς Οργανισμούς: Η Ελλάδα έχει αρκετούς τουριστικούς οργανισμούς, όπως το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος και την Ελληνική Τουριστική Συνομοσπονδία, που μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμους εταίρους για την προώθηση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και των πιστοποιήσεων. Τα ξενοδοχεία μπορούν να συνεργαστούν με αυτούς τους οργανισμούς για να προωθήσουν πρωτοβουλίες βιωσιμότητας και πιστοποιήσεις μέσω κοινών εκστρατειών, εκδηλώσεων και άλλων δραστηριοτήτων.

Συμμετοχή σε Δίκτυα Αειφόρου Τουρισμού: Η Ελλάδα διαθέτει δίκτυα αειφόρου τουρισμού, όπως η Ελληνική Εταιρεία Οικοτουρισμού, που στοχεύουν στην προώθηση πρακτικών αειφόρου τουρισμού και περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων. Τα ξενοδοχεία μπορούν να συμμετέχουν σε αυτά τα δίκτυα για να μάθουν τις βέλτιστες πρακτικές και να προωθήσουν τις πιστοποιήσεις τους σε ένα ευρύτερο κοινό.

Ενσωμάτωση Τοπικού Πολιτισμού και Κληρονομιάς: Η Ελλάδα έχει πλούσια πολιτιστική και φυσική κληρονομιά, η οποία μπορεί να ενσωματωθεί στις πρωτοβουλίες βιωσιμότητας των ξενοδοχείων και στις περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις. Αναδεικνύοντας την τοπική κουλτούρα και κληρονομιά, τα ξενοδοχεία μπορούν να προωθήσουν τον αειφόρο τουρισμό και να αναδείξουν τη μοναδικότητα του προορισμού τους.

Αλληλεπίδραση με τις Τοπικές Κοινότητες: Τα ξενοδοχειακά καταλύματα μπορούν να συνεργαστούν με τις τοπικές κοινότητες για να προωθήσουν τον αειφόρο τουρισμό και τις περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει τη συνεργασία με τοπικές περιβαλλοντικές οργανώσεις, την παροχή εκπαίδευσης για τον αειφόρο τουρισμό σε τοπικές επιχειρήσεις και κατοίκους και την υποστήριξη τοπικών περιβαλλοντικών πρωτοβουλιών. Συνεργαζόμενοι με τις τοπικές κοινότητες, τα ξενοδοχειακά καταλύματα μπορούν να οικοδομήσουν ισχυρότερες σχέσεις και να προωθήσουν βιώσιμες τουριστικές πρακτικές που ωφελούν όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

4.4 Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες

Οι προτάσεις για μελλοντικές έρευνες αφορούν στα εξής:

- Δεδομένου ότι το δείγμα της έρευνας ήταν σχετικά μικρό, μελλοντικές έρευνες μπορούν να χρησιμοποιήσουν και μεγαλύτερα δείγματα, ενισχύοντας έτσι την αξιοπιστία της ανάλυσης.
- Άλλες έρευνες μπορούν να διανείμουν ερωτηματολόγια και σε επισκέπτες ξενοδοχειακών καταλυμάτων, εξετάζοντας τις απόψεις τους σχετικά με τη σημασία των περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων.
- Τέλος, το μικρό μέγεθος του δείγματος των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην έρευνα, η ποικιλομορφία των τουριστικών επιχειρήσεων αυτών καθώς και ο υποκειμενικός χαρακτήρας των δεδομένων που συλλέχθηκαν αποτελούν περιορισμούς και υποδεικνύουν σύσταση για μελλοντικές έρευνες.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Creswell, J. W. (2012). Educational research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research. Pearson Education.
- De Haes, H. a. U., & De Snoo, G. (1996). Environmental certification. The International Journal of Life Cycle Assessment, 1(3), 168–170. <https://doi.org/10.1007/bf02978947>
- De Leaniz, P. M. G., Herrero, Á., & López, R. G. (2017). Customer responses to environmentally certified hotels: the moderating effect of environmental consciousness on the formation of behavioral intentions. Journal of Sustainable Tourism, 26(7), 1160–1177. <https://doi.org/10.1080/09669582.2017.1349775>
- Dziuba, R. (2016). Sustainable Development Of Tourism – EU Ecolabel Standards Illustrated Using The Example Of Poland. Comparative Economic Research, 19(2), 111–128. <https://doi.org/10.1515/cer-2016-0016>
- Fronzel, M., Krätschell, K., & Zwick, L. (2018). Environmental management systems: Does certification pay? Economic Analysis and Policy, 59, 14–24. <https://doi.org/10.1016/j.eap.2018.02.006>
- González-Benito, J., & González-Benito, Ó. (2005). An Analysis of the Relationship between Environmental Motivations and ISO14001 Certification. British Journal of Management, 16(2), 133–148. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8551.2005.00436.x>
- Malhotra, N. K., & Birks, D. F. (2007). Marketing Research: an applied approach: 3rd European Edition. In Pearson Education eBooks. <https://eprints.soton.ac.uk/37070/>
- Mzembe, A. N., Lindgreen, A., Idemudia, U., & Melissen, F. (2020). A club perspective of sustainability certification schemes in the tourism and hospitality industry. Journal of Sustainable Tourism, 28(9), 1332–1350. <https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1737092>
- Nižić, M. K., & Matoš, S. (2018). Energy efficiency as a business policy for Eco-Certified hotels. Tourism Hospitality Management, 24(2), 307–323. <https://doi.org/10.20867/thm.24.2.6>
- Peiro-Signes, A., Segarra-Oña, M., Verma, R., Mondéjar-Jiménez, J., & Vargas-Vargas, M. (2013). The impact of environmental certification on hotel guest ratings.

Cornell Hospitality Quarterly, 55(1), 40–51.
<https://doi.org/10.1177/1938965513503488>

Pelikánová, R. M., Cvik, E. D., & MacGregor, R. K. (2021). Addressing the COVID-19 challenges by SMEs in the hotel industry – a Czech sustainability message for emerging economies. *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies*, 13(4), 525–546. <https://doi.org/10.1108/jee-07-2020-0245>

Preziosi, M., Tourais, P., Acampora, A., Videira, N., & Merli, R. (2019). The role of environmental practices and communication on guest loyalty: Examining EU-Ecolabel in Portuguese hotels. *Journal of Cleaner Production*, 237, 117659. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.117659>

Priego, M. J. B., & Palacios, C. (2008). Analysis of environmental statements issued by EMAS-Certified Spanish hotels. *Cornell Hospitality Quarterly*, 49(4), 381–394. <https://doi.org/10.1177/0010880407307766>

Rea, L. M., & Parker, R. A. (2014). *Designing and conducting survey research: A Comprehensive Guide*. John Wiley & Sons.

Segarra-Oña, M., Verma, R., & Miret-Pastor, L. (2012). Does environmental certification help the economic performance of hotels? *Cornell Hospitality Quarterly*, 53(3), 242–256. <https://doi.org/10.1177/1938965512446417>

Singh, A., Sushil, N., & Sharma, H. K. (2023). Total Interpretive Structural Modeling-Polarity (TISM-P) to analyze the impact of energy on the sustainability performance of hotels: a case study. *Environment, Development and Sustainability*. <https://doi.org/10.1007/s10668-023-03485-6>

Διαδίκτυο

AllTrails: trail Guides & maps for hiking, camping, and running. (n.d.). AllTrails.com. <https://www.alltrails.com/>

eAmbrosia. (n.d.). eAmbrosia. <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/>

EU Ecolabel - Home. (2023, April 20). Environment. https://environment.ec.europa.eu/topics/circular-economy/eu-ecolabel-home_en

Greece - OECD Data. (n.d.). theOECD. <http://data.oecd.org/greece.htm>

Greek Breakfast. (2018, January 20). Ξενοδοχεία - ελληνικό πρωινό. Ελληνικό Πρωινό.
<https://www.greekbreakfast.gr/xenodoheia/>

Greek Breakfast. (2023, June 13). Αρχική - ελληνικό πρωινό. Ελληνικό Πρωινό.
<https://www.greekbreakfast.gr/>

Greek ministry of tourism. (2022, December 23). Στοιχεία ιαματικών πηγών | Ministry of Tourism. Ministry of Tourism. <https://mintour.gov.gr/meletes-pinakes/stoicheia-iamatikon-pigon/>

Green Key. (n.d.-a). <https://www.eepf.gr/el/tomeis-drashs/%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%AC%CE%BC%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CE%B1%CE%B5%CE%B9%CF%86%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%85-%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7%CF%82/green-key>

Green Key. (n.d.-b). Green Key. <https://www.greenkey.global/>

Green Key. (n.d.-d). <https://www.greenkey.gr/>

ISO - ISO 14001 and related standards — Environmental management. (2023, January 20). ISO. <https://www.iso.org/iso-14001-environmental-management.html>

Peloponnese, Sport climbing | theCrag. (n.d.). theCrag.
<https://www.thecrag.com/en/climbing/greece/area/1030733145>

UNWTO | World Tourism Organization a UN specialized agency. (n.d.). UNWTO. <https://www.unwto.org/>

Απογραφή Πληθυσμού-Κατοικιών 2021 - ELSTAT. (n.d.). <https://www.statistics.gr/2021-census-pop-hous>

Γαλάζια Σημαία 2023 - Κατάλογος βραβευμένων ακτών, μαρινών και σκαφών | ΓΑΛΑΖΙΑ ΣΗΜΑΙΑ. (n.d.). <https://www.blueflag.gr/awards/2023>

Ελληνικά Προϊόντα ΠΟΠ-ΠΓΕ-ΕΠΙΠ και Προδιαγραφές. (2012, February 2).
<https://www.minagric.gr/for-farmer-2/2012-02-02-07-52-07/ellinikaproionta>

Ετήσια Έκθεση Ανταγωνιστικότητας και Διαρθρωτικής Προσαρμογής στον Τομέα του Τουρισμού: Περιφέρεια Πελοποννήσου - Insete. (2022, December 12). Insete.
<https://insete.gr/studies/%ce%b5%cf%84%ce%ae%cf%83%ce%b9%ce%b1->

[%ce%ad%ce%ba%ce%b8%ce%b5%cf%83%ce%b7-
%ce%b1%ce%bd%cf%84%ce%b1%ce%b3%cf%89%ce%bd%ce%b9%cf%83%cf%
%84%ce%b9%ce%ba%cf%8c%cf%84%ce%b7%cf%84%ce%b1%cf%82-
%ce%ba%ce%b1-46/](#)

Ιστοτόπου, Δ. (2012, February 2). *Οίνοι ΠΟΠ-ΠΓΕ*. <https://www.minagric.gr/for-farmer-2/2012-02-02-07-52-07/ellinikaproionta/627-oinoipoppge>

Παραδοσιακά Κτίρια και Σύνολα -. (2020, December 11). <https://ypen.gov.gr/chorikos-schediasmos/ktiria/paradosiaka-ktiria-kai-synola/>

ΣΕΤΕ. (2023, February 9). *Το Ινστιτούτο του ΣΕΤΕ (ΙΝΣΕΤΕ) | ΣΕΤΕ*. <https://sete.gr/insete/>

Παράρτημα: «Ερωτηματολόγιο»

Ερωτηματολόγιο

Είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Στο πλαίσιο εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας πραγματοποιώ μια έρευνα σχετικά με τις περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις των ξενοδοχειακών καταλυμάτων της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Γι' αυτό το λόγο, παρακαλώ όπως συμπληρώσετε το παρακάτω ερωτηματολόγιο.

Σας διαβεβαιώνω ότι τα στοιχεία του ερωτηματολογίου, θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για εκπαιδευτικούς σκοπούς και τα προσωπικά σας στοιχεία θα παραμείνουν απολύτως εμπιστευτικά. Επίσης, σας ενημερώνω ότι το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο.

Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου απαιτεί λίγα λεπτά από τον χρόνο σας.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για την πολύτιμη συμμετοχή σας και για τον χρόνο που μου διαθέσατε.

Ερευνήτρια: Ελένη Τριανταφυλλοπούλου

Τηλέφωνο: 6949914048

e-mail: std115455@ac.eap.gr

A1. Το κατάλυμα σε ποια από τις παρακάτω κατηγορίες ανήκει:

- ☐ Ξενοδοχείο
- ☐ Οργανωμένη τουριστική κατασκήνωση (camping)
- ☐ Σύνθετο τουριστικό κατάλυμα
- ☐ Ξενοδοχείο συνιδιοκτησίας (condohotels)
- ☐ Μικτό τουριστικό κατάλυμα μικρής κλίμακας

A2. Σε ποια περιφερειακή ενότητα ανήκει το κατάλυμα:

- ☐ Αργολίδα
- ☐ Αρκαδία
- ☐ Κορινθία
- ☐ Λακωνία
- ☐ Μεσσηνία

A3. Πως χαρακτηρίζεται τον περιβάλλοντα χώρο του καταλύματος:

- ☐ Αστικό
- ☐ Παραθαλάσσιο
- ☐ Πεδινό - Ορεινό

A4. Ποιος είναι ο αριθμός των εργαζομένων(μόνιμο και εποχιακό προσωπικό):

- ☐ Μέχρι 10
- ☐ 11-50
- ☐ 50+

A5. Πόσα έτη λειτουργεί το τουριστικό κατάλυμα:

- ☐ 1-4
- ☐ 5-10
- ☐ 11-20
- ☐ 20+

A6. Έχει πιστοποιηθεί το τουριστικό κατάλυμα με κάποιο από τα παρακάτω

Περιβαλλοντικά πρότυπα:

- ☐ ISO 14001
- ☐ EMAS
- ☐ GREEN KEY
- ☐ ECO LABEL
- ☐ Σήμα «Ελληνικό Πρωινό»
- ☐ Χωρίς πιστοποίηση

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΚΑΤΑΛΥΜΑ ΜΕ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ(ΜΕΡΟΣ Α)

Β. Παρακαλώ συμπληρώστε το βαθμό συμφωνίας σας ή διαφωνίας σας για κάθε μία από τις παρακάτω προτάσεις χρησιμοποιώντας την παρακάτω κλίμακα:(1= Διαφωνώ απόλυτα, 2= Διαφωνώ, 3= Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ, 4= Συμφωνώ, 5= Συμφωνώ απόλυτα)

B7. Κατά την άποψη σας, ποιους λόγους θεωρείτε σημαντικούς στην υιοθέτηση κάποιου περιβαλλοντικού πιστοποιητικού.		ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ/ ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
B7_1	Βοηθά στην οικονομική ανάπτυξη της επιχείρησης	1	2	3	4	5
B7_2	Ενισχύει την τοπική οικονομία	1	2	3	4	5
B7_3	Αυξάνει την κερδοφορία του ξενοδοχειακού καταλύματος	1	2	3	4	5
B7_4	Βοηθά στη προσέγγιση νέων αγορών	1	2	3	4	5
B7_5	Συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη της επιχείρησης	1	2	3	4	5
B7_6	Αναβαθμίζει τουριστικά την Περιφέρεια Πελοποννήσου	1	2	3	4	5
B7_7	Προστατεύει το περιβάλλον	1	2	3	4	5
B7_8	Βοηθά στη συμμόρφωση του καταλύματος με τις απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας	1	2	3	4	5
B7_9	Βοηθά στη καλύτερη οργάνωση του ξενοδοχειακού καταλύματος	1	2	3	4	5

B8. Ποια είναι τα οφέλη από την εφαρμογή ενός συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης		ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ/ ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
B8_1	Εξοικονόμηση ενέργειας	1	2	3	4	5
B8_2	Μείωση της κατανάλωσης των καυσίμων	1	2	3	4	5
B8_3	Μείωση της κατανάλωσης των υδάτινων πόρων	1	2	3	4	5
B8_4	Αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων	1	2	3	4	5
B8_5	Συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο	1	2	3	4	5
B8_6	Αύξηση της ικανοποίησης των πελατών	1	2	3	4	5
B8_7	Απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών	1	2	3	4	5
B8_8	Αναβάθμιση του εργασιακού περιβάλλοντος	1	2	3	4	5

B9. Ποιοι λόγοι εμποδίζουν την εφαρμογή ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης για το ξενοδοχειακό κατάλυμα		ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ/ ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
B9_1	Απειρία σε συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	1	2	3	4	5
B9_2	Αδυναμία υποστήριξης από την πλευρά της Διοίκησης	1	2	3	4	5
B9_3	Ελλιπή συνεργασία του φορέα πιστοποίησης με το ξενοδοχειακό κατάλυμα	1	2	3	4	5
B9_4	Αδυναμία προσαρμογής των εργαζομένων στις απαιτήσεις του προτύπου	1	2	3	4	5
B9_5	Αυξημένες γραφειοκρατικές διαδικασίες	1	2	3	4	5
B9_6	Υψηλό κόστος για μεταρρυθμιστικές επενδύσεις	1	2	3	4	5

B10.Σκέφτεστε να διατηρήσετε το Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης στο ξενοδοχειακό σας κατάλυμα.	ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ / ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
	1	2	3	4	5

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΚΑΤΑΛΥΜΑ ΧΩΡΙΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ(ΜΕΡΟΣ Γ)

Γ. Παρακαλώ συμπληρώστε το βαθμό συμφωνίας σας ή διαφωνίας σας για κάθε μία από τις παρακάτω προτάσεις χρησιμοποιώντας την παρακάτω κλίμακα:(1= Διαφωνώ απόλυτα, 2= Διαφωνώ, 3= Ούτε συμφωνώ/ Ούτε διαφωνώ, 4= Συμφωνώ, 5= Συμφωνώ απόλυτα)

Γ1. Ποιους λόγους θεωρείται σημαντικούς για την μη υιοθέτηση κάποιου περιβαλλοντικού πιστοποιητικού.		ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ/ ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Γ1_1	Κόστος εφαρμογής του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	1	2	3	4	5
Γ1_2	Πολυπλοκότητα του συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	1	2	3	4	5
Γ1_3	Μη απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών.	1	2	3	4	5
Γ1_4	Κόστος εκπαίδευσης προσωπικού	1	2	3	4	5
Γ1_5	Έλλειψη συμμετοχής των εργαζομένων	1	2	3	4	5
Γ1_6	Επιφανειακές εσωτερικές επιθεωρήσεις	1	2	3	4	5
Γ1_7	Οικονομική αστάθεια	1	2	3	4	5

Γ2. Ποια οφέλη θεωρείτε ότι αποκτάτε από την εφαρμογή ενός συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης;		ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ/ ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Γ2_1	Εξοικονόμηση ενέργειας	1	2	3	4	5
Γ2_2	Μείωση της κατανάλωσης των καυσίμων	1	2	3	4	5
Γ2_3	Μείωση της κατανάλωσης των υδάτινων πόρων	1	2	3	4	5
Γ2_4	Αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων	1	2	3	4	5
Γ2_5	Συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο	1	2	3	4	5
Γ2_6	Απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών	1	2	3	4	5
Γ2_7	Αναβάθμιση του εργασιακού περιβάλλοντος	1	2	3	4	5

Γ3. Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζει το τουριστικό κατάλυμα στη εφαρμογή συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης.		ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ / ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Γ3_1	Απειρία σε συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	1	2	3	4	5
Γ3_2	Έλλειψη περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης	1	2	3	4	5
Γ3_3	Αδυναμία υποστήριξης από την πλευρά της Διοίκησης	1	2	3	4	5
Γ3_4	Συνεργασία με τον φορέα πιστοποίησης και του ξενοδοχειακού καταλύματος	1	2	3	4	5
Γ3_5	Αδυναμία προσαρμογής των εργαζομένων στις απαιτήσεις του προτύπου	1	2	3	4	5
Γ3_6	Αυξημένες γραφειοκρατικές διαδικασίες	1	2	3	4	5
Γ3_7	Υψηλό κόστος για μεταρρυθμιστικές επενδύσεις	1	2	3	4	5

Γ4. Μελλοντικά επιθυμείτε την πιστοποίηση του τουριστικού καταλύματός σας με κάποιο από τα παρακάτω Περιβαλλοντικά πρότυπα:

- ☐ ISO 14001
- ☐ EMAS
- ☐ GREEN KEY
- ☐ ECO LABEL
- ☐ Σήμα «Ελληνικό Πρωινό»
- ☐ Χωρίς πιστοποίηση

Σας ευχαριστώ για τον χρόνο σας

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα Διπλωματική Εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.